

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

1

בפני כב' השופטת מיכל דבירי-רוזנבלט

תובע

א.

ע"י ב"כ עו"ד יהושע ננר

נגד

נתבעים

1. ח. א"ד

ע"י ב"כ עו"ד עודד פלדמן

(ושולחי ומקבלי הודעות צד ג')

2. עיריית ירושלים

ע"י ב"כ עו"ד א. כרמלי ואח'

3. מ"י - משרד העבודה והרווחה השרות למען הילד

ע"י פרקליטות מ. ירושלים, עו"ד מירית סביון

ובעניין:

מדינת ישראל – משרד הבריאות – תחנה לטיפול בילד ע"ש אילן

(נתבעת בהודעת צד ג' מטעם עיריית ירושלים)

ע"י פרקליטות מ. ירושלים, עו"ד מירית סביון

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

פסק דין

- 1
- 2
- 3 .1 התביעה שבפניי עוסקת בהליך אימוץ שלא עלה יפה, נסיבותיו מצערות, ואין ספק
- 4 כי נפגעו ממנו בהיבטים רבים הן הילד המאומץ והן האם המאמצת. מעשיה
- 5 ומחדליה של האם המאמצת כלפי הבן המאומץ – הם ענייניו של תיק כאוב זה,
- 6 ובפרט השאלה האם במעשיה ביצעה כנגדו עוולות נזיקיות אשר גרמו לו נזקים,
- 7 ומזכות אותו בפיצוי. כשאלה נפרדת, תיבחן אף אחריות הרשויות – מערך הרווחה
- 8 בעיריית ירושלים מזה, והשירות למען הילד – מזה, לנזקים הנטענים.
- 9
- 10 .2 התביעה שבפניי היא של מר א', כיום גבר בן 37, אשר אומץ בהיותו בן 7 שנים בידי
- 11 גב' ח' א"ד ומי שהיה בעלה באותה עת – ב' א"ד. בתביעתו טוען א' לשורה של
- 12 מעשים ומחדלים שבוצעו כלפיו בידי אמו המאמצת ואשר לטענתו מהווים מעשי
- 13 התעללות קשים בו אשר גרמו לו, לטענתו, לנזקים ארוכי טווח ומסוגים שונים,
- 14 בגינם הוא עותר לפיצוי כספי.
- 15
- 16 .3 מלבד גב' ח' א"ד, הוגשה התביעה גם כנגד עיריית ירושלים, האחראית על שירותי
- 17 הרווחה המוניציפאליים אשר לטענתו ידעה, באמצעות מערך העובדות
- 18 הסוציאליות של העיריה, על התנהלות פסולה של ח' א"ד כנגדו אך לא פעלה בנדון;
- 19 וכן נגד השירות למען הילד מטעם מדינת ישראל, גוף אשר טיפל בהליך האימוץ
- 20 ואשר לטענת התובע ידע או היה צריך לדעת על חוסר התאמה של בני הזוג א"ד
- 21 להיות הורים מאמצים.
- 22
- 23 .4 אציין, כי התובענה הוגשה בשנת 2007, עת היה התובע ימים ספורים לפני הגיעו
- 24 לגיל 25 שנים, וזמן קצר טרם מועד חלוף תקופת ההתיישנות. מאז, ובמשך שנים,
- 25 התנהל התיק בפני מספר מותבים, אשר התחלפו מסיבות כאלה ואחרות. לא פחות

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

- 1 משבעה דיוני ההוכחות התנהלו בפני המותב דנן, והתיק עב כרס, כולל הודעות
2 לצדדים שלישיים, כפי שיפורט בהמשך, ובאה שעת הכרעה.
3
- 4 5. למען הנוחות מר א' יכונה להלן "התובע"; גברת ח' א"ד תכונה להלן **נתבעת 1** ;
5 עיריית ירושלים (מחלקת הרווחה) תכונה להלן – **נתבעת 2** ; ומדינת ישראל -
6 השירות למען הילד תכונה להלן **נתבעת 3**.
7
- 8 סיפור חייו של התובע ישמש רקע לדיונו, העובדות המרכיבות אותו ברובן אינן
9 שנויות במחלוקת:
10
- 11 6. התובע נולד בשנת 1982 במרוקו, ניתן לו השם אר', ילד שישי במשפחה ברוכת
12 ילדים. כשהיה בגיל שנה עלתה המשפחה לישראל והתגוררה בעיר, שם נולדו
13 עוד 3 ילדים נוספים למשפחה.
14
- 15 7. אין חולק כי בבית הוריו הביולוגיים סבל התובע מהזנחה קיצונית, בדומה ליתר
16 אחיו. תוארו תנאי מחייה קשים ביותר בבית, רעב, העדר היגיינה, צואה מרוחה על
17 הקירות, נמצאו כינים ורימות בראשי הילדים. מלבד תנאי המחיה והתברואה
18 הירודים סבל התובע גם מדחייה רגשית קשה מצד הוריו, בעיקר מאביו, ונאמר לו
19 שוב ושוב כי הוא ילד רע. תוארה במסמכים אלימות פיזית ואלימות מינית בין
20 ההורים, גם ממש לנגד עיניהם של הילדים. במציאות קשה זו גדל התובע בשנותיו
21 הראשונות, באופן שפגע באופן משמעותי בהתפתחותו, עד כי אובחן בשנות ילדותו
22 המוקדמת (1987) כסובל מפיגור שכלי ברמה בינונית. בגיל 5 שנים היתה התנהגותו
23 פרועה ובלתי מרוסנת, ללא כישורי חיים בסיסיים, חסר אמון כלפי מבוגרים וסבל
24 מחרדות. שפת דיבורו היתה דלה וכללה בעיקר קללות. הוא אף גילה אלימות כלפי
25 עצמו עת נהג להטיח את ראשו בעוצמה רבה בקירות.
26
- 27 8. בהיותו בן 5 שנים (1987.10) הוצא למשפחת אומנה, ולאחר חודש בלבד הושב לבית
28 הוריו (סעיף 14 לבקשה להכרזה על ברי אימוץ- "22" למסמכים השירות למען
29 הילד).
30

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

9. עת היה בגיל 5.5 שנים, ביום 13.1.1988, הוצא התובע מבית הוריו לבית הילדים, תחת צו נזקקות ("בית המעבר" או "בית הילדים"). בבית הילדים תחת פיקוח וטיפול של הצוות ובפרט עו"ס שרי בן נתן (ז"ל) שהיתה האחראית על בית הילדים, חל שיפור משמעותי במצבו, ובשנת 1989 כבר אובחן כבעל אינטליגנציה תקינה (בתחום הנורמה – נמוך).
10. בהמשך, התובע הוכרז בר אימוץ ונעשו ניסיונות לאתר עבור התובע משפחה מאמצת. בשנת 1989 התקבל התובע למשפחה עם אופק לאימוץ, אך כעבור חודשיים וחצי הוחזר לבית הילדים היות ש"המשפחה טוענת שהיא עייפה ממנו" (ר' מכתבה של עו"ס בן נתן לד"ר פורטר, 28.11.1989).
11. אציין, כי עלתה טענה לא סדורה ולפיה התובע נמסר למשפחת אומנה נוספת לצורך אימוץ, ואשר אף היא לכאורה החזירה את התובע לבית המעבר, אך למעשה לטענה זו לא נמצא כל בסיס. ראיה נמצאה ביחס למשפחת אומנה אחת בלבד מלבד משפחת א"ד אשר לקחה אליה את התובע למטרת אימוץ, והניסיון כשל, כמפורט לעיל.
12. סביב שנת 1988 פנו בני הזוג ח' ו-ב' א"ד לנתבעת 3 בבקשה לאמץ ילד. באותה עת היו בני הזוג ללא ילדים משל עצמם. בטופס הבקשה הביעו נכונות לאמץ ילד עם צרכים מיוחדים, לצד כניסה לרשימת ההמתנה הממושכת לאימוץ תינוק ללא צרכים מיוחדים. הם הוזמנו להשתתף במפגשים קבוצתיים של הורים המיועדים לאימוץ, ובמקביל גם עברו בני הזוג אבחון פסיכולוגי אישיותי במכון פיל"ת, ונמסרה על אודותיהם חוות דעת ("חוות דעת פיל"ת"), שתוזכר בהמשך. באחד המפגשים הקבוצתיים אוזכר ועלה סיפור חייו של התובע, בני הזוג הביעו התעניינות באימוץ התובע, וביקשו פרטים עליו. על היקף המידע שמסרה להם נתבעת 3 בנוגע לתובע במסגרת הליך האימוץ - קיימת מחלוקת, שתידון להלן.
13. בני הזוג פגשו את התובע, ובהמשך לכך, ביום 30.11.1989 קיבלו אותו לביתם למסגרת של אומנה עם אופק לאימוץ, התובע היה אז בגיל 7 שנים. לאחר קרוב

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

- 1 לשנה שבה גר התובע בבית משפחת א"ד כמשפחת אומנה, הוא אומץ על ידס, צו
2 אימוץ פורמאלי ניתן ביום 3.9.1990 (נקבע כי תוקף הצו יחול למפרע החל ממועד
3 תחילת האומנה).
4
- 5 14. בבית א"ד התגורר התובע עם הוריו המאמצים, אמה המבוגרת של נתבעת 1, וכן
6 עם וד', בנם הביולוגי של בני הזוג א"ד אשר נולד שבועות ספורים לאחר שהתובע
7 אומץ (התובע אומץ בעת שנתבעת 1 היתה הרה, וככל הנראה היא הרתה עת היה
8 התובע באומנה בביתם).
9
- 10 15. מסמך שבלט בחומר הראיות ויש מקום להזכירו כעת, הוא מכתב נושא תאריך
11 10.12.1990, דהיינו חודשים ספורים לאחר האימוץ הרשמי, ולאחר למעלה משנה
12 של מגורי התובע בבית א"ד, את המכתב כתבו בני הזוג א"ד אל העו"ס אורנה
13 הירשפלד מנתבעת 3 אשר טיפלה במשפחה. מן המכתב עלתה הכרת תודה של
14 ההורים, ותחושה של אושר מן החיבור לתובע, חיבור שאותו הגדירו כ"שידוך
15 מוצלח", כל זאת לצד אזכור התהליך הממושך והאבחונים החודרניים והלא-
16 פשוטים שעברו בני הזוג א"ד עד הגיעם לנקודה זו.
17
- 18 המכתב היה רווי תקווה ושמחה, אך בהמשך התמונה השתנתה לגמרי, הצבעים
19 התקדרו, התקווה הפכה לייאוש ההתרגשות והשמחה הפכו לסבל גדול הן לתובע
20 והן לנתבעת 1, וסופם באשפוז ממושך של התובע בבית החולים הפסיכיאטרי
21 איתנים.
22
- 23 16. לאורך השנים לאחר מכן, החל משנת 1992 או בסמוך לכך החלו להתקבל אצל
24 העובדות הסוציאליות מטעם נתבעת 2 דיווחים על עניינו של התובע במשפחת א"ד.
25 הדיווחים התקבלו ממספר מקורות ודובר בהם בעיקר על אמצעי ענישה חריגים
26 שבהם נקטה נתבעת 1 כלפי התובע.
27
- 28 17. בין לבין, סביב שנת 1992, ב' א"ד, בעלה של נתבעת 1, אביו המאמץ של התובע,
29 נעלם לפתע וברח לארצות הברית לבלי שוב, בהותירו אחריו חובות רבים.
30 הסתלקותו של ב' תוארה מפי נתבעת 1 כמשבר גדול.

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

18. סביב שנת 1992 התובע סבל מבעיות התנהגות קשות, אשר אף הביאו לסילוקו מבית הספר במהלך שנת 1995 (סביב חודש מרץ או אפריל, עמ' 155 לעדות עו"ס כהן). לאחר סילוקו מבית הספר הוא שהה בבית במשך מספר חודשים, מה שהביא להידרדרות נוספת במצב, ותקופה זו תוארה בתצהירה של נתבעת 1 "קריסת כל מסגרות החיים הנורמאליות בבית". סביב תקופה זו החל טיפולה של עו"ס לחוק הנוער בת שבע כהן, מטעם נתבעת 2, במשפחה. במקביל החל התובע לקבל טיפול מעו"ס אריה מילר – עו"ס מטעם "אמ"י – שירות לילדים מאומצים בוגרים" – גוף שלא הובהרה שייכותו הארגונית (ר' דיווח מטעם נתבעת 2 מיום 18.1.1996 שצורף לחומר הראיות של נתבעת 2, ממנו עולה כי מעורבות עו"ס בת שבע כהן ועו"ס אריה מילר נעשתה במקביל באותה התקופה). באותה עת אף הגיעה לבית א"ד מורה פרטית מטעם משרד החינוך על מנת ללמד את התובע במסגרת ביתית (מישל לרמן), ולפי הנחיית עו"ס העיריה, בת שבע כהן - היא כתבה דיווחים על ביקוריה בבית א"ד (עמ' 153 לעדותה של עו"ס כהן).
19. בחודש 7.1995, בטרם מלאו לו 13 שנים, אושפז התובע בבית החולים איתנים במצב נפשי קשה ("הוא היה דכאוני ומפורק, הוא היה במצב לא טוב" – עו"ס בת שבע כהן על מצב התובע בהגיעו לאיתנים, עמ' 143 לעדותה). זמן קצר לאחר תחילת האשפוז, ובהיתר של רופא מאיתנים, טסה נתבעת 1 יחד עם התובע ל"טיול בר מצווה" לארצות הברית. הטיול נכשל, ובסיומו (ולאחר שהטיול קוצר) הוחזר לאשפוז באיתנים.
20. האשפוז בבית החולים נמשך כשנתיים ובמהלכו טופל התובע בין היתר בידי ד"ר סבג (ד"ר אמויאל, כפי שנקראה בהמשך). לאורך תקופת האשפוז היו יחסי התובע ונתבעת 1 מעוררים ביותר. התובע לא יצא ללון בביתו ולו פעם אחת, לרבות לא בשבתות ובחגים. נתבעת 1 הודיעה כי היא מסרבת שיגיע לביתה. ביקוריה של נתבעת 1 את התובע בבית החולים היו מעטים, ובעיקר בתחילת תקופת האשפוז, ומלבד מספר ביקורים בודדים אלו – איש לא ביקר את התובע בבית החולים (להוציא ביקור חד פעמי קצר של בן משפחה). בשלב מסויים ד"ר סבג אף המליצה כי נתבעת 1 לא תגיע לבקר אותו בבית החולים עקב האווירה השלילית של הביקורים.

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

- 1
21. לאחר שמצבו התייצב בין היתר בסיוע תרופתי, ב-1.1997 הוא הועבר לאשפוז יום
3 לאחר שהתקבל למשפחת אומנה, וב-7.1997, הוא שוחרר מן המחלקה (לפי "סיכום
4 מחלה" מטעם בית החולים שהוגש לתיק). במהלך תקופה זו עבר במספר מסגרות
5 ומוסדות, אף היו ניסיונות לשלבו במספר משפחות אומנה שקלטו אותו לזמנים
6 קצרים – בכל המשפחות התעוררו בעיות בקליטתו נוכח קשיי התנהגות של התובע.
7 מן העדויות עלה כי זמן רב לפני שחרורו מבית החולים כבר ניתן היה להעבירו
8 לאשפוז יום, אך נתבעת 1 התנגדה לקבלו ובהעדר מסגרת מתאימה הוא נותר
9 באשפוז. ב-1.1997 הוא הועבר לאשפוז יום לאחר שהתקבל למשפחת אומנה, וב-
10 7.1997 הוא שוחרר מן המחלקה (לפי "סיכום מחלה" מטעם בית החולים שהוגש
11 לתיק).
- 12
22. לבסוף, בשנת 1999, בגיל 17, הגיע אל הוסטל שיקומי בניהולו של הפסיכולוג ד"ר
13 לארי ג'נסטיל. גם בהוסטל גילה התובע קשיי התנהגות ובידיקת גבולות, אשר אילצו
14 את מנהל ההוסטל לשכור עבורו דירת מגורים נפרדת, אך לצד הקושי נוצר קשר
15 אמיץ בינו לבין ד"ר ג'נסטיל, דווח על התקדמות חיובית במצבו במהלך השנות
16 בהוסטל, והוא חזר ללמוד. בין לבין ניתן לתובע פטור מגיוס לצה"ל בשל מצבו
17 הנפשי.
- 18
- 19
23. בשנת 2000 התובע שינה את שם משפחתו מ"א"ד" ל"א"ר", ובסמוך לאחר מכן
20 הגישה נתבעת 1 תובענה לבית משפט זה לביטול האימוץ, אך הסכימה למחוק
21 הבקשה והיא נמחקה (שנת 2001).
- 22
- 23
24. במהלך שהותו בהוסטל נוצר קשר בין התובע לבין 3 מאחיו הביולוגיים, אשר אף
24 הם נמסרו בילדותם למשפחות מאמצות. יצירת הקשר ביניהם הביאה אף לפתיחת
25 תיק האימוץ ולמפגש של התובע עם הוריו הביולוגיים. בעקבות המפגש עימם, ארז
26 את חפציו וחסכוניותו ונסע לגור עם אמו הביולוגית ב... (אביו גר במקום אחר, אך
27 הגיע לבקר בבית האם). אלא, שכעבור זמן קצר, הדברים לא עלו יפה. התובע עזב
28 את בית אמו, עבר לגור בתל אביב, ללא כסף, לאחר שהשתמש בכל חסכוניותו ב...
29 (והיו עדים שטענו כי הוא נוצל כלכלית על ידי משפחתו הביולוגית). נטען כי בתל

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

1 אביב החל לדלג בין מקום עבודה אחד לאחר, ללא יכולת התמדה במקום עבודה
2 אחד כלשהו, והיה שרוי בבידוד חברתי וזוגי. בכל אותה העת, ולמעשה עד היום,
3 התובע נותר בקשר עם ד"ר ג'נסטיל, אשר ניסה לסייע לו גם במציאת הכשרה
4 מקצועית ומציאת עבודות.

5

6 .25 במהלך ההליכים המשפטיים דווח כי אי התחתן בשנת 2013, ואף נולד לו בן.

7

8

כתבי הטענות

9

10

כתב התביעה

11

12 .26 כתב התביעה הוגש ביום 20.8.2007, ימים ספורים לפני שמלאו לתובע 25 שנים

13

(משמע, ימים אחדים לפני התיישנות התביעה).

14

15 .27 התובע טען בתובענה למעשי התעללות והשפלה כלפיו, לצד פגיעות פיזיות ואמצעי

16

ענישה חריגים ואיומים מצד נתבעת 1 (סעיף 9 לכתב התביעה), ופירט חלק מן

17

המעשים הנטענים:

18

19 א. אולץ לאכול בניגוד לרצונו, עד אשר הקיא את המזון, ואז אולץ לאכול את

20

הקיא;

21

22 ב. אולץ לעמוד מול הדלת, עם הפנים לדלת, למשך כל היום, ונתבעת 1 נעצה את

22

האגודל שלה בתוך גבו על מנת להכאיב לו;

23

24 ג. נתבעת 1 כעסה כי הטיס מטוס מנייר דרך החלון, בתגובה היא הפשילה את

24

מכנסיו ונתנה לו מכות בישבנו. אחר כך ניערה אותו דרך החלון, ולאחר מכן

25

החטיפה לו שתי סטירות חזקות;

26

27 ד. באחד המקרים הפילה את התובע לרצפה, סטרה לו וירקה עליו, ואמרה לבי

27

בעלה לצלם האירוע בווידאו. לאחר מכן אילצה את התובע לצפות בווידאו

28

ולהגיד שהוא ילד רע;

29

ה. הכתה את התובע באוטו "מכות רצח" וכששבו הביתה המשיכה להכותו;

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

1. באחד הימים נתבעת 1 שלחה את התובע לבית הספר עם חולצה שבה
2 השרוולים נתפרו, כך שלא יכול היה להוציא את כפות ידיו מחוץ לשרוולי
3 החולצה;
2. נתבעת 1 אילצה את התובע להכין שיעורי בית בעמידה עד שעה מאוחרת
4 בלילה;
3. נתבעת 1 אילצה את התובע לכתוב 500 פעמים משפטים כגון "אסור לכדרר
5 בבית", אם לא מילא את הדפים לשביעות רצונה הכתה אותו;
4. ארוחת הבוקר של התובע מדי יום היתה מנת שיבולת שועל טבולה במים,
6 קערת האוכל הוגשה לו במרווח שבין הדלת החיצונית של הדירה לבין הדלת
7 הפנימית – מרווח ברוחב של כמטר וחצי. הקערה הונחה על הרצפה. אם התנהג
8 שלא לשביעות רצונה, קערת האוכל הונחה לגמרי בחוץ, מחוץ לדלת
9 החיצונית;
5. באחד הימים במהלך ויכוח בין התובע לבין נתבעת 1 דחפה אותו נתבעת 1 על
10 דלת זכוכית, מעוצמת הדחיפה זכוכית הדלת נשברה, ואחת הזכוכיות נתקעה
11 בגבו. נתבעת 1 גררה את התובע הצורח לקומה השלישית, שפכה אלכוהול על
12 גבו וצעקה עליו לשתוק;
6. באחד הבקרים ירד שלג בחוץ, נתבעת 1 כעסה כי התובע הגיע למטבח לבוש
13 בתחתונים, בתגובה נתבעת 1 פתחה את הדלת וזרקה את התובע החוצה, אל
14 השלג, בעודו בתחתונים בלבד. רק לאחר ששכנה שאלה את התובע למה הוא
15 מסתובב בלי בגדים בחוץ בשלג, הכניסה אותו נתבעת 1 חזרה הביתה;
7. באחד הימים נתבעת 1 דרשה מהתובע לעדור את כל הגינה, ולא נתנה לו
16 להיכנס הביתה עד שיסיים את העבודה, על אף שהיה זה יום חם מאוד. התובע
17 נאלץ לעבוד בגינה במשך יום שלם, לבד, בחוץ, וללא אוכל ושתיה;
8. נתבעת 1 הכתה אותו עם פסי גומי של משחק הרכבת שלו. בנוסף, היא ירקה
18 עליו וסטרה לו;
9. נתבעת 1 הכתה את התובע כמעט מדי יום; בהמשך (תצהיר משלים 19.3.2015)
19 טען כי הכתה אותו מספר פעמים באמצעות מחבת.
10. לטענת התובע, בשלב מסויים עו"ס מטעם עיריית ירושלים הזהירה את נתבעת
20 1 ואסרה עליה להמשיך בהתנהלות זאת. לאחר שהוזהרה – נתבעת 1 נעלה את
21 התובע בחדר בבית, למשך רוב שעות היום, למשך 4 חודשים, כשהוא מורשה
22

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

- 1 לצאת מן החדר רק לשם אכילה, עשיית צרכים וטיול. מתוך החדר שבו הוחזק
2 הוצאו רוב החפצים כי התובע החל לזרוק אותם ולהשמיד אותם. מתוך חדר
3 זה יצא לאשפוז בבית החולים איתנים, ובבית החולים חווה נטישה מצידה של
4 נתבעת 1.
5
6 28. לטענת התובע, מסכת מעשים אלו שהוזכרו ואחרים של נתבעת 1, הן בגדר
7 התעללות בו, וגרמו לו פגיעות נפשיות קשות המשפיעות על תפקודו ועל חייו. גם
8 לאחר שנים הוא לא הצליח להשתקם אלא באופן חלקי בלבד, הוא אינו מצליח
9 להחזיק במקום עבודה יציב, מתקשה ביצירת קשרים בינאישיים או זוגיים.
10
11 29. באשר לנתבעת 2 – עיריית ירושלים – היא האחראית על פיקוח על תהליכי אומנה
12 ואימוץ של ילדים בשטחה המוניציפאלי. לטענת התובע, נתבעת 2 היתה מודעת
13 לפחות לחלק ממעשי ההתעללות של נתבעת 1 בתובע, באמצעות העו"סים מטעמה
14 שבדקו מעת לעת את המשפחה, אך היא לא פעלה כנדרש על מנת להוציא את התובע
15 מידיה של המשפחה המתעללת.
16
17 30. נתבעת 3 – מדינת ישראל באמצעות השרות למען הילד – טיפלה בהליך האימוץ
18 ואפשרה אותו, על אף שידעה כי נתבעת 1 ובעלה אינם מתאימים לאמץ ילד.
19 בהמשך, העובדים מטעמה ידעו או היה עליהם לדעת, כי יש בעיית התעללות מצד
20 נתבעת 1 כלפי התובע, אעפ"כ המשיכו בפעולות לשם אימוץ התובע בידי נתבעת 1
21 ובעלה ב'. נתבעת 3 היתה חייבת למנוע את הליך האימוץ בידי נתבעת 1 ומשלא
22 עשתה כן, יש לייחס אף לה אחריות לנזק הנפשי שנגרם לתובע.
23
24 31. בגין כל האמור, עתר התובע לתשלום פיצויים כספיים עבור ראשי נזק שונים,
25 שיפורטו בהמשך.
26
27 **כתב הגנה מטעם נתבעת 1 –**
28
29 32. השירות למען הילד הסתיר מנתבעת 1 ובעלה ב' את המידע הנדרש על אודות מצבו
30 הנפשי האמיתי של התובע ועברו הקשה במשפחתו הביולוגית ולאחר הגעתו לבית
10 מתוך 121

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

- 1 המעבר. נתבעת 3 החזיקה בחוות דעת קשה על התנהגות התובע, זעמו ואלימותו,
2 שהתקבלה מספר חודשים לפני האימוץ, והיא הוסתרה מפני נתבעת 1 ובעלה. אילו
3 ידעה נתבעת 1 את מצבו הנפשי האמיתי של התובע, לא היתה מסכימה לאמץ אותו.
4 יתר על כן, התמודדותה עם התובע היתה שונה אילו מלכתחילה היה בידיה המידע
5 המדויק לגבי מצבו הנפשי, ואילו ניתנו לה הכלים המתאימים להתמודד עם מצבו.
6
- 7 סיכויי הצלחת האימוץ היו קלושים ביותר מלכתחילה, נוכח הרקע הקשה ממנו .33
8 הגיע התובע ומצבו הנפשי, אשר כאמור הוסתרו מנתבעת 1 ומבעלה. אעפ"כ,
9 ולמרות כל זאת, הצליחה נתבעת 1 לפעול למען טובתו של התובע, והשנים שבהן
10 שהה אצלה התובע היו היציבות ביותר בחייו עד כה, שנים שבהן הצליח להיפטר
11 מהרגלים קשים כגון חבטת הראש בקיר, מציצת אצבע או הרטבה, ומנגד התפתח
12 מבחינה התנהגותית ורכש כישורי-חיים שלא היו לו כלל לפני שהגיע לביתה –
13 לקרוא, לצייר, לשחות, לקנות במכולת וכו'.
14
- 15 התנהגותו של התובע היתה קשה להתמודדות, מצבי רוחו השתנו ללא התרעה .34
16 מרגעים של אושר להתקפי אלימות וזעם, כולל זריקת חפצים, יריקות בעיטות
17 ועשיית צרכים ברחבי הבית, התקפים שהותירו אותה חסרת אונים. חוסר האונים
18 הלך והתגבר ככל שהתובע הלך והתחזק בגופו, והתעצם בעת שבעלה נטש אותה
19 בשנת 1992, והותיר אותה להתמודד בגפה עם התובע, שכבר היה כמעט בלתי נשלט,
20 עם בנה הביולוגי הצעיר, עם טיפול באמה הקשישה הנכה, שגרה עמם בבית, ובתוך
21 כך לפרנס את המשפחה ולטפל בחובות הכספיים שהותיר אחריו בעלה.
22
- 23 התובע סירב ליטול כדורי ריטלין, והיה קושי להכריח אותו ליטול את התרופה, .35
24 שממילא טווח השפעתה היה קצר, ורק בשעות הבוקר, ובשונה מן הריטלין המקובל
25 בימינו. נתבעת 1 נאלצה להיאבק עם התובע באופן פיזי ממש על מנת שייקח את
26 הריטלין. בשלב מסוים כשלא ניתן היה עוד להשתלט על התובע, פנתה נתבעת 1 לכל
27 הגורמים המטפלים ולרשויות, לרבות לגב' בלס מהשירות למען הילד. הפסיכיאטר
28 ד"ר הטב מבית החולים איתנים אבחן אותו כדיכאוני ואובדני, והוא אושפז לבסוף
29 בבית החולים איתנים.
30

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

- 1 נתבעת 1 היא היחידה שעמדה לצד התובע לאורך שנים, תוך הפגנת כוחות נפשיים 36.
- 2 אדירים למענו, וחיפוש מתמיד ובתום לב אחר טובתו ורווחתו. נתבעת 1 מעולם לא
- 3 התעללה בתובע, פיזית או מנטאלית, וככל שהתובע סובל מנכות נפשית הרי שהיא
- 4 נגרמה במשפחתו הביולוגית והסבל הרב שסבל ממנה כבר מינקות, ומן התלאות
- 5 שעבר עד שהגיע לבית א"ד.
- 6
- 7 נתבעת 1 נקטה באמצעים חינוכיים שנדרשו אל מול התנהגותו הקשה והפראית של 37.
- 8 התובע. הצבת גבולות להתנהגותו נעשתה בהתאם לכל הגורמים שייעצו לנתבעת 1
- 9 לפני האימוץ ולאחריו, וכללה הן חיזוקים חיוביים והן עונשים שהתאימו
- 10 לסיטואציה. לעיתים נאלצה נתבעת 1 לרסן את התובע גם תוך הפעלת כוח פיזי, על
- 11 מנת להרגיעו, אך יש לזכור כי מדובר בעידן תרבותי אחר, שבו מכה חינוכית על
- 12 הישבן היתה התנהגות נפוצה וטרם נחשבה כהתנהגות הורית פסולה. מעשי
- 13 ההתעללות הספציפיים המיוחסים לה, מוכחשים בחלקם, ובחלקם האחר – הוצאו
- 14 מהקשרם, וכוללים ערבוב מעוות של דמיון מוגזם וחלקי מציאות.
- 15
- 16 באשר לאשפוז באיתנים, נתבעת 1 מעולם לא "זרקה" שם את התובע, אלא הגיעה 38.
- 17 לבקרו ולא נטשה אותו, הגם שזכתה לתגובות זעם ודחייה מצד התובע, בין היתר
- 18 נוכח קו טיפול פסול שהובילה ד"ר סבג-אמויאל אשר טיפלה בו בבית החולים ועד
- 19 אשר הוחלט לבטל את ביקוריה של נתבעת 1 שם, וכתוצאה מכך נוצר ניתוק בקשר
- 20 של נתבעת 1 והתובע.
- 21
- 22 לטענת נתבעת 1 יש לדחות את התובענה מחמת שיהוי, בהינתן שהתובענה הוגשה 39.
- 23 רק 6 ימים טרם התיישנותה, וחרף שכל העובדות הרלבנטיות היו בידי התובע כבר
- 24 שנים רבות קודם לכן. כמו כן, מוכחש הקשר הסיבתי הנטען בין נכויותיו הנטענות
- 25 של התובע לבין מעשיה של נתבעת 1, וכן נטען כי נתבעת 1 חוסה תחת הגנת סעיף
- 26 22 לחוק הכשרות המשפטית (שעניינו אחריות לנזק שגרמו הורים לקטין תוך מילוי
- 27 תפקידי אפוטרופסותם), וכן סעיפים 24(7) ו-27(6) לפקודת הניקין (חסינות להורה
- 28 מפני עוולות תקיפה וכליאת שווא, לפי הנוסח שעמד בתוקף בעת הרלבנטיות).
- 29
- 30

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

לצד כתב ההגנה, הגישה נתבעת 1 הודעת צד שלישי כנגד נתבעת 3.

- 1
2
3 .40 בהודעתה טענה כי נתבעת 3 הסתירה מפניה ומפני בעלה את מצבו הנפשי החמור
4 של התובע, וכן הוסתר מידע על אודות עברו של התובע – מידע שהיה בכוחו להשפיע
5 במישרין על ההחלטה האם לאמצו. מצבו הקשה של התובע לא הותיר סיכוי
6 לאימוץ מוצלח, ללא קשר לזהות ההורים המאמצים, מכאן שנתבעת 3 התרשלה
7 בעצם מסירת התובע לאימוץ. לא נמסר להורים כל מידע רלבנטי ואפילו לא צויין
8 כי התובע קיבל תרופות באופן קבוע עובר לאימוץ; כל שנאמר להם הוא שהתובע
9 בעל "צרכים מיוחדים" כתוצאה מאימוצו בגיל מבוגר, יחסית.
10
11 .41 זאת ועוד; במבדקים שנערכו לבני הזוג נמצא כי ב' אינו מתאים לאימוץ וכי עליו
12 לעבור טיפול פסיכולוגי כתנאי לאישור האימוץ. חרף האמור, נתבעת 3 זנחה את
13 הדרישה שלה והתירה את האימוץ ללא שניתן טיפול פסיכולוגי לבעלה. בפועל,
14 החשש מפני מצבו הפסיכולוגי של בעלה התממש, והוא נטש את המשפחה ונעלם
15 לחו"ל, נטישתו החריפה את המצב בבית והובילה למשבר קשה מנשוא בביתם.
16
17 .42 אילו פעלה נתבעת 3 כנדרש, במסירת מלוא המידע לנתבעת 1 ובעלה, הם לא היו
18 מאמצים את התובע, או לכל הפחות היו מתמודדים עמו תוך מודעות למצבו הנפשי
19 לאשורו, ובאופן שהיה עשוי להיטיב עמו. בכך התרשלה נתבעת 3 והפרה את חובתה
20 החקוקה כלפי נתבעת 1 (לא צויין החיקוק שהופר לכאורה). על כן, נטען, כי ככל
21 שנתבעת 1 תחוייב בדין כלפי התובע, כי אז על נתבעת 3 לשפותה.
22
23

כתב ההגנה מטעם נתבעת 3 כנגד ההודעה –

- 24
25
26 .43 נתבעת 3 טענה כי בידי נתבעת 1 ובעלה היה מידע מלא על אודות התובע (אז בן 6.5
27 שנים) הן לפני קבלתו לאומנה, והן במהלך האומנה, לצורך קבלת החלטה מושכלת
28 ביחס לאימוץ התובע, ואין לערב את נתבעת 3 באחריות למערכת היחסים הסבוכה
29 שנוצרה בין נתבעת 1 לבין התובע.

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

- 1
- 2 44. תקופת האומנה היתה ארוכה דיה כדי שנתבעת 1 ובעלה יגלו במהלכה מהו מצבו
- 3 של התובע, אלא שלאחר שנת אומנה הם דווקא הכירו תודה לנתבעת 3 על שהותו
- 4 של התובע בביתם במכתב שכתבו.
- 5
- 6 45. זאת ועוד, מראשית שהותו של התובע בביתם בני הזוג הסתייעו בייעוץ וטיפול
- 7 פסיכולוגי, במסגרת זו התובע אובחן כסובל מהפרעת קשב וטופל בריטלין. חרף
- 8 האמור בני הזוג המשיכו מרצונם בהליכי האומנה והאימוץ של התובע, וגם לאחר
- 9 מכן לא פעלו לביטול האימוץ. מלכתחילה בני הזוג הביעו נכונות לאמץ ילד עם
- 10 צרכים מיוחדים, והם ידעו כי התובע בעל צרכים מיוחדים. ההמלצה כי בעלה של
- 11 נתבעת 1 יעבור טיפול פסיכולוגי לא הועמדה כתנאי לאימוץ ולא נמצא כי בי' בלתי
- 12 כשיר לאימוץ.
- 13

כתב הגנה מטעם נתבעת 2 –

- 14
- 15
- 16 46. בשנת 1993 זומנה נתבעת 1 לבירור בלשכת הרווחה המחוזית של נתבעת 2 עקב
- 17 קבלת מידע על עונשים חריגים שמטילה נתבעת 1 על התובע, בהמשך לתלונות
- 18 שהשמיע התובע בבית הספר. נתבעת 1 הוזמנה לבירור אצל עו"ס מטעם נתבעת 2,
- 19 והיא הוזהרה לבל דיווחים כאלה יישנו בעתיד. נתבעת 2 עקבה אחר מצבו של
- 20 התובע בחודשים שלאחר השיחה וראתה שיפור במצבו, אף לא התקבלו תלונות או
- 21 דיווחים חריגים נוספים עד לשנת 1995.
- 22
- 23 47. בשנת 1995 עקב סירוב בית הספר להמשיך את לימודיו של התובע בבית הספר,
- 24 ונוכח מידע על קשיים של נתבעת 1 בגידול התובע, התכנסה ועדה מטעם נתבעת 2
- 25 אשר החליטה להפנות את התובע לאבחון פסיכיאטרי. בעקבות האבחון הומלץ
- 26 לאשפז את התובע בבית החולים איתנים ומאותו מועד ואילך התובע לא גר עוד עם
- 27 נתבעת 1, להוציא טיול משותף לארה"ב.
- 28

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

48.

1 לנתבעת 2 ולנציגיה אין אחריות כלפי התובע, ויש לייחס את מלוא האחריות
2 לנתבעת 1 בשל פעולות שביצעה בניגוד לחובותיה כהורה; אף יש לייחס אחריות
3 לנתבעת 3 בשל אי-בדיקת התאמתם של נתבעת 1 ובעלה לאימוץ התובע, ולאחר
4 האימוץ – נמנעו מביצוע פיקוח הולם אחר נתבעת 1 והתובע, ונתבעת 2 הסתמכה
5 על עמדות הגורמים המקצועיים בנתבעת 3 – אשר ידעו על מצבו של התובע ונמנעו
6 מהתערבות טיפולית או דיווח הולם. התנהגותם של נתבעת 1 ושל נתבעת 3 מנתקת
7 את הקשר הסיבתי בין מעשים נטענים של נתבעת 2 לבין נזקי התובע, ככל שישנם.

8

9 לצד כתב ההגנה, הגישה נתבעת 2 הודעת צד שלישי הן כנגד מ"י - משרד

10

הבריאות והן כנגד נתבעת 3:

11

49.

12 לטענת נתבעת 2 בהודעתה, מדינת ישראל באמצעות משרד הבריאות, היתה הגורם
13 המקצועי שהיה אמון על ייעוץ וטיפול בתובע, לרבות בין השנים 1993-1994
14 במסגרת התחנה לטיפול בילד של משרד הבריאות ("תחנת אילן"), שהעניקה טיפול
15 ו/או ייעוץ לתובע ולנתבעת 1, בנוסף הועמד חונך מטעם תחנת אילן לשם סיוע
16 לתובע. לפיכך, במסגרת זו נחשפו המטפלים בתחנת אילן לדיווחים ישירים מפי
17 נתבעת 1 ומפי התובע על אמצעי ענישה חריגים ויתר תלונות שעלו כנגד נתבעת 1,
18 ואף על פי כן נמנעו מלדווח על כך לנתבעת 2 ו/או לגורמים מתאימים אחרים. יתר
19 על כן, נתבעת 2 פנתה אל תחנת אילן בבקשה לבחון האם יש לערב עו"ס לחוק הנוער
20 לגבי המשפחה, אך לא קיבלה תשובה מתחנת אילן, ותחנת אילן אף נמנעה ממתן
21 הנחיות מקצועיות לנתבעת 2.

22

50.

23 זאת ועוד, תחנת אילן התרשלה בטיפול ובייעוץ הפסיכולוגי שהעניקה עת נמנעה
24 מהתערבות באמצעים טיפוליים סבירים לשם הפסקת ההתנהגות המיוחסת
25 לנתבעת 1. כמו כן התרשלה בביצוע מעקב אחר מצבו של התובע באמצעות אי-
26 הזמנתו למפגשים בתדירות גבוהה יותר מהדרוש, והעדר דיווח מתאים לגורמים
27 המוסמכים. תחנת אילן אף גרמה לנזק ראייתי באי-ניהול רשומות המתעדות את
28 תוכן הטיפולים הפסיכולוגיים שניתנו לתובע ותוכן הייעוץ שניתן לנתבעת 1, או
29 לחלופין באי שמירתן של רשומות כאלה, ככל שהיו רשומות. בגין מחדל זה אף יש
30 להעביר אל כתפיה של תחנת אילן את נטל השכנוע להוכיח שלא התרשלה.

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

1
2 51. אילו קיבלה נתבעת 2 דיווחים מתחנת אילן כי אז היתה עומדת בפני נתבעת 2
3 התמונה המלאה הנוגעת לתובע. בנסיבות שתוארו נתבעת 2 היתה רשאית להניח כי
4 אם יהיו תלונות מצד התובע שיעלו במסגרת הטיפול בתחנת אילן, כי אז תחנת אילן
5 בוודאי תדאג ליידע אותה. משכך, ככל שנתבעת 2 תימצא אחראית כלפי התובע כי
6 אז על משרד הבריאות לפצות את נתבעת 2 בגין הסכומים שנתבעת 2 תחוייב בהם.

7

8

כתב ההגנה מטעם משרד הבריאות –

9

10 52. בכתב ההגנה מטעם משרד הבריאות נטען כי בשנת 1993 פנתה נתבעת 1 לתחנה
11 לטיפול בילד וצירפה לפנייתה דוחות מגורמים מקצועיים שונים שהיו מעורבים
12 בקשר למשפחה טרם לפנייתה. החל מ-10.1993 ועד 11.1994 נערך טיפול נפשי
13 לתובע שכלל גם מספר מפגשי ייעוץ בודדים לנתבעת 1 היות שנתבעת 1 לא התמידה
14 במפגשים. הועמד לתובע חונך למשך 3 פגישות בלבד. בתקופה מאוחרת יותר,
15 11.1997, עת עבר התובע מאשפוז באיתנים למוסד ..., שוב היתה מעורבות של
16 התחנה באמצעות הליך טיפולי לתובע עד 3.1998.

17

18 53. אין בתיק הטיפול בתחנה כל דיווח על התעללות בתובע, בין אם מדיווח עצמי של
19 התובע ובין אם מדיווחים של גורמים אחרים. בעוד שהתחנה טיפלה בתובע לפרקי
20 זמן קצרים ובעניינים נקודתיים, הרי שנתבעת 2 היא שהחזיקה בידה מידע על
21 התעללות ודווקא היא זו שלא עשתה דבר ולא טיפלה בכך, וכיום מנסה לגלגל
22 אחריותה אל פתחה של המדינה.

23

24

כתב הגנה מטעם נתבעת 3 –

25

26 54. נתבעת 3 טענה כי לא ידעה ולא היתה יכולה לדעת בעת הרלבנטית על העדר התאמה
27 בין נתבעת 1 לבין התובע. נתבעת 3 ביצעה אבחון מקצועי פסיכו-סוציאלי מלא
28 מקדים וממנו עלתה כשירות של נתבעת 1 ובעלה כהורים מאמצים פוטנציאליים.
29 התובע סבל מהזנחה קיצונית מהוריו הביולוגיים, והוצא מרשותם כשהוא סובל

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

- 1 מבעיות התנהגות קשות, חוסר אמון במבוגרים וכושר תפקוד נמוך. לאחר מספר
2 חודשים של טיפול בתובע בבית המעבר, נמצא כי הוא בעל אינטליגנציה תקינה,
3 אשר זקוק למסגרת משפחתית חמה ותומכת.
4
- 5 55. התובע עבר לחזקתם של נתבעת 1 ובעלה תחילה במסגרת של אומנה. בחלוף כחצי
6 שנה של אומנה, הוגש תסקיר לצורך הליכי אימוץ. התסקיר תמך באימוץ בידי
7 נתבעת 1 ובעלה. התסקיר תיאר בני זוג חמים רגישים ואוהבים, המגלים כלפי
8 התובע יחס מסור, והביאו לשיפור ניכר במצבו של התובע.
9
- 10 56. ממועד צו האימוץ ואילך פקעה כל סמכות או חובה של נתבעת 3 כלפי התובע, ולא
11 חלה חובת מעקב מטעמה אחר היחסים במשפחה המאמצת; האחריות למעקב אחר
12 המשפחה, ככל שמתעורר צורך בכך, נתון לגורמי הרווחה בקהילה, ובענייננו –
13 נתבעת 2. מידע שכן הגיע לידי נתבעת 3 לאחר צו האימוץ לא כלל דיווחים על מעשי
14 התעללות של נתבעת 1 כלפי התובע, וממילא לא היה בידי נתבעת 3 למנוע מעשים
15 אלו בדיעבד ולאחר שכבר קרו.
16
- 17 57. נתבעת 3 פעלה בסבירות ובמקצועיות, לא היה בידי נתבעת 3 מידע שסותר את
18 מסקנתה בדבר התאמת ההורים לאימוץ התובע, מסקנה שהייתה סבירה וראויה
19 באותה עת. אין קשר סיבתי בין פעולותיה של נתבעת 3 לבין הנזקים שנגרמו לתובע,
20 ככל שנגרמו.
21
- 22 **לצד כתב ההגנה, הגישה נתבעת 3 הודעת צד שלישי כנגד נתבעת 1:**
23
- 24 58. נתבעת 3 טענה בהודעתה כי ככל שתחוייב לשלם לתובע פיצוי כלשהו בגין התובענה
25 שהגיש כנגדה, כי אז על נתבעת 1 לשפותה, בהיותה האחראית הישירה והבלעדית
26 לאירועים, למעשים ולתוצאות שנגרמו כמתואר בכתב התביעה, בגין הפרת
27 חובותיה החוקיות לפי חוק הכשרות המשפטית, בגין הפרת הנחיות שקיבלה
28 מנתבעת 3, מאחר שנמנעה לדווח על המצב בביתה ולא נהגה כפי שהורה סביר היה
29 נוהג במצבה.
30

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29

הוגש כתב ההגנה מטעם נתבעת 1 כנגד ההודעה :

59. נתבעת 1 הכחישה כי התעללה בתובע וחזרה על טענותיה בכתב ההגנה מטעמה כנגד כתב התביעה. כן הוסיפה כי לא הפרה שום הנחיה שקיבלה מנתבעת 3, ולא נמנעה מלדווח על המצב בבית, להיפך – היא קראה לעזרה מכל הגורמים המקצועיים ונציגי הרשויות שהיו איתה בקשר. היא עשתה ככל יכולתה על מנת למנוע את האירועים הנטענים ולסייע לתובע, אך לא ניתן היה לסייע לנפשו שהיתה פגועה קשות עוד בטרם אימוצו.

ראיות עיקריות שהוגשו לתיק - בסקירה "ממעוף הציפור"

60. את הראיות ניתן לחלק למסמכים מן התקופה שקדמה לאימוץ התובע בידי משפחת א"ד ולמסמכים מן התקופה שלאחר אימוצו, כאשר בתקופה שקדמה לאימוץ המסמכים הם בעיקר של נתבעת 3, ולאחר האימוץ המסמכים הם בעיקרם מטעם נתבעת 2.

תיק השירות למען הילד נתבעת 3 בנוגע לתובע – מסומן בא 1 עד א 39 (ר' החלטה 18.5.2011) -

המסמכים "מזמן אמת" מלמדים הן על המידע שהיה בידי נתבעת 3, הן על המצב הקשה שהיה מנת חלקו של התובע בבית ההורים הביולוגיים, והן על מצבו של התובע טרם אימוצו, מכאן שיש חשיבות רבה למסמכים אלו.

מתוך התיק אזכיר מספר מסמכים :

חוות דעת מיום 4.5.1988 של הפסיכולוג ד"ר וייל - לעניין מבחני אישיות לכמה מילדי המשפחה הביולוגית, לרבות התובע בעת ששהה בבית המעבר. על התובע נכתב בין היתר "חסר ריכוז ומתנהג כמו ילד היפראקטיבי... ניכרים חסכים ראשוניים רציניים... רעב

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

1 מתמיד להתייחסות, לחיבה לתשומת לב... חושש מהיעלמות המבוגרים... א' הינו ילד מאוד
2 חרד ניכר קושי רב בהסתגלות למצבים חדשים... תחושת עזובה ובדידות...". בפרק הסיכום
3 ציין כי התובע הוא מהילדים הפחות פגועים במשפחה, ומסוגל להפיק תועלת מקשר,
4 וכי יש חובה למצוא לו בית קבוע ובטוח.
5
6 דו"ח מפורט של השירות למען הילד (ימימה גוטליב) במסגרת הבקשה להכריז על
7 התובע ושלושה מאחיו כברי אימוץ - (סומן "א6" ואילך, במסגרת המסמכים שהוגשו
8 וסומנו ביום 18.5.2011) תואר המצב בבית ההורים הביולוגיים, כגון: "ראש המשפחה
9 עובד לסירוגין נוהג לשתות לשכרה להתפרץ באלימות כלפי אשתו, כולל בימיים מיניים
10 בוטים בנוכחות הילדים". עוד נכתב: "כל הילדים פגועים בהתפתחותם הפיזית והנפשית,
11 התנהגותם פרועה, לאחר שלא למדו מעולם מה מותר ומה אסור. חלקם שוטטו בשכונה
12 בשעות לא מקובלות סיכנו את עצמם וגנבו, וחלקם ננעלו בבית לשעות ארוכות ולעיתים
13 מזומנות ובחדר חשוך, ללא כל השגחה כשהם בונים. לכל הילדים היו פצעים מוזנחים
14 ומוגלתיים במקומות שונים בגוף. לכולם כינמת חריפה ומוזנחת" לאחדים זיהום בקרקפת
15 כתוצאה מרימות זבובים. כולם הגיעו לבית המעבר מלוכלכים בצורה קיצונית, ואצל
16 כולם נמצאו תולעים. על ההורים נכתב כי האב בעל הפרעה באישיות, נוהג להכות את
17 אשתו וגם פוגע ברכוש המועט שבבית, לא לוקח אחריות על גידול הילדים. על האם
18 נכתב שהיא בעלת פיגור שכלי קל, וסובלת מהפרעת אישיות די קשה. "יחסי האישות
19 בין בני הזוג קשים ומאופיינים באלימות פיזית ומילולית קשים וגסים ביותר בלא הבחנה אם
20 הם לבדם, או בנוכחות הילדים או השכונה כולה". על התובע נכתב שנהג להגיע לגן הילדים
21 עם צרכים במכנסים מהלילה הקודם, ילדי הגן מתרחקים ממנו והוא הדיף ריח רע
22 (1986), לאחר שעבר למשפחת אומנה ב-1987, מראהו החיצוני השתפר, אך יש לו מצבי
23 רוח והוא נוהג להטיח את ראשו בקיר. "התנהגותו בבית המעבר היתה קשה ומשקפת
24 את היותו ילד דחוי וחרד. הוא מחפש חום ומגע בכל עת ובכל מקום. הוא מאונן דופק את
25 הראש בקיר מתנתק ולא ניתן לדבר איתו. השיפור במצבו איטי, ותידרש השקעה רבה ביותר
26 בשיקומו הנפשי".
27 עוד צויין כי לאחר הוצאתם מן הבית, האב לא ביקר את הקטינים בבית המעבר במשך
28 חודשים.
29

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

1 תצהיר עו"ס שרי בן נתן (ז"ל) (28.2.1989) - שטיפלה בתובע ובכמה מאחיו בבית
2 המעבר, ובו תוארו המפגשים עם ההורים הביולוגיים (או מי מהם) בבית המעבר
3 כמפגשים קשים ואמוציונליים, ותוך התעלמות מוחלטת מצרכי הקטינים. להערכתה
4 "הקטינים התחילו לגלות סימנים של מצוקה קשה דיכאון וחרדה עם כאב. לפי דעתי
5 המקצועית הקטינים אינם יכולים להישאר במסגרת הנוכחת וזקוקים למשפחה מאמצת
6 קבועה ויציבה ללא כל דיחוי שתוכל לספק את הצרכים החיוניים שלהם ולדפא את הנוק
7 שכבר נגרם להם".

8
9
10 בקשה לבית המשפט המחוזי ב... להכריז על התובע ועל כמה מאחיו ברי אימוץ
11 (17.5.1989) - בבקשה נטען כי ההורים הביולוגיים סובלים מהפרעות אישיות קשות
12 והאם סובלת בנוסף גם מפיגור שכלי קל. על התובע נכתב כי בגיל 4 שנים לא ידע לדבר
13 אלא לקלל בלבד, לא היה מסוגל לשחק. החזיק מוצץ בפיו, והדיף ריח רע.

14
15 מכתב של עו"ס שרי בן נתן ז"ל לד"ר פורטר (28.11.1989) - (יומיים לפני העברתו
16 לאומנה עם אופק אימוץ אצל נתבעת 1) בו תיארה את מצב התובע, ושאלה האם יש
17 סימנים לפגיעה נוירולוגית והאם יש מקום להענקת טיפול תרופתי לתובע.
18 במקום אחר צורף מכתבה של עו"ס שרי בן נתן לעו"ס הירשפלד מיום 6.12.1989 לאחר
19 שקיבלה מענה מד"ר פורטר על מכתבה הנזכר, עידכנה שהומלץ על מתן ריטלין לתובע,
20 אך לאחר שלא נראה שינוי משמעותי ובהתייעצות עם ד"ר פורטר הוחלט להפסיק עם
21 הטיפול התרופתי. כן נמסר שאין סימנים לפגיעה נוירולוגית אצל התובע.

22
23
24 חוות דעת פסיכולוגית על התובע, מיום 17.7.1989 - לצורך הפניית התובע למסגרת
25 לימודים מתאימה. מתוארת התקדמות יפה מאוד במישור המילולי ויכולת להתרכז
26 במשימות מסויימות. בתחום הרגשי "נראה שהאמון הבסיסי בזולת נפגע קשה. סף תסכול
27 נמוך מאוד, תלות יתר, רעבתנות וחיפוש מתמיד אחר תשומת לב יחד עם קושי עצום בקבלת
28 גבולות וגילוי תוקפנות ואלימות" תוארה הידרדרת במצבו הרגשי, והוערך כי הסיבה לכך
29 היא שהותו הממושכת בבית המעבר, עוד צויין שהוא זקוק למסגרת משפחתית. בעבר
30 נהג לדפוק את גופו בקיר במשך כל היום, כשנשאל היכן הוא נמצא ענה "זה תותח זה

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

1 פצצה אני רוצה להרוג את אמא ואבא את המורה ואת כל העולם", צויין שזה היה כחלק
2 ממשחק שענה על צרכיו, אך בשלב מסויים, מספר חודשים לפני כתיבת חוות הדעת -
3 המשחק הופסק. הומלץ על מסגרת טיפולית קטנה, טיפול נפשי, והשתלבות במשפחה
4 יציבה חמה המסוגלת להציב גבולות ברורים לצד הקדשת תשומת לב רבה ואהבה.

5

6 דיווח השירות למען הילד נתבעת 3 לבית המשפט במסגרת תיק האימוץ (4.7.1990):
7 "ההורים המאמצים גילו כלפי הקטין מתחילת שהותו אצלם יחסי הורות חמים, תומכים,
8 רגישים ואוהבים. תוך שהם נכונים להתמודד עם כל קושי שהתעורר בשל גילוי ומצבו
9 המיוחד של הקטין. הם מטפלים בו במסירות ובאהבה רבה ורואים בו ילדם לכל דבר
10 יחסם החם והמקבל של הוריו המאמצים אפשר לו בחודשים ששוהה בביתם להתאושש
11 מטראומות העבר, והיום חל שיפור ניכר בתפקודו בכל התחומים ובמצבו הרגשי".

12

13 כן הוצגו תרשומות שרשמה עו"ס אורנה הירשפלד מנתבעת 3 משיחותיה ופגישותיה
14 עם בני הזוג א"ד, ומהדרכות בהשתתפותם, במהלך השנים 1988-1989 – חלקן יוזכרו
15 בהמשך.

16

17 מכתב מהצוות המטפל בבית המעבר לתובע, 30.11.1989 ערב עזיבתו את בית המעבר
18 אל בית משפחת א"ד (צורף כנספח לתצהיר התובע). המכתב מלא אהבה ורגש, אך
19 מבין השורות גם עולה ומצטיירת תמונה עצובה של הרקע של התובע והתנהגותו. להלן
20 מספר דוגמאות מתוך המכתב:

21

22 "כשבאת אלינו לראשונה היית מאוד פגיע. הקירות רעדו לנו בדפיקות הראש שלך
23 ישבנו על ידך ודיברנו ודיברנו. לאט לאט חדרנו אליך... ואני שמחה. התגלית כילד
24 מקסים. חשבת שאתה "מפגר" "מטומטם", "משוגע" – כך כינו אותך.
25 אנחנו ראינו ילד רגיש מאוד וכואב מאוד. רצית שיאהבו אותך ומצאנו שזה בכלל
26 לא קשה. בהתחלה כמעט ולא דיברת – אבל מהר מאוד הדבקת את הפער והגענו
27 למצב שהיינו צריכים לבקש ממך להיות קצת בשקט, קצת...

28 בעיניה אתה אוהב שיושבים על ידך, מלטפים אותך, שרים לך או מספרים לך סיפור.
29 בינתיים אתה דופק את הראש קצת, בהתחלה נבהלנו, אח"כ למדנו שכך אתה נרדם.
30 לאלו שרואים אותך משתולל, קשה להם להאמין כמה שבעצם אתה ילד פוחד,

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

1 פוחד מחושך, מגנבים ועוד כמה דברים. למדנו שיש לך צחוק מיוחד למצבי פחד
2 שלך – צחוק פרוע וכואב, צחוק שבא במקום בכי. אנחנו יודעים היום שגם להיות
3 במשפחה מפחיד אותך. נראה לנו שהפעם תלמד כמה שמשפחה יכולה לחנך,
4 לאהוב ולעזור.
5 הפרידה שלך מהאחים היתה קשה מאוד. בכית הרבה, רצית אותם. שאלת שוב
6 ושוב למה אבא אהב את מ' ... יותר מאשר אותך (גם אנחנו לא הבנו. אהבנו אותך
7 מאוד מאוד)...”

8
9 כאמור, לצד החומר שנמצא אצל נתבעת 3, עיקר החומר שלאחר אימוץ התובע מצוי .61
10 בתיק המשפחה אצל נתבעת 2, ואשר צורף בעיקרו לתצהירי העדות הראשית של
11 העובדות הסוציאליות מטעם נתבעת 2.

12
13 החומר כולל ברובו תרשומות שערכו העובדות הסוציאליות על דיווחים, שיחות
14 ופגישות רלבנטיות ואשר יוזכרו ויפורטו באופן נרחב בהמשך הדיון. כן כלל החומר
15 תסקירים ודיווחים ביחס לתקופה שלאחר יציאת התובע מבית א"ד, אף הם יצוינו
16 בהמשך.

17
18 **תמונות** מטעם נתבעת 1 הוגשו לתיק (19.12.2016) - למעלה מ-50 תמונות של .62
19 התובע עם בני משפחה, או של התובע לבדו, שצולמו לאורך השנים, מאז היה בגיל
20 7 ועד גיל 13 לערך (תקופת חייו בבית משפחת א"ד).

תצהירי עדות ראשית שהוגשו לתיק:

21
22
23
24
25 מטעם התובע הוגשו תצהירים של התובע עצמו (תצהיר עדות ראשית, ותצהיר .63
26 משלים ביום 19.3.2015), וכן תצהיר של ד"ר ג'ינסטיל. בתצהיר הראשון מטעם
27 התובע חזר על האמור בכתב התביעה. בתצהיר המשלים מטעם התובע הוסיף
28 מעשים שבוצעו לכאורה ולא צוינו בתצהיר הראשון: הוא טען כי נתבעת 1 סגרה
29 אותו בחדר למשך חודש עם דלי לעשיית צרכים, הכריחה אותו לכתוב 5000 פעם
30 שלא יכדרר בבית, הכתה אותו עם מחבת, מקל או חגורה, סגרה אותו במקלט.

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

- 1
- 2 בתצהיר העדות של ד"ר ג'נסטיל, מנהל ההוסטל שבו שהה התובע, נכתב כי הוא .64
- 3 זיהה אצל התובע תופעות התנהגות של חרדה וזעם שמקורם בנטישה ובהתעללות
- 4 שעבר בבית א"ד ולא בהזנחה מהמשפחה הביולוגית. הוא סייע לתובע במציאת
- 5 מקום דיור מחוץ להוסטל היות שהתובע פגע בחניכים אחרים בהוסטל. בשלב
- 6 מסויים אחיו הביולוגי של התובע פנה לד"ר ג'נסטיל וביקש ליצור קשר עם התובע,
- 7 מכאן הדברים הגיעו להיכרות עם עוד אחים שאומצו ועם ההורים הביולוגיים.
- 8 באמצע השיקום התובע עזב את ההוסטל והלך לגור עם ההורים הביולוגיים, שם
- 9 בזבז את כל כספו שחסך עד אז (ולדעתו - נוצל כלכלית בידי בני המשפחה), ונותר
- 10 עם חובות. כעבור חודש נזרק מביתם. מאז התובע עובר מעבודה לעבודה מפוטר
- 11 לעיתים קרובות ומצוי בבידוד חברתי, הוא לא השלים את לימודיו ולא השלים את
- 12 שיקומו.
- 13
- 14 מטעם נתבעת 1 הוגש תצהיר עדות ראשית שלה בלבד, ועיקריו יובאו בהמשך. .65
- 15
- 16 מטעם נתבעת 2 הוגשו שלושה תצהירי עדות ראשית של שלוש עובדות סוציאליות .66
- 17 מטעמה, וצורף לתצהירים החומר שהיה מצוי בתיק המתייחס לתובע ומשפחתו
- 18 אצל נתבעת 2 : **עו"ס איזבל סרי לוי** טיפלה במשפחה בשנת 1992. **עו"ס רות סעדיה**
- 19 הצהירה כי בשנת 1993 זימנה את נתבעת 1 לשיחה בעקבות דיווח על ענישה חריגה.
- 20 לדבריה, בפגישתן, נתבעת 1 אישרה את התלונות וציינה כי מדובר בענישה חינוכית
- 21 לשם הצבת גבולות לתובע, לאחר שהוזהרה נתבעת 1 התחייבה לא לחזור על ענישה
- 22 זו. נוכח התחייבותה, עו"ס סעדיה החליטה לא להגיש תלונה למשטרה. **עו"ס בת**
- 23 **שבע כהן** טיפלה במשפחה בשנת 1995 – בתקופה סמוך לפני העברתו לאיתנים ואף
- 24 לאחר מכן. היא כתבה מספר דיווחים ותרשומות מהתקופה הזו, שצורפו לתצהיר.
- 25
- 26 מטעם נתבעת 3 הוגשו 2 תצהירי עדות ראשית, של שתי עובדות סוציאליות מטעם .67
- 27 השירות למען הילד, ולתצהירים צורף החומר המצוי אצל נתבעת 3 בקשר לתובע:
- 28 **עו"ס אורנה הירשפלד**, אשר ליוותה את הליך האימוץ של התובע; **עו"ס אלה בלס**
- 29 אשר בעת הרלבנטית שימשה סגנית מנהלת השירות למען הילד, וריכזה את התחום
- 30 של ילדים עם צרכים מיוחדים, כולל התובע.

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

1
2 אחת הראיות המרכזיות בתיק, היא חוות דעתו של המומחה שמונה מטעם בית .68
3 המשפט, הפסיכיאטר פרופ' טיאנו, ובה אדון בהמשך הדברים בעיקר בכל הנוגע
4 לשאלת הנזק ולשאלת הסיבתיות. אציין כי מלבד חוות הדעת, השיב המומחה גם
5 על שאלות הבהרה וגם העיד בבית המשפט והשיב לשאלות.

6

7

8

הערכת עדותו של התובע – כללי

9

10 התובע העיד והצהיר מתוך זיכרונותיו כילד צעיר, בעיקר ביחס לתקופה שבה היה .69
11 בן 7-13 שנים. מכאן, שגרסתו, על אף שהצהיר עליה בתיק זה בעת היותו אדם בגיר,
12 מתעדת את זיכרונות הילדות שלו מבית א"ד, מראות עיניו כילד, ואת המציאות
13 כפי שתפס אותה בחושיו כשהיה ילד צעיר, ואפילו צעיר מאוד (ילד בן 7 כאמור),
14 לפני כמעט שלושים שנה.

15

16 מחד גיסא, התרשמתי מכנות דבריו של התובע ומאמונתו המלאה כי זיכרונותיו
17 משקפים נאמנה את המציאות והמקרים שקרו לו. מאידך גיסא, להערכתי
18 והתרשמותי מעדותו, הזיכרונות הושפעו בהיבטים מסויימים מכך שהם מבטאים
19 תפיסת מציאות זמן ומרחב של ילד, במובן זה שבנקודות מסויימות לא ניתן לייחס
20 להם מהימנות מלאה בעיקר בהיבטי הזמן והמרחב ובהיבטים כמותיים. לדוגמה,
21 כאשר טוען התובע כי אולץ לעמוד "יום שלם" מול הקיר – אזי בהעדר ראיה אחרת,
22 מצאתי קושי להעריך האם אמנם הועמד יום שלם פשוטו כמשמעו (12 שעות
23 לפחות), או שמא מדובר בשעות אחדות או אף פחות מכך שנדמו בעיניו – בחווייה
24 הסובייקטיבית שלו כילד קטן - ליום שלם.
25 אינני קובעת בכך כי לא הועמד יום שלם, אלא שמפאת גילו הצעיר באותה עת,
26 ובהעדר ראיות אחרות, לא ניתן לקבוע על סמך עדותו בלבד האם הועמד יום שלם
27 או שמא הוא הרגיש, בתחושתו הסובייקטיבית שהועמד יום שלם (אך בפועל הועמד
28 לזמן קצר מזה).

29

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

1 דוגמה נוספת היא משך הטיפול אצל גוני לוי; התובע טופל אצלה בגיל צעיר מאוד
2 ובעדותו זכר כי הגיע אליה לארבעה מפגשים בלבד (עמ' 76 לעדותו). אלא,
3 שמעדותה של נתבעת 1 עלה כי הגיע אליה לטיפול במשך כשנתיים בכתה א ו- ב
4 (עמ' 95 לעדות נתבעת 1), ואף צורף "סיכום תקופתי" שכתבה גוני לוי בחודש
5 6.1992, ולפיו הטיפול בתובע החל בחודש 9.1990. דהיינו כשנה וחצי קודם לכן (מוצג
6 נתבעת 2 / 1) – מכאן שיש לפחות שתי ראיות המלמדות כי תפיסת הזמן שלו כילד
7 ולפיה הגיע רק לארבע פגישות כשבפועל הטיפול נמשך קרוב לשנתיים, היא תפיסה
8 זמן לא מדוייקת.

9
10 70. כמו כן, לעיתים התערבבו בגרסתו תקופות שונות, ואירועים שונים, אף זאת ניתן
11 להבין שעה שמדובר בעדות המבוססת על זיכרונות ילדות, שאירעו כמעט שלושים
12 שנה לפני מועד עדותו, ולא על אירועים שקרו לאדם מבוגר המודע לממדי זמן
13 ומרחב.

14
15 כך למשל, התובע היה משוכנע בכל מאודו שנסע עם נתבעת 1 רק פעם אחת
16 לארה"ב, ועמד על כך; אך הסתבר שהיו שתי נסיעות נפרדות לארה"ב (ע' 127 לעדות
17 נתבעת 1) אשר התערבבו בזיכרונו. דוגמא נוספת, התובע טען שב' עדיין היה איתם
18 בעת הטיול בארה"ב (עמ' 124 לעדותו) על אף שידוע כי ב' עזב מספר שנים קודם
19 לכן. בדומה, זכרונו של התובע לגבי מועד הוצאתו מבית הוריו - לאורך ההליך
20 לרבות בסיכומיו טען כי היה זה כשהיה בגיל 3 שנים, בעוד שהמסמכים כולם
21 מלמדים כי הוצא מביתו אל בית המעבר ב-13.1.1988, בגיל 5.5 שנים.

22
23 71. אדגיש, כי לא התרשמתי שהתובע לא סיפר אמת בעדותו אלא התרשמתי כי הוא
24 ביקש לתאר עדות מלאה ואמינה מנקודות מבטו, אף נתבעת 1 חזרה וציינה כי "בכל
25 סיפור של א' יש גרעין של אמת" (עמ' 127), אלא שמלכתחילה ההסתמכות על
26 זיכרונות ילדותו הרחוקה כללה בנקודות מסויימות (אם כי לא באופן גורף)
27 תיאורים שלעיתים הושפעו מראיית עולמו כילד שעבר מציאות חיים לא פשוטה עם
28 תקופות שייתכן שהדחיק, ושלא תאמה לגמרי את המציאות העובדתית
29 האובייקטיבית.

30

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

- 1 אף המומחה פרופ' טיאנו התייחס להיבט זה, כאשר הסביר בעדותו שכך חווה .72
2 התובע את האירועים וכך הוא תרגם אותם, אך המומחה אינו יכול לדעת האם זה
3 באמת היה כך (רי' עמ' 101-102 לעדותו של המומחה).
4
5 מנימוקים אלו, עדותו של התובע נבחנה על ידי בזהירות המתבקשת, ותוך בדיקה .73
6 האם יש בתיק ראיות נוספות המחזקות את גרסתו מלבד עדותו של התובע. ככל
7 שנמצאה תמיכה ראייתית חיצונית לעובדות שתיאר בגרסתו, אזי ככלל מצאתי את
8 עדותו מהימנה, קוהרנטית וכנה.

הערכת עדותה של נתבעת 1 – כללי

- 9
10
11
12 באופן כללי מצאתי את עדותה מהימנה, אך היא לרוב נתנה פרשנות שונה למעשיה, .74
13 והתרשמתי כי באופן עקבי המעיטה מחומרת המעשים ומתדירותם באופן שלא
14 התיישב עם יתר חומר הראיות.
15
16 בסופו של יום, נתבעת 1 הודתה בחלק ניכר מן הטענות שהופנו כנגדה, ובאשר
17 לחומרת המעשים ותדירותם - מהימנותה היתה נמוכה יחסית. לדוגמה, הוכח כי
18 היא הודתה בפני עו"ס מטעם נתבעת 2 בזמן אמת על הכאת התובע עם כפכף, אך
19 בעדותה הסכימה להודות בהכאה בלבד, אך הכחישה הכאה שכללה שימוש
20 בחפצים (אדון בכך להלן).

דיון - תביעת התובע כנגד נתבעת 1

- 21
22
23
24
25 למעשה, **למרבית** המעשים שיוחסו לנתבעת 1 נמצאו תימוכין בהודאות מפורשות .75
26 מטעם נתבעת 1, הן בתצהיר עדותה, ואף בחקירתה הנגדית, הגם שבהצגת הדברים
27 ניסתה להמעיט מחומרת הדברים או להתמקד במחשבה שעמדה מאחורי המעשה
28 כצידוק (ובהיבט זה נדון בהמשך): כך, נתבעת 1 הודתה בתצהיר עדותה כי אכן
29 **נהגה להגיש לתובע את ארוחת הבוקר שלו – זייסה – במבואה לבית**, קרי בתוך
30 השטח המצוי בין שתי דלתות הכניסה לבית – הדלת החיצונית והדלת הפנימית (ע'

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

8 לתצהיר, עמ' 121 לעדותה) לדבריה, "א' סירב לאכול דייסת שיבולת שועל עם
2 חלב חם שאכלנו כולנו. הוא היה מתריס ומתגרה בכוונה להעליב ולריב. מכאן
3 באופן ישיר להמשכו של היום כולו שנפתח בריב בבוקרו והמשיך באלימות
4 ותוקפנות מצדו במהלך היום כולו. הפתרון היחיד, באמצעותו הצלחתי לאפשר לא'
5 להירגע ולצאת שבע ורגוע לבית הספר, תוך השפעה חיובית על שארית יומו, היה
6 להגיש לו את הדייסה במבואה שלפני דלת היציאה מהבית. שם לא היה לא' עם מי
7 לריב..." (סעיף י לתצהיר עדותה);
8
9 כן הודתה כי **נהגה להכות את התובע על ישבנו** (ע' 7 לתצהיר) אך בעדותה אמרה
10 שהכתה אותו לעיתים רחוקות, וכי זה היה יעיל ומרגיע אותו, והכחישה כי הכתה
11 אותו עם חפצים; היא הודתה כי בעלה **ב' צילם בווידאו** השתוללות של התובע (עמ'
12 7 לתצהיר);
13 הודתה כי "נאלצה להתעקש עם א' על מנת שייקח את התרופה", כאשר בעדותה
14 הבהירה כי הכוונה היא **שהפעילה כוח לשם מתן התרופה** (עמ' 115);
15
16 כן הודתה שהתובע הוענש בעמידה ליד הדלת **ובכתיבה של משפטים** שחוזרים על
17 עצמם ("לא אכדור בכדור בבית"). אזכיר כי בכתב התביעה טען התובע כי נאלץ
18 לכתוב משפט חוזר 500 פעמים, ובכתב ההגנה הודתה נתבעת 1 כי הורתה לו לכתוב
19 משפטים מבלי להתייחס למספר המשפטים, ולא הכחישה שהורתה לו לכתוב את
20 המשפט 500 פעמים (סעיף 48 לכתב ההגנה); בתצהירו המשלים טען התובע כי אולץ
21 לכתוב את המשפט **5000** פעמים – ובהתייחסותה לכך בתצהיר מטעמה כתבה
22 נתבעת 1 בתצהירה שהטענה של התובע לוקה בהגזמת יתר (סעיף 18(ד) לתצהירה) –
23 אך זאת מבלי לציין את מספר הפעמים שהורתה לו לכתוב. מכאן, ניתן להסיק
24 שמספר החזרות נע בין 500 ל-5000 פעמים, ואף מבלי לקבוע את מספר החזרות
25 המדויק ניתן לקבוע שמדובר במספר חזרות משמעותי, ולכל הפחות 500 פעמים;
26
27 בעדותה בפניי אישרה **שהועמד בפניו אל הקיר למשך שעתיים** (עמ' 94) וכן אישרה
28 **שהורתה לתובע לנתר כעונש**, אך אינה זוכרת אם דובר ב-200 פעם (עמ' 99);
29 היא אישרה **שטבלה את אצבעו של התובע בפלפל שחור**, וכך הפסיק למצוץ אצבע
30 (עמ' 123 לעדותה);

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

- 1 נתבעת 1 הודתה כי **תפרה את השרוולים בחולצתו** של התובע כך שלא יכול היה
2 להוציא את ידיו, אך לטענתה הוא היה יכול להוריד את החולצה כולה ואז
3 להשתמש בכפות ידיו (עמ' 9 לתצהיר, עמ' 124) וכי הלבשתו בחולצה התפורה
4 נעשתה בעצה אחת עם התובע בכדי להשתלט על "היצר הרע" שלו וכך לא ינקוט
5 באלימות או יזרוק אבנים בבית הספר (תצהיר עדותה, סעיף יב).
6
7 ראייה חשובה היא תרשומת שערכה עו"ס רות סעדיה בתאריכים 12-11.8.1993 וב-
8 18.8.1993 (התרשומת צורפה כנספח לתצהיר מטעם עו"ס סעדיה). תרשומת זו
9 שנערכה בכתב ידה של עו"ס סעדיה (ועליה העידה בפני בית משפט זה, וחיזקה את
10 האמור בתרשומת), "בזמן אמת", זמן רב לפני שעמדה על הפרק תובענה זו, אותה
11 מצאתי מהימנה וכאמור - משמעותית לתיק. בתרשומת זו, נרשם תחילה דיווח
12 שהתקבל אצל עו"ס סעדיה מאישה בשם נורית יערי – העובדת ב"מרכז להתפתחות
13 הילד". בתצהיר עדותה הסבירה עו"ס סעדיה כי נתבעת 1 הביאה את התובע למרכז
14 להתפתחות הילד לשם קבלת טיפול באיחור בדיבור, וככל הנראה הדברים עלו
15 במהלך הטיפול שם.
16
17 מאותו הדיווח עלה כי נתבעת 1 דורשת מן התובע לעמוד מ-1400-0800 בלי להישען,
18 נותנת לו לשתות מים עם פלפל שחור, מכניסה אותו בכוח למיטה ונותנת לו
19 להתהלך עם נעלי בית קרועות כעונש. בעקבות הדיווח של נורית יערי, זומנה נתבעת
20 1 לשיחה אצל עו"ס סעדיה, ועל שיחה זו, שנערכה ביום 18.8.1993, נערכה
21 התרשומת הבאה (שכתבה עו"ס סעדיה):
22
23 "שיחה עם האם, ח' א"ד. למעשה הודתה בכל פרטי התלונה – מכה את הילד על
24 המוסיק (ללא מכניסים ותחתונים) – בכפף! נותנת לו לשתות מים עם מלח או
25 פלפל – כעונש, נותנת לו לנחר 200 פעם ... נתנה לו ללכת עם כפף קרוע כדי
26 ללמדו לשמור על רכוש, תפרה את קצות השרוולים (כך שאי אפשר להוציא את
27 הידיים) ושלחה אותו כך לביה"ס.
28 כל זה – כדי לחנכו ולשים לו גבולות.
29 מספרת שיש לה קשר טוב לילד והוא מרגיש שייך. האחים אוהבים זה את זה.
30 דיברה הרבה על בדידות המשפחה על עזיבת – נטישת בעלה ועל קשיים כלכליים.

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

- 1 מרגישה חסרת אונים מול הבעיות שעושה לה א' ואולי זקוקה ליעוץ.
2 אמרתי שהפעם לא אגיש תלונה למשמרה אבל אם אשמע שוב על אירוע מסוג זה
3 שתואר לעיל – אגיש תלונה מיד.
4 התחייבה שלא להמשיך לפגוע בילד בכל הדרכים הנ"ל. לדבריה עושה זאת כעונש
5 ללא איבוד שליטה ולכן תוכל לעמוד בהתחייבותה.
6 כיוון שהילד מדבר חופשי על כל מה שקורה – והוא מקור המידע – נשמע אם
7 הדברים ימשכו. לא ראיתי לנכון לפגוש את הילד כי הדברים אומתו גם בלעדיו..."
8
9 בעדותה בפניי התייחסה נתבעת 1 לפגישה המתוארת, לדבריה הפגישה היתה .78
10 טראומטית, והיא יצאה ממנה עם הוראה ברורה ש"אין מכות" ומאז הדברים
11 באמת השתנו, כלשונה. עם זאת, טענה כי על אף שנכתב בתרשומת שהיא הודתה
12 בכל המעשים - היא כופרת בחלקם (עמ' 100 לעדותה).
13
14 גם עו"ס סעדיה העידה בפניי, וציינה בעדותה, תוך התייחסות להכחשתה של .79
15 נתבעת 1 כי אישרה בפגישה את כל המעשים שנרשמו: "**אם רשמתי - לא רשמתי**
16 **סתם**" (עמ' 96 לעדותה), והוסיפה "התרשמתי מאישה שמצד אחד אוהבת את הילד
17 ועושה הכל כדי להיטיב איתו ומצד שני מאישה נוקשה שלא הבינה שיש עונשים
18 שאסור לתת" (שם).
19
20 בנסיבותיו של תיק זה, יש מקום לקבל את התרשומת (וכן - תרשומות נוספות .80
21 בדומה לה, שערכו עובדות סוציאליות מטעם נתבעת 2 ונתבעת 3 על פעולות
22 ומפגשים שהן היו שותפות להן, ואשר הוגשו לתיק ויפורטו בהמשך) כראיה
23 לאמיתות תוכנו של המסמך, לרבות הרישום בדבר הודאתה של נתבעת 1 במעשים
24 שתוארו בשיחה, בהתאם לכלל בדבר "**הקפאת הזכירה שבעבר**" (יי קדמי, על
25 הראיות (תשי"ע – 2009) עמ' 786 ואילך), כחריג לכלל הפוסל עדות מפי השמועה.
26
27 המדובר בתיעוד בכתב של אירועים שאירעו למעלה מ-20 שנים לפני מועד מסירת
28 עדותן בבית המשפט של העובדות הסוציאליות שכתבו את המסמכים. כל העובדות
29 הסוציאליות אשר רשמו תיעוד של שיחות ואירועים שונים בהשתתפותן, אך לא
30 זכרו בעת עדותן את מלוא הפרטים שנרשמו במסמכים, בנסיבות בהן יש בסיס
29 מתוך 121

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

- 1 להניח שהרישומים נכתבו בסמיכות זמנים לאחר האירועים והדיווחים המצויינים
2 בהם, וכאשר התייעוד נעשה כחלק מן העבודה השגרתית של העובדות הסוציאליות
3 בזמן אמת, כמו כן – העובדות הסוציאליות העידו בפניי, הן אישרו כי הן כתבו את
4 הדפים שהוצגו, והן משוכנעות כי תוכן הרישומים משקף את מה שאירע.
5
- 6 משכך, אני מוצאת כי הרישום הנזכר בדבר הפגישה של עו"ס סעדיה עם נתבעת 1 .81
7 משקף את הפגישה שהתרחשה ביניהן וכי הודאתה של נתבעת 1 בכל המעשים
8 במהלך פגישתה עם עו"ס סעדיה – הוא רישום על הודאה שאירעה, וכי ההודאה
9 הינה ביחס לאירועים שאכן בוצעו על ידה. מסקנה זו מקבלת חיזוק נוסף נוכח
10 תצהירה של נתבעת 1 ועדותה בפניי, כפי שיתואר מיד, וראיות נוספות שהוגשו
11 לתיק.
12
- 13 השיחה הנזכרת בין העו"ס לבין נתבעת 1 היא אפוא ראיה משמעותית לקיומן של .82
14 העובדות הבאות:
15 נתבעת 1 נהגה להורות לתובע לעמוד במשך 6 שעות;
16 נתבעת 1 נהגה להכות את התובע עם כפכף;
17 נתבעת 1 אילצה את התובע לשתות מים עם פלפל שחור או מלח;
18 נתבעת 1 אילצה את התובע לנתר 200 פעם;
19 נתבעת 1 אילצה את התובע להתהלך עם כפכף קרוע כעונש;
20 נתבעת 1 שלחה את התובע לבית הספר עם חולצה ושרווליה תפורים כך שלא יכול
21 היה להוציא את כפות הידיים החוצה.
22
- 23 על אלו אוסיף את ההודאות של נתבעת 1 בהליך שבפניי בכל התנהגויות הללו, אלא .83
24 שלגבי מרביתן תוך הפחתה עקבית של החומרה או העוצמה, ועל כך עמדתי לעיל:
25 כן הודתה שהכתה את התובע, אך לא בכל יום אלא רק מדי פעם ומעולם לא עם
26 חפצים; לעומת זאת התובע טען שהכתה אותו כמעט בכל יום והשתמשה לעיתים
27 בחפצים שונים כגון מחבת. נתבעת 1 הודתה שאילצה את התובע לעמוד ופניו אל
28 הקיר אך למשך שעתיים בלבד, לעומת זאת התובע זכר שהועמד למשך "יום שלם"
29 עם פניו מול הדלת וגם נעצה אגודל בגבו; כן אילצה את התובע לנתר אך לא זוכרת
30 אם 200 פעמים וכו'. אני מוצאת כי הודאתה של נתבעת 1 בשיחה עם עו"ס סעדיה,
30 מתוך 121

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

1 בזמן אמת, היא המשקפת את המציאות, ולא ההודאה במסגרת ההליך דנן שבו
2 כאמור הפחיתה באופן עקבי מחומרת מעשיה, במהלך ההליך המשפטי.
3 לעומת זאת גם התקשיתי לקבל את גרסת התובע לפיה הוכה "כל יום" או הועמד
4 ופניו לדלת למשך "כל היום" פשוטו כמשמעו – וגם על כך עמדתי לעיל בהערכת
5 עדותו. האמת ככל הנראה מצויה בטווח שבין שתי הגרסאות, וההודאה של נתבעת
6 1 מול עו"ס סעדיה תואמת לכך.
7
8 בשל כל אלו, אני קובעת כממצא כי המעשים הנזכרים שבהם הודתה בפני עו"ס
9 סעדיה אכן בוצעו.
10
11 84. מכאן לראיות נוספות. יש להבחין בין תרשומות על שיחות ואירועים בהשתתפותן
12 של העובדות הסוציאליות בעצמן, כראיה לאמיתות תוכן התרשומת כאמור לעיל;
13 לצד רשומות אלו, ישנו בתיק סוג נוסף של דיווחים - תרשומות או דיווחים בכתב
14 אשר התקבלו אצל העובדת הסוציאלית, ואף תועדו בתרשומות שלה, אך העובדת
15 הסוציאלית לא היתה שותפה בעצמה לאירוע ורק קיבלה אודותיו דיווח ככלי שני.
16 לדוגמה, דיווח שקיבלה עו"ס בת שבע כהן מאת אריה מילר שטיפל באותה עת
17 בתובע – הדיווח צורף לתצהירה כחלק מן התרשומות בתיק הרווחה.
18 דיווחים מעין אלו, שהתקבלו אצל העובדת הסוציאלית מאת גורמים שלישיים הם
19 לכאורה עדות מפי השמועה, בהיותם דיווחים על אירועים שלהם היו עדים גורמים
20 שלישיים, ולא העובדת הסוציאלית בעצמה, ואינם חוסים תחת "כלל הקפאת
21 הזכירה שבעבר", שעליו עמדתי לעיל, היות שאין מדובר באירוע שהעו"ס זכרה
22 בזמן אמת – היות שלא היתה חלק מן ההתרחשות.
23 חרף האמור, ולמצער ביחס לחלק מן הראיות, שיפורטו, מצאתי לקבל את
24 הדיווחים כראיה גם ביחס לאמיתות תוכנם בתיק זה, במיוחד כאשר הדיווח נמסר
25 לעובדת הסוציאלית בידי איש מקצוע ניטראלי וכאשר לא עולות נסיבות
26 המצדיקות לפקפק **במהימנות** הדיווח, בפרט אם הראיה משתלבת ומתחזקת
27 בחומר הראיות הנוסף המונח לפניי. קבלת הראיות הללו תיעשה אף בהתאם
28 למגמת המעבר מעיקרון ה"קבילות" לעיקרון "משקל":

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

1 "כיוון הזרימה הכללי של דיני הראיות הוא מעבר מקבילות למשקל, דהיינו
2 התנתקות מכבלים פורמאליים החוסמים את הדרך בפני שימוש בראייה מסוימת,
3 תוך תרגום תמרורי האזהרה המאפיינים אותה, לזהירות יתר בדרך לקביעת ממצא
4 עובדתי על סמך המידע המצוי בה" (ע"פ 7450/01 אבו ליטאף נ' מ"י, 31.7.2007
5 סעיף 35; ע"פ 4784/13 סומך נ' מ"י, 18.2.2016 פסקה 129).

6 עם זאת, המשקל שיינתן לראיה מסוג זה עשוי להיות מוגבל בהשוואה לראיה
7 קבילה; ואף לאורו של סעיף 8 לחוק בית המשפט לענייני משפחה, ותקנה 258
8 לתקנות סדר הדין האזרחי.

9

10 ראייה מן הסוג האחרון, שאותה מצאתי לקבל כראיה מהימנה גם לאמיתות תוכנה, 85
11 היא ה"יומן" שערכה המורה מישל לרמן והוגש לתיק (מטעם התובע). אציין כי לא
12 הובהר מדוע לא הובאה גבי לרמן לעדות בעצמה. בתקופה שטרם אשפוזו של התובע
13 באיתנים, בתחילת שנת 1995, הוא סולק מבית הספר ושהה בבית ללא מסגרת
14 חינוכית. בתקופה זו נשלחה מורה מטעם משרד החינוך לבית א"ד, אל התובע (עדות
15 נתבעת 1 עמ' 103). בעדותה, עו"ס בת שבע כהן סיפרה כי היא שהורתה למורה
16 שהגיעה לביתו של התובע – היא מישל לרמן – לכתוב יומן ולתעד בכל פעם מה קרה
17 בביקור (עמ' 155 לעדותה של בת שבע כהן – "אני ביקשתי מהמדריכה לכתוב ביומן
18 יום יום מה שקרה שם. מה שהיה ביומן היה מאוד קשה, אי אפשר להתכחש
19 לעובדות אלה... היומן נמצא אצלכם"). הדיווחים שכתבה ("יומן") הוגשו לתיק,
20 וכאמור – מצאתי לקבלם כראיה לאמיתות תוכנם בהעדר חשש אינהרנטי
21 למהימנות הראיה: ראשית, נוכח אישורה של עו"ס בת שבע כהן כי הדיווחים נכתבו
22 על פי הוראה ישירה שלה, ואישרה כי הדיווחים שהוצגו בתיק הם הדיווחים
23 שקיבלה מהמורה (פ' 05.03.2017 עמ' 155 ש' 7); שנית, הדיווחים נכתבו בידי אשת
24 מקצוע (מורה) ניטרלית שנשלחה מטעם משרד החינוך, ללא קשר אישי למי
25 מהמעורבים בתיק, הדיווח נכתב על אודות אירועים שבהם היתה נוכחת בעצמה
26 ומתארת את שראו עיניה, הדיווח כתוב בצורה סדורה וכוונולוגית עם תאריכים,
27 נכתבו בסמיכות זמנים לאירועים המתוארים ביומן (באותו יום של הביקור)
28 ונראים מהימנים על פניהם, ומשתלבים הן עם התרשמותה של העו"ס ממצבו של

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

- 1 התובע באותה עת, והן עם עדותו של התובע, וכל מקום ראיה זו אינה עומדת לבדה
2 ומצטרפת לראיות נוספות העומדות בבסיס הכרעתו.
3
4 86. להלן חלקים מיומנה של המורה, שהופנה לעו"ס בת שבע כהן, אשר מדברים בעדס:
5
6 "יום ד ה- 31.5.95 ביקרתי בביתו של א' האם לא היתה בבית העוזרת שוב פתחה
7 לי את הדלת הנעולה של חדרו במהלך השיחה א' מאוד מבקש שאני יספר
8 [כך-מ.ד.ר.] לאמא שהוא מתנהג יפה...
9
10 "יום ג' ה-6.6.95 כשהגעתי היום לביתו של א' א' אכל ארוחת בוקר במטבח כשהוא
11 סיים ועלינו לחדרו הסבתא התפרצה לחדר והרביצה לו בנוכחתו [צ"ל בנוכחותי –
12 מ.ד.ר.] בטענה שהוא לא סידר את החדר שלו. היא פנתה אלי בכעס ואמרה אל
13 תסתכלי עלי מי שרוצה לקרוא למשטרה שיקרא. לא הגבתי לדבריה פחדתי מאוד
14 שהיא גם עלי תתנפל והרגשתי מאוד רע שלא יכולתי להתערב ולהושיט עזרה לא'.
15 לאחר שהסבתא יצאה מהחדר א' סגר את דלת החדר והראה לי את גבו השרוט
16 כולו עם סימנים של דם ואמר לי גם אתמול אמא הרביצה לי בגלל שלא רציתי
17 לאכול ואז כשניסיתי להתגונן ולברוח נפלתי על החלון של המטבח ושרטמתי בכל
18 גבי. למרות ההרגשה הלא נעימה של הפחד שלי ושל א' ולמרות האווירה העכורה
19 והעוינת מסביב ניסיתי להכניס את א' לאיזו שהיא אווירה של לימוד דרך משחק
20 הזיכרון (לוח הכפל)...למרות ההרגשה של הפחד שאוחזת בי כשאני הולכת לביתו
21 עומדת מולי דמותו של הילד המפוחד חסר אונים כל הסביבה שלו עוינת לו זה מה
22 שבצעם נותן לי את הכוח לחזור אליו למחרת...
23
24 "יום ד ה-7.6.1995 היום בבוקר כשהגעתי לביתו של א' האמא קידמה את פני א'
25 דפק על הדלת החוקה כדי שיפתחו לו את הדלת הנעולה. האמא אמרה א' במצב
26 מאוד מאוד קשה כל הבית סובל מאוד בגלל ההתנהגות שלו ובגלל שהוא הורס
27 הרבה דברים בבית (תירוצים) החליטה שהיא רוצה לנעול את שנינו בחדר ואמרה
28 באופן מוחלט אני לא מרשה לכם להסתובב בבית אלא להיות בחדר בלבד (נעול).

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

1 לדעתי המצב היום הוא מאוד מסוכן ובלתי נסבל. היא הוסיפה ואמרה אני רוצה
2 שתעידי בבית המשפט על כל ההרס הילד עושה בבית....

3
4 "יום ג 12.6.1995 היום היו לנו הרבה הפרעות מצד הסבתא היא פקדה עלינו לא
5 לפתוח את החלון של חדרו של א' שא' לא יצא בזמן שהיא אוכלת. האוירה המסיב
6 היתה מאוד עכורה.... גם היום א' הרבה לצחוק בקול ללא הרף לדפוק את ראשו
7 בקיר ולהשתולל. לא הגבתי להתנהגותו כיוון שאני יודעת שא' נמצא במצב מאוד
8 קשה.. "

9
10 דהיינו, אימות על נעילה בחדר, הכאה על ידי נתבעת 1 ובידי הסבתא , אימות
11 הנפילה על דלת הזכוכית במטבח ופרטים על האירוע, תחושה קשה של עוינות,
12 ומצב קשה של התובע.

13
14 לגבי אירועים אחרים הפער בין גרסת התובע לבין גרסתה של נתבעת 1 היה נרחב .87
15 יותר, כמפורט להלן.

16
17

מקרה שבירת דלת הזכוכית :

18
19

20 ראשית, מיומנה של המורה לרמן עולה בבירור שהאירוע התרחש בשנת 1995,
21 בתקופת ביקוריה בבית א"ד, שהרי התובע הראה לה את גבו הפצוע והסביר לה
22 שנתבעת 1 הרביצה לו ואז כשניסה להתגונן ולברוח נפל על החלון של המטבח
23 ונשרט בגבו. בנסיבותיו של תיק זה קיימת חשיבות למועד האירוע, היות שהתרחש
24 לאחר השיחה הנזכרת לעיל שבין נתבעת 1 לבין עו"ס סעדיה, שנערכה בשנת 1993,
25 ואשר כזכור במהלכה נתבעת 1 התחייבה שלא להכות שוב את התובע.

26

27 באשר לאירוע עצמו - בתצהירה טענה נתבעת 1 שלא דחפה אותו אלא שהתובע פגע
28 בעצמו בדלת במהלך השתוללותו (עמ 9 לתצהירה). בעדותה, לעומת זאת, מסרה
29 גרסה מעט שונה, כאשר ציינה כי היא אחזה בתובע, ניסתה לרסן אותו כשהוא

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

- 1 השתולל, וכאשר הוא ניסה להשתחרר מאחיזתה – הוא נפל אחורה ופגע בדלת
2 הזכוכית שנשברה על גבו (עמ' 126).
3 על פי גרסת התובע, נתבעת 1 הדפה אותו על דלת הזכוכית (עמ' 140 לעדותו).
4
- 5 88. מבין הגרסאות לגבי האירוע המתואר אני מעדיפה את גרסתו של התובע כפי
6 שנמסרה למורה מישל לרמן "בזמן אמת", ונרשמה ביומנה, ולפיה: "אמא הרביצה
7 לי בגלל שלא רציתי לאכול ואז כשניסיתי להתגונן ולברוח נפלתי על החלון של המטבח
8 ונשרטתי בכל גבי."
9
- 10 89. מתיאור הדברים, יש להניח כי מדובר בתאונה בלתי צפויה שאירעה במהלך ויכוח
11 אלים בין נתבעת 1 לבין התובע.
12 עם זאת, עולה מכך, שגם בשנת 1995, וחרף ההתחייבות הקודמת שלא להרים יד
13 על התובע, וההתראה שקיבלה, נתבעת 1 המשיכה לנקוט באלימות פיזית כלפי
14 התובע.
15
- 16 90. הכאת התובע:
17
- 18 טענות רבות של התובע נוגעות לאירועים ספציפיים של הכאתו בידי נתבעת 1
19 (באוטו; באמצעות פסי רכבת מגומי; באמצעות מחבת וכו') – בעניין זה לא הוכחו
20 מקרים פרטניים של הכאה, ברם הוכח כי נתבעת 1 נהגה להכות את התובע - היא
21 עצמה הודתה בכך, כאמור, ומן השיחה עם עו"ס סעדיה עלתה גם הכאה באמצעות
22 חפצים (שם דובר בכפכף) – מכאן שנמצא בסיס לטענת התובע בדבר הכאתו
23 בחפצים.
24 כן הוכח, כאמור, כי נתבעת 1 ואף אמה הוסיפו להכותו גם לאחר השיחה עם עו"ס
25 סעדיה. אציין, כי תיאור אירוע הכאתו בידי הסבתא לנגד עיניה של המורה, כשהוא
26 באמצע שיעור, וכאשר ההכאה אפילו לא באה על מנת להרגיע את התובע או
27 להשתלט עליו, אלא מתוך זעם של הסבתא כי לא סידר את חדרו – מלמד רבות על
28 האווירה האלימה ששררה בבית, על הקלות שבה חטף מכות ממשפחתו, ואף על
29 ההשפלה שחוהה, ומתיאור האירוע עולה התחושה כי הכאת התובע לא היתה אירוע

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

1 חריג או יוצא דופן באותה עת, עד כי הסבתא לא מצאה כל בעיה או קושי להכותו
2 בנוכחות המורה.
3 זאת ועוד; עו"ס בת שבע כהן ציינה שגם בשיחתה עם נתבעת 1 בשנת 1995 "היא
4 סיפרה שהיא מכה אותו בצורה חינוכית כדי להרגיע" (עמ' 145 לעדותה).
5
6 תיאור זה, המצטרף לעדות התובע, לדיווחים שהתקבלו אצל נתבעת 2 על הכאת
7 התובע (עליהם אעמוד גם בהמשך), לשיחה שנערכה בין עו"ס סעדיה לבין נתבעת 1
8 והודאה בהכאת התובע גם בשיחה וגם בעדותה בפניי – בהצטברות כל אלו, טענת
9 התובע בדבר הכאתו באופן תדיר, וכמעט מדי יום, נראית כמסתברת יותר מאשר
10 גרסתה של נתבעת 1 ולפיה הכתה אותו רק לעיתים רחוקות. אני מקבלת אפוא את
11 גרסת התובע בעניין זה: הוא הוכה באורח תדיר (מבלי צורך לקבוע האם "מדי יום
12 ביומו" או בתדירות גבוהה אחרת), לעיתים נעשה שימוש בחפצים לצורך הכאתו,
13 והוא הוכה גם לאחר השיחה עם עו"ס סעדיה.

14

15 **מקרה היציאה לשלג בתחתונים:** 91

16 על פי שתי הגרסאות, הן של התובע והן של נתבעת 1, אכן התובע שהה בתחתונים
17 בחוץ בעת שירד שלג. אלא, שלגרסת התובע היתה זו נתבעת 1 ש"זרקה אותו"
18 החוצה בכעס; ואילו לגרסת נתבעת 1 התובע יצא החוצה בעצמו כחלק מהתנהגות
19 מתריסה מצידו (עמ' 9). בעדותה הוסיפה שהיא יצאה אחריו, אמרה לו להיכנס
20 הביתה ולא נעלה את הדלת (עמ' 126-127 לעדותה). לא מצאתי כי יש ראיות
21 מספיקות להוכחת גרסת התובע, הנסמכת ביחס למקרה זה על עדותו בלבד, והיא
22 נדחית אפוא.

23

24 **עבודה בגינה, ניקוי גריל:** 92

25 בדומה, נדחית גם גרסתו של התובע לעניין אילוצו לעבוד בגינה במשך יום שלם
26 ביום חם במיוחד בלי אוכל ומים (עמ' 10). נתבעת 1 הודתה שהתובע עבד בגינה אך
27 לדבריה הוא עבד שם במשך כשעה ולא במשך יום שלם, ולא היה חם במיוחד (עמ'
28 128). באשר לאירוע ניקוי הגריל טענה כי הוצע לו לאכול בשר אך הוא לא רצה
29 לאכול ממנו (שם). ביחס לשני האירועים הנטענים נדחית גרסתו של התובע בהעדר
30 ראיות מספיקות לביסוס הטענות.

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

1

2

93. ארוחת בוקר הוגשה לתובע במבואת הבית:

3

לעניין ארוחת הבוקר, נתבעת 1 הודתה כאמור שהגישה לתובע את הדייסה במבואה

4

– "חדר קטן בין שתי דלתות" (עמ' 121), ולא במטבח עם יתר בני המשפחה כי אחרת

5

"הוא עושה מריבה", כלשונה, ואילו במבואה אין עם מי לריב. בעדותה טענה כי

6

במבואה היו שולחן וכיסא, אך מיד לאחר מכן, כשנשאלה כיצד יתכן שהוצבו שולחן

7

וכיסא בכניסה לבית, הודתה כי בעצם היה זה "משטח שטוח".

8

9

הוכח אפוא בהתאם להודאתה של נתבעת 1 כי התובע לא אכל ארוחת בוקר עם

10

יתר בני המשפחה אלא קיבל את ארוחת הבוקר לבדו, בחלל הקטן שבין שתי

11

דלתות הכניסה לבית, בקערה שהונחה על הרצפה כגרסת התובע. אזכיר כי התובע

12

הוסיף בגרסתו כי אם התנהג שלא לשביעות רצונה, הקערה הונחה לגמרי בחוץ,

13

מחוץ לדלת החיצונית – ברם טענה זו הוכחה בידי נתבעת 1 (עמ' 121), וההיבט

14

הספציפי הזה לא הוכח אפוא.

15

16

לעניין אילוצו לאכול דייסת שיבולת שועל במים – לא ראיתי להידרש לסוגיה זו,

17

בהינתן שנתבעת 1 טענה שזה היה המזון שאכלו גם יתר בני המשפחה, ולא מזון

18

שייוחד רק לתובע. ברי כי התובע לא אהב לאכול את המזון הזה, ואעפ"כ נאלץ

19

לאכול אותו מדי בוקר, מדובר במעשה שמעיד על חוסר התחשבות ועל נוקשות

20

מצד נתבעת 1 אך אינו עולה בשום אופן כדי מעשה עוולה.

21

22

94. מתן ריטלין בכוח:

23

לעניין מתן תרופת ריטלין בניגוד לרצונו של התובע תוך הפעלת כוח פיזי – הטענה

24

הוכחה באמצעות הודאתה של נתבעת 1. עם זאת לא הובהר מה עוצמת ה"כוח"

25

שהופעלה ובאיזה אופן הופעלה, והאם חרגה בהיבטים אלו מן הסביר, והטענה

26

נותרה עמומה במישור העובדתי.

27

28

95. טענות נוספות:

29

טענות אחרות של התובע הוכחו בידי נתבעת 1 ולא הובאה ראיה להוכחתן למעט

30

גרסתו של התובע, אשר לא מצאתי להסתפק בה בלבד מן הטעמים שמניתי לעיל,

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

1 ועל כן הן נדחות בהעדר ראיות מספיקות, כגון הטענה כי אולץ לאכול בניגוד לרצונו,
2 עד אשר הקיא את המזון, ואז אולץ לאכול את הקיא; נתבעת 1 אילצה את התובע
3 להכין שיעורי בית בעמידה עד שעה מאוחרת בלילה. אף לא הוכח כי נתבעת 1 ירקה
4 על התובע בהזדמנויות שונות. הוכח כי התובע הוסרט במהלך אחת המריבות, אך
5 לא הובררו עד תומן נסיבות האירוע.

6
7 אילוצו של התובע לכתוב כעונש משפט שחזר על עצמו – נתבעת 1 הודתה כי התובע
8 נדרש לכתוב משפטים שחזרו על עצמם, עם זאת לא הוכח מספר הפעמים וכאמור
9 לעיל הוכח שנתבעת 1 הורתה לתובע לכתוב משפטים חוזרים, אך מבלי יכולת
10 לקבוע ממצא לעניין מספר המשפטים, מלבד הקביעה שמספר החזרות היה 500
11 פעמים או יותר, נוכח העדר הכחשה מטעם נתבעת 1.

12
13 נעילת התובע בחדר ובמקלט הבית: 96

14
15 ומכאן לטענה בדבר סגירת התובע בחדר בבית למשך ארבעה חודשים, שהוא מבין
16 המעשים החמורים המיוחסים בתובענה לנתבעת 1. כמתואר לעיל, בשנת 1995
17 סולק התובע מבית הספר ונמצא בביתו באישור משרד החינוך. התובע ציין
18 בתביעתו כי נתבעת 1 נעלה אותו בחדרו רוב שעות היום. לגרסתו נמצאו תימוכין
19 בראיות רבות, ומכאן שמצאתיה מהימנה. בדו"ח שכתבה עו"ס בת-שבע כהן
20 לוועדת החלטה בעניינו של התובע כתבה כי התובע נמצא כארבעה חודשים בבית
21 "רוב הזמן נעול בחדרו הוא יוצא לאכול לטייל ולעשות צרכים" (הדו"ח צורף
22 לתצהירה).

23 הדברים עלו גם במכתב פורמאלי שכתבה מיום 24.12.1995, וכן בתסקיר מיום
24 2.4.1997 שהוגש לביהמ"ש המחוזי בעניין מטעם נתבעת 2. עובדת נעילתו בחדר
25 עלתה גם מן היומן של המורה מישל לרמן, שחלקים ממנו צוטטו לעיל, ומשם עולה
26 כי התובע היה נעול גם כאשר נתבעת 1 היתה בבית, הוא דפק בחוזקה על הדלת
27 מבפנים, ונאמר לו שאסור לו להסתובב בבית (דיווח מיום 7.6.1995). המורה
28 הוסיפה כי נתבעת 1 נעלה גם אותה (את המורה) בחדר עם התובע עת הגיעה
29 לביתם.

30

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

1 אציין, כי מצוי בתיק הרווחה של נתבעת 2 דיווח נוסף שנמסר מטעם עו"ס אריה
2 מילר (שהוזכר לעיל) מיום 6.6.95 (צורף כנספח לתצהירי נתבעת 2), ובו צויינו
3 דבריו ביחס לתובע:

4 "סגור בבית המון שעות בחדר עם ספרים ומשחקים, יוצא לאכול, ידפוק על הדלת
5 מבוקר ואוכל
6 והוא מסרב לאכול
7 מסר לא רוצים אותו
8 מוציאים אותו לטייל כמו כלב
9 שובר רהיטים או מרביץ לאחרים..."

10 את הדיווח הזה קיבלה עו"ס בת שבע כהן מעו"ס אריה מילר (עמ' 135 לעדותה),
11 ונתבעת 1 בעצמה אישרה את הדיווח של אריה מילר בעדותה, ואף מתייחסת אליו
12 כאל "מסמך חשוב" כדבריה (עמ' 103 שורות 3-1) לפיכך הדיווח יתקבל כראיה
13 בעלת משקל מחזק.

14
15 נתבעת 1 הודתה בסגירתו של התובע בחדר המוגן שבדירה. היא ציינה כי דובר .97
16 "רק" בארבעה חודשים שבהם לא היתה לתובע מסגרת חינוכית והיא עצמה היתה
17 צריכה לצאת לעבוד (עמ' 11). היא הודתה כי תחילה נסגר בחדרו, אך לאחר
18 שהתפרע והרס את החפצים בחדר הועבר לחדר הממ"ד, שבו היה גם חדר שירותים
19 ומקלחת, והיא עצמה נשארה עם א' בחדר למשך מספר שעות, עד שהיתה צריכה
20 לצאת לעבודה. על עובדת סגירתו בחדר למשך שעות במשך 4 חודשים שקדמו
21 לאשפוז התובע באיתנים הודתה גם בעדותה (עמ' 93 לעדותה). לדבריה "הדלת
22 היתה סגורה לעיתים מזומנות" (עמ' 106).

23
24 ובעמ' 122 לעדותה:

25
26 ש. – מחי הוא היה נעול?
27 ת. בארבע [כך] חודשים אחרונים.

28

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

98. עוד אציין כי נתבעת 1 ציינה בתצהיר עדותה כי בחדר היו משחקים וספרים, בעוד שעו"ס כהן העידה בפניי על שיחתה עם נתבעת 1: "סיפרה בצורה כנה שא' סגור בחדר, שאין שם ספרים ואין שום דבר, שזורק אותם" (עמ' 158 לעדותה).
99. מן הראיות הללו ואף מעדותה של נתבעת 1 עולים הממצאים הבאים: כי התובע היה **נעול** בחדר בבית, חדר ריק, במשך ארבעה חודשים, במשך מרבית שעות היום, והותר לו לצאת מן החדר הנעול רק כדי לאכול, לשירותים ו"לעשות טיול" – נתבעת 1 ציינה כי לקחו את התובע יחד עם יתר בני המשפחה ל"שוק רמלה" (עמ' 105 לעדותה). המורה שהגיעה מטעם משרד החינוך ללמדו – נאלצה לשהות עמו בחדר הנעול, ושמעה כי נאסר עליו להסתובב בבית. אין מחלוקת כי משך נעילתו של התובע בחדר הגיע כדי ארבעה חודשים ארוכים – תחילה בחדרו ולאחר מכן עבר לחדר המקלט/ממ"ד בבית (לא מצאתי חשיבות רבה לשאלה באיזה מחדרי הבית היה נעול כשהשאלה המרכזית היא לעצם נעילתו). התובע העיד כי בעט בדלת הנעולה (עמ' 121 לעדותו) והמורה ציינה ביומנה כי דפק בחוזקה על הדלת, התנהגות המעידה על כך שלא רצה לשהות בחדר הנעול. גרסתה של נתבעת 1 כי היה נעול רק כאשר נאלצה לצאת לעבודה נסתרה בין השאר אל מול התיאור המופיע ביומן.
100. לאחר שעמדנו על הממצאים העובדתיים בקשר למעשים המיוחסים לנתבעת 1, מהם עולה כי הוכח שנתבעת 1 הכתה את התובע תדירות, וכן נעלה אותו בחדר, וכן בוצעו מעשים נוספים כמפורט, נעבור מכאן לשאלה האם המעשים עולים כדי עוולת משפטיות לפי פקודת הנזיקין.

עוולת הפרת חובה חקוקה

101. בסעיפים 97-98 לסיכומי בכתב התייחס התובע למספר חובות חקוקות אשר לטענתו הופרו בידי נתבעת 1 (ובידי הנתבעות הנוספות) ואשר בשל כך ביצעה עוולת הפרת חובה חקוקה.

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

- 1
- 2 102. בהתאם לתקנות סדר הדין, מקום שבו נתבע אדם בגין עוולה של הפרת חובה
- 3 חקוקה (עוולה לפי סעיף 63 לפקודת הנזיקין) – חובה על התובע לציין זאת במפורש
- 4 בכתב התביעה, ולהוסיף מהי החובה החקוקה אשר לטענתו הופרה ובגינה מוגשת
- 5 התביעה (תקנה 74(א) לתקנות סדר הדין האזרחי, תשמ"ד – 1984). ציון החיקוק
- 6 המפורש הוא חלק מעילת התביעה, ואי-ציונו של החיקוק במדויק כמוהו כהעדר
- 7 עילת תביעה מלאה. משכך, לא יידונו טענות לקיומה של עוולת הפרה חובה חקוקה
- 8 מקום שבו לא צויינה העילה במפורש בכתב התביעה, באופן התחום את המסגרת
- 9 הדיונית וגדר המחלוקת, בשל העדר עילה, ואין די בהתייחסות מאוחרת בשעת
- 10 הסיכומים – מבלי שניתנה לצד המתגונן הזדמנות ראויה להשמיע טענותיו ולהביא
- 11 ראיותיו בזמן ההליך. משכך, עילת הפרת חובה חקוקה מסולקת על הסף כנגד כל
- 12 הנתבעות.
- 13
- 14 103. אף אוסיף, למעלה מן הנדרש, כי גם פירוט החיקוקים שהוזכרו בסיכומי התובע
- 15 בכתב אין די בהם כדי לבסס קיומה של עוולה, שכן היה על התובע להראות קיומם
- 16 של כל יסודות העוולה לפי סעיף 63 לפקודת הנזיקין במקרה הנדון, וגם זאת לא
- 17 עשה, למעט אזכור סתמי של החיקוק המיוחס.
- 18

עולת כליאת שווא

- 19
- 20
- 21
- 22 104. סעיף 26 לפקודת הנזיקין מלמדנו על אודות עולת כליאת שווא :
- 23
- 24 "כליאת שווא היא שלילת חירותו של אדם, שלילה מוחלטת ושלא כדין, למשך זמן
- 25 כלשהו, באמצעים פסיים או על ידי הופעה כבעל סמכות".
- 26
- 27 105. עוולה זו עניינה שמירה על ערך החירות וחופש התנועה של אדם, ערכי יסוד
- 28 בסיסיים המוגנים כיום אף במסגרת חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו (ובנסיבות
- 29 מסויימות עלולה כליאת שווא לעלות אף כדי עבירה פלילית לפי סעיף 377 לחוק

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

1 העונשין, שהעונש המרבי עליה הוא חמש שנות מאסר) (ע"א (חיפה) 4323/07 מ"י נ'
2 עמי שירי (2.6.2008); ת"א (י-ם) 4071/02 פלוני נ' הרשות הפלסטינית
3 ((15.10.2012)).

4

5 בענייננו, הוכח כי מתקיימים כל יסודות העוולה: 106.

6

7 שלילת חירותו של אדם – נתבעת 1 נעלה את התובע בחדר ובכך שללה את חירותו
8 ואת חופש תנועתו, זו אף היתה כוונתה של נתבעת 1 – לשלול את חירותו את התובע
9 על מנת להשיג מטרות של מניעת הרס בבית והגנה על התובע (לשיטתה). אזכיר כי
10 אף אם הכלוא לא התנגד בפועל לכליאה עדיין מדובר בעוולה של כליאת שווא
11 המזכה את הכלוא בפיצוי (ת"א 4071/02 הנ"ל).

12

13 שלילה מוחלטת של החירות – שלילת חירות מוחלטת משמעה כי אדם מוגבל בכל
14 תנועותיו והוא נתון במקום סגור מבלי שיש לו אפשרות לצאת ולבוא בשעריו (ת"א
15 38697-02-17 עבדאלרחמן נ' מ"י (30.10.2015)). הגדרה אחרת שעלתה בפסיקה –
16 "הגבלה בתוך תחומים מוגדרים" (ת"א 4071/02 הנ"ל).

17

18 בענייננו, הדלת היתה נעולה (ולא רק סגורה), ולא התאפשר לתובע לצאת מן החדר.
19 אזכיר את תיאורי המורה ביומנה כי נתבעת 1 נעלה אפילו אותה יחד עם התובע
20 בתוך החדר, וכן אזכיר את התיאורים לפיהם התובע דפק בחוזקה על הדלת, או את
21 תיאורי התובע בעדותו כי בעט בדלת, פעולות המעידות על רצונו לצאת מן החדר,
22 ואף דבריה של נתבעת 1 כי הדלת היתה סגורה לעיתים מזומנות (עמ' 107 לעדותה)
23 וכי הוא היה נעול (עמ' 102 שורה 31; 103 שורה 4). גם אם התובע יצא מן החדר
24 לשירותים ולארוחות – אין בכך כדי לשנות מן המסקנה כי בשאר הזמן, שעות על
25 גבי שעות - היה נעול בחדר.

26 אציין כי לגרסת התובע בשלב מסויים הוא לא הורשה לצאת בכלל, אף לא לאכול
27 או לעשות את צרכיו: לדבריו הוצב דלי בחדר לשם עשיית צרכיו; ועו"ס כהן סיפרה
28 בעדותה שנתבעת 1 אמרה לה ש"מכניסים לו את האוכל לחדר" – עמ' 158 לעדותה;
29 לא מצאתי כי ישנן די ראיות על מנת לבסס הטענה כי לא הורשה לצאת כלל למשך

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

1 4 חודשים, ויתכן כי רק בימים מסויימים לא הורשה לצאת מן החדר אפילו לא
2 לשם אוכל או שירותים.
3 בכל מקרה, ברוב שעות היום היתה שלילה מוחלטת של חירותו ולא יכול היה לצאת
4 מן החדר. מכאן, שמדובר בפרקי זמן חוזרים ונשנים של שלילת חירות מוחלטת
5 למשך שעות רבות בכל יום ויום במשך כארבעה חודשים, הגם שלא ברצף אחד
6 ארוך, אלא הותרה יציאתו מן החדר כדי לאכול ולעשיית צרכים (ככלל) והוזכרו
7 טיולים מדי פעם. אך למעט יציאות אלו, לצרכי אוכל או לשירותים – היתה שלילת
8 החירות מלאה ומוחלטת.

9
10 שלילה שלא כדין – לא היה בידי נתבעת 1 היתר חוקי לנעילת התובע בחדרו. על
11 יסוד זה נקבע "כליאת אדם תיחשב ככליאה כדין, רק אם דין מיוחד מחוץ לפקודת
12 הנזיקין מעניק לכולא סמכות לכלוא את הכלוא בנסיבות העניין, "כל כליאה
13 אחרת, תיחשב כשלילת חירות שלא כדין" (ע"א (י-ם) 29938-09-13 פסגות כפר
14 שיתופי להתיישבות בע"מ נ' מ"י (10.3.2015))

15
16
17 למשך זמן כלשהו – כאמור לעיל, נשללה חירותו למשך ארבעה חודשים, שעות
18 ארוכות בכל יום ויום, להוציא הפסקות אוכל שירותים, ונסיעה ל"שוק רמלה"
19 ואולי טיולים נוספים (שלא צויינו). גם תוך התחשבות באפיזודות שבהן הותר
20 לתובע לצאת מן החדר, כאמור, מדובר בפרק זמן קיצוני ביותר, כמעט בלתי מתקבל
21 על הדעת, ואשר הוא שמוסיף להתנהגות המתוארת את החומרה המיוחדת
22 והחריגה של המקרה דנן: לא ננעל למשך מספר שעות כי אם לארבעה חודשים,
23 שבהם שהה ילד בן 12 שנים, בחדר נעול כאסיר בביתו. בת"א 4071/02 הודו
24 הנתבעים כי התובע נכלא למשך מספר שעות, ועל כך קבע בית המשפט כי משך זמן
25 זה עולה כדי עוולת כליאת שווא (שם, סעיף 137). על אחת כמה וכמה – בענייננו.

26
27 באמצעים פיזיים – כאמור, החדר ננעל, ומכאן שלצורך שלילת החירות נעשה
28 שימוש באמצעי פיזי – החזקת התובע בחדר סגור ונעול. "לכלוא אדם פירושו
29 לסגרו מבלי ליתן לו לצאת בניגוד לרצונו... כשלאותו אחר לא ניתנה כלל ברירה

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

- 1 **שלא להשאר כלוא** (עפ (נצרת) 52/79 מדינת ישראל נ יגאל בן משה דרור פ"ד
2 תשל"ט 284 ((2) – והדברים מתקיימים בענייננו.
3
4 עולה אפוא כי מתקיימים כל יסודות העוולה בהתאם לסעיף 26 לפקודת הנזיקין.
5
6 107. אלא שבכך לא תם דיוננו, ויש לבחון האם מתקיימת ההגנה המיוחדת הקבועה
7 בסעיף 27(6) לפקודה מפני עוולה זו, הקובע:
8
9 **"בחובענה שהוגשה על כליאת שווא תהא הגנה לנתבע אם – ...**
10 **(6) הנתבע הוא הורו או אפוטרופסו או מורו של התובע, או שהיחס שלו אל התובע**
11 **דומה לשל הורו או אפוטרופסו או מורו, והוא שלל מהתובע את חירותו שלילה**
12 **ארעית בלבד לזמן שהיה נחוץ באופן סביר למען ייטיב דרכו".**
13
14 מקורה של ההגנה הוא בדרכי חינוך נפוצות (ומבלי לקבוע האם ראויות) שבהן הורה
15 שולח את ילדו לחדרו כתגובה עונשית על התנהגות לא רצויה ואוסר על ילדו לצאת
16 מן החדר (או מן הבית) למשך זמן מסויים.
17
18 בספרה **"חבות של הורים בנזיקין כלפי ילדיהם"** מביעה ד"ר בלהה כהנא את דעתה
19 כי ההגנה שתינתן להורה מכוחה של הגנה זו תהיה מצומצמת ורק כאשר שלילת
20 החירות סבירה, לזמן קצר ולצורך מטרה מוצדקת – זאת כיוון שלצד הצורך
21 להותיר בידי הורים כלים לחינוך והטלת משמעת על הילד, קיימים הסטנדרטים,
22 העקרונית והנורמות הנובעים מחוק יסוד כבוד האדם וחירותו, עיקרון טובת הילד
23 והאמנה בדבר זכויות הילד שנקלטה כחלק מן המשפט הנוהג (עמ' 311-310).
24
25 108. בהתאם לזו הרוח, ובנסיבות שתוארו בתיק זה, מסקנתי היא כי נתבעת 1 אינה
26 יכולה לחסות תחת ההגנה המצויינת בסעיף 27(6) לפקודת הנזיקין, היות שנעילת
27 התובע בחדר חרטה באופן משמעותי, מעל ומעבר, מאשר "שלילה ארעית" או "לזמן
28 שהיה נחוץ באופן סביר" – ומשך הזמן המדובר בו – ארבעה חודשים ארוכים –
29 הוא פרק זמן כה חריג וכה מוגזם שאין כל אפשרות להתייחס אליו כאל פרק זמן
30 "סביר" או "נחוץ", בכל קנה מידה.

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

1

2 אציין כי בנסיבות מסויימות גם כליאה קצרה של מספר דקות בלבד עלולה להיחשב
3 בלתי סבירה (יוזכר בהקשר זה פסק הדין בת"פ (מחוזי י-ם) 113/03 מ"י נ' וולך
4 (29.7.2004) באותו מקרה דובר בכתב אישום כנגד מורות אשר נהגו לסגור תלמידים
5 ב"כוך" שהיה בבית הספר לפרקי זמן של 20 דקות בכל פעם כעונש, ומעשיהן נמצאו
6 כבלתי סבירים, משפילים ומזיקים והן הורשעו בדין בגין כליאת שווא).

7

8 יתר על כן, בעוד שההגנה מתייחסת לשלילת חירות ארעית שמטרתה חינוכית .109
9 לכאורה ("למען ייטיב דרכו"), הרי שנעילתו של התובע בחדר – לא נבעה ממניע
10 חינוכי או למען שיפור דרכיו, אלא מאחר שנתבעת 1 התקשתה מאוד להתמודד עם
11 התובע, שהתנהגותו הלכה והידרדרה, וביקשה למזער את הנזקים שגרם לבית
12 ולרכוש, ולאפשר לה לצאת לעבודה – הדברים עלו בבירור מתצהיר עדותה של
13 נתבעת 1 סעיף כ' וסעיף כא', וכן עלה מן האמור ביומנה של המורה מישל הרמן
14 ומעדות התובע.

15

16 כמו כן, ר' הדיווח של עו"ס בת שבע כהן לוועדת החלטה ביחס לאותה תקופה
17 (צורף עמ' 40 לתצהיר עדותה): **"האם אומרת שנטשו אותה כוחותיה ואין**
18 **ביכולתה להמשיך ולהתמודד"**, וכן ר' עדותה של עו"ס כהן במקום אחר על דבריה
19 של נתבעת 1 בפגישתן:

20

21 **ש.- היא הסבירה למה סגור?**

22

23 **ת.- היא אמרה שאינה מצליחה לשלוט עליו כי הוא זורק חפצים..**

24

25 הדברים משתלבים עם גרסתו של התובע לפי החדר שבו ננעל היה ריק מכל חפץ ;
26 לדבריו נתבעת 1 רוקנה אותו לאחר שהתובע השליך חפצים.

27

28 כמו כן, זה היה המצב הקבוע במשך ארבעה חודשים, ולא כמענה תגובתי-נקודתי
29 לאירוע ספציפי זה או אחר, מכאן שלא דובר בסגירה כעונש על התנהגות מסויימת
30 של התובע, שלאחריו "חוזרים לשגרה", אלא זו הפכה להיות השגרה.

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

110.

1 באשר להסבר של נתבעת 1 ולפיה הנעילה נועדה להגן על התובע מפני עצמו (עמ' 106 לעדותה) אפנה לעדותו של פרופ' טיאנו, המומחה מטעם בית המשפט, בהתייחסו לטענה זו בדבר סגירת התובע בממ"ד/מקלט של הבית על מנת להגן עליו, כביכול (במענה לשאלות ב"כ של נתבעת 1):

5

6 **ש. – אתה יודע כמה זמן היה סגור בחדר? אמרו לך שהוא איים לקפוץ להתאבד מקומה**
7 **שלישית?**

8

ת. – כן

9 **ש. – אמרו לך בגלל זה מנהל בית הספר אמר שהוא לא מוכן להיות אחראי עליו הוא**
10 **גורש בעצם מבית הספר?**

11 **ת. – אלה דברים שקורים יום יום, מגיעים אלי יום עם בעיות מבית ספר שהמנהל**
12 **אומר הוא מאיים לקפוץ מפל בו. אני לא זוכר שמישהו מאיתנו בחור מטפל החליט**
13 **שהטיפול הוא לסגור את הילד במקלט. סליחה, יום יום מגיעים ילדים [שמאיימים]**
14 **לקפוץ מהגג, לא קראתי שהטיפול במסגרת מקלט.**

15 **ש. – תן לי עצה, אני אמא חד-הורית, צריכה לפרנס את המשפחה, יש לי בבית ילד**
16 **צעיר בשבע שנים מהילד שעליו אנחנו מדברים, אין לו שום מסגרת, משרד החינוך לא**
17 **מצא לו מסגרת, הוא מאיים בהתאבדות, יש מטפלת שמטפלת בילד. אני מלמדת מחוץ**
18 **לעיר כבר אינן ברמת גן, מה אני יכולה לעשות נגד ילד שהוא...**

19 **ת. – מה שעושה כל תושב במדינת ישראל, פונה באותו יום לחדר מיון של בית חולים**
20 **מגיע עם הילד אומר זה הילד שלי קבלו אותו באופן דחוף הוא מאיים להתאבד אני**
21 **פוחדת על הילד שלי, תגידו לי מה לעשות, יבדק על ידי פסיכיאטר או פסיכולוג והיא**
22 **תקבל עצה מה עושים במקרה זה, האם צריך אשפוז? זה התהליך המקובל.... אבל אני**
23 **לא מחליט לבד, אני פונה למישהו.**

24

25 **דבריו מדגישים את חוסר הסבירות בנעילתו של התובע בחדר, גם, ואולי בפרט,**
26 **בנסיבות שבהן השמיע איומי התאבדות, ומן השאלה שהציג עו"ד פלדמן, ב"כ**
27 **נתבעת 1, עולה למעשה הלך הרוח של נתבעת 1 בנעילתו של התובע בחדר - לפיו**
28 **עמדה נתבעת 1 אל מול סיטואציה קשה והפתרון שמצאה היה נעילתו בחדרו**
29 **לאורך חודשים. אלא שבכך פגעה בתובע באורח בלתי סביר, שללה ממנו את**

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

1 חירותו, את חופש התנועה שלו, פגעה בכבודו, וביצעה כנגדו עוולה של כליאת
2 שווא.

3
4 a. דברי של פרופ' טיאנו חשובים אף אל מול גישת "העדר הברירה", כביכול,
5 שהציגה נתבעת 1 – בלית ברירה נאלצה לסגור את התובע בחדר. פרופ' טיאנו
6 מלמדנו כי היתה לנתבעת 1 ברירה, וכי אין לקבל את גישתה של נתבעת 1. הוא
7 אומר כי אם המצב היה כה קשה כמתואר, היתה בידיה האפשרות לפנות,
8 למשל, לבדיקה פסיכיאטרית מיידית בבית חולים על מנת לבחון את ההפרעות
9 בהתנהגותו. דברים דומים השמיעה עו"ס בת שבע כהן בעדותה: **"קודם כל זה
10 לא תקין שהוא היה במקלט. אנו יודעים שזה לא ממש תורם להתפתחות
11 הנפשית. מה היא היתה צריכה לעשות? היא היתה צריכה להרים הטלפון
12 ללשכת הרווחה להגיד אני לא מסוגלת ואז היתה פעולה מהירה"** (עמ' 142
13 לעדותה).

14
15 מכל מקום, אין ספק כי הפתרון לבעיה אינו נעילת קטין בחדר למשך ארבעה
16 חודשים וכי היה מקום למצוא פתרונות אחרים לבעיות ההתנהגות.

17
18
19 111. עם זאת, יש לציין כי קיימת פניה של נתבעת 1 לעו"ס בלס, מטעם נתבעת 3 דווקא,
20 מיום 5.4.1995, ובמכתב זה ציינה כי המצב של התובע חמור וכי היא מבקשת לקבוע
21 פגישה דחופה עם עו"ס בלס על מנת לדון באפשרויות העתידיות הנוגעות לתובע.
22 הפניה אינה כוללת פירוט רב אך עולה כי הקונטקסט הוא העדר השתלבות של
23 התובע במסגרת חינוכית, והיא אף לוותה במכתב נוסף מיום 30.4.1995 אליו כותבה
24 עו"ס בלס (וצורף אף הוא לנספחי תצהיר עדותה של נתבעת 1) מכתב שדן בצורך
25 למצוא לתובע מסגרת חינוכית. הועלתה בשניהם קריאה לסיוע נוכח המצב הקשה.
26 ברם, הקריאה באה בשלב מאוחר, ואף לא הופנתה לעובדות הסוציאליות של
27 נתבעת 2, אלא לשירות למען הילד, והעיקר בהן הוא צורך במסגרת חינוכית (שאין
28 להפחית מחשיבותו). לצד זאת אוסיף, כי היה זה מחובתה של עו"ס בלס להגיב
29 מייד למכתב בין בעצמה ובין באמצעות העברת הנושא לברור ולטיפול של נתבעת
30 2, הגורם המקצועי המתאים בקהילה, אך לא ברור מן החומר האם כך פעלה

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

1 (בתצהיר עדותה ציינה העו"ס כי נשמר קשר בינה לבין נתבעת 1, כ"דלת פתוחה"
2 להורים מאמצים, אך לא הובהר האם הגיבה גם ביחס למכתב הספציפי, ובאיזה
3 אופן. היא גם לא נשאלה על כך בחקירתה הנגדית – ר' עמ' 172-173, ו- 175
4 לחקירתה הנגדית, עו"ס ציינה כי ערכה שני מפגשים עם נתבעת 1 לאחר עזיבתו של
5 ב', וסביב נושא זה; אך כאמור לא נשאלה כיצד פעלה נוכח המכתב מיום
6 5.4.1995; עם זאת, ידוע כי סביב מועד זה ממילא החל טיפולה של עו"ס כהן מטעם
7 נתבעת 2 במשפחה וזמן קצר לאחר מכן הוצא התובע מבית א"ד. ומנגד, על נתבעת
8 1 היה לפנות אל נתבעת 2, היא הגורם המתאים לטיפול ברווחת המשפחה, בבקשה
9 לעזרה, ולא עשתה כן.

10

11 112. נוכח כל האמור יש לייחס לנתבעת 1 אחריות בגין עוולת כליאת שווא.

12

13

14

עולת תקיפה

15

16 113. סעיף 23(א) לפקודת הנזיקין קובע:

17 "תקיפה היא שימוש בכוח מכל סוג שהוא, ובמתכוון, נגד גופו של אדם על ידי הכאה,

18 נגיעה, הזזה או בכל דרך אחרת, בין במישרין ובין בעקיפין, שלא בהסכמת האדם או

19 בהסכמתו שהושגה בתרמית..... "

20

21 114. בעניינו אין כל ספק כי הכאת התובע בידי נתבעת 1 לאורך השנים עולה כדי עוולת

22 תקיפה, כהגדרתה בסעיף 23 לפקודה.

23

24 115. אלא, שעיקר הדיון בנסיבות המתוארות הוא ביחס לתחולתה של ההגנה המיוחדת

25 מפני עוולה התקיפה, אשר היתה קבועה בסעיף 24(7) לפקודת הנזיקין בעת

26 הרלבנטית לתובענה זו (ומאז – בוטלה ואינה קיימת עוד בספר החוקים), ולפיה

27 בתובענה על תקיפה תהא הגנה לנתבע אם "הנתבע הוא הורו או אפטרופסו או מורו

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

- 1 של התובע, או שהיחס שלו אל התובע דומה לשל הורו או אפוטרופסו או מורהו, והוא
2 ייסר את התובע במידת הנחיצות הסבירה למען ייטיב דרכו".
3
- 4 116. סוגיית ענישה גופנית כנגד ילדים נדונה בהרחבה בפסק הדין בעניין פלונית (ע"פ
5 4596/98 פלונית נ' מדינת ישראל, 25.1.2000), שעסק בעניינה של אישה אשר נהגה
6 להכות את ילדיה בטענה שזהו אמצעי לטיגימי לחינוכם. פסק דין זה מהווה עד
7 ימינו אבן דרך חשובה בהצבת גבול לכוח החינוך והטלת משמעת המונח בידיהם
8 של הורים כלפי ילדיהם, והמסר העיקרי הנלמד ממנו הוא כי לא כל האמצעים
9 מקדשים את המטרה וזכות ההורים לחנך את ילדיהם איננה זכות מוחלטת: אין
10 הורה רשאי לנהוג ככל העולה על רוחו כלפי ילדו למען מטרת חינוכו, ושיקול הדעת
11 של ההורים מוגבל הוא וכפוף לחובתם לפעול לטובת הילד ולקידום צרכיו
12 וזכויותיו.
13
- 14 117. כאמור, פסק הדין בעניין פלונית הוא אבן דרך בפסיקת בית המשפט העליון,
15 ולאחריו כבר ברור (או אמור להיות ברור) לכל הורה במדינת ישראל כי אין להכות
16 ילדים כדרך לחינוך, ובהמשך אף בוטלה כאמור ההגנה הקבועה בסעיף 24(7)
17 לפקודת הנזיקין.
18
- 19 118. אלא, שאת המקרה הנדון לפניי, יש לבחון בהתאם לנורמות המקובלות בעת
20 הרלבנטית, קרי בין שנים 1990 ועד 1995, דהיינו 10-5 שנים קודם שניתן פסק הדין
21 בעניין פלונית, על כן השאלה שיש לבחון היא האם באותו עידן נורמטיבי, ובהתאם
22 לערכים החברתיים המקובלים באותם ימים, יכולה נתבעת 1 לחסות תחת ההגנה
23 שהיתה קבועה באותה עת בסעיף 24(7) לפקודה.
24
- 25 119. במקרה הנדון הוכח, כאמור לעיל, כי מכות היו מנת חלקו של התובע, כחלק שגרת
26 מחייו. לא דובר בהכאה חד פעמית אלא בדפוס קבוע ומתמשך לאורך שנים. אף אם
27 ניתן היה להתייחס באותם זמנים להכאת ילד בישבנו כדבר שהיה מקובל מבחינה
28 תרבותית (וספק האם זה היה כך בעת הנדונה) או כמעשה שאינו נושא עמו חומרה
29 חריגה אילו נעשה באופן חד פעמי, הרי משעה שההכאה חזרה על עצמה שוב ושוב

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

- 1 בתדירות גבוהה ולאורך מספר שנים – או אז יש לומר כי מדובר בתקיפה חוזרת
2 ונשנית, ואין היא דבר פעוט אלא **מסה מצטברת** של דרך חיים אלימה ופוגענית כנגד
3 ילד.
- 4 לא זו אף זו - הוכח כי הכאת התובע נעשתה גם באמצעות כפכף (ונטען לשימוש
5 במספר חפצים נוספים) – עובדה המוסיפה ללא ספק ממד נוסף של חומרה הן ביחס
6 לעוצמת ההכאה והן ביחס לעוצמת הפחד מפני המכה וההשפלה שבה. עצם
7 השימוש בחפצים לצורך הכאה מוציא ממילא את ההכאה מן הסוג הזה אל מחוץ
8 לתחום המוגדר בהגנה הקבועה בסעיף 24(7) "במידת הנחיצות הסבירה".
- 9
- 10 120. באשר למידת המקובלות החברתית של הכאת ילדים באותם ימים, כגרסתה של
11 נתבעת 1, לא הובאו ראיות של ממש. מחומר הראיות עולה דווקא היפוכו של דבר,
12 שהרי כבר בשנת 1993 כאשר קיבלה דיווחים על הכאתו של התובע עו"ס סעדיה
13 מיהרה לזמן את נתבעת 1 לשיחת בירור דחופה בלשכתה, התריעה בפניה כי עליה
14 לחדול לאלתר ממעשיה הפוגעניים כלפי התובע (לרבות הכאתו) וכי אם לא תעשה
15 כן - העו"ס תפנה למשטרת ישראל. מכך לא ניתן ללמוד כי הכאת ילדים היתה
16 מקובלת או פופולרית אלא הדברים זכו להתייחסות חמורה ורצינית מצד העו"ס
17 עד כדי איום בפניה למשטרה – כל זאת על אף שפסק הדין בעניין פלונית טרם בא
18 אל העולם. יתרה מכך, נתבעת 1 המשיכה להכות את התובע גם לאחר האזהרה
19 שקיבלה מעו"ס סעדיה, והרי מאותו מועד ואילך בוודאי ובוודאי שאינה יכולה עוד
20 לטעון כי חשבה שמעשיה תקינים.
- 21
- 22 121. אוסיף, כי פסק הדין בעניין פלונית לא יצר נורמה חדשה יש מאין, אלא ביטא באופן
23 ברור וחד נורמות חברתיות יסודיות ושורשיות בחברתנו, של כבוד האדם, ושלמות
24 הגוף והנפש – גם של ילד קטן - נורמות העולות אף מחוק יסוד: כבוד האדם
25 וחירותו שכבר היה חרוט בספר החוקים מאז שנת 1992 (משמע בעיצומה של
26 התקופה הרלבנטית). הפרשנות שיש לתת להגנה בסעיף 24(7) בדבר הנחיצות
27 הסבירה להורה לייסר את ילדו צריכה להיעשות אפוא בצמצום לאור חוק יסוד:
28 כבוד האדם וחירותו (ור' גם ע"פ 4596/98 הנ"ל, ע' 180). אציין, כי מספר שנים טרם
29 לפסק הדין בעניין פלונית, כבר נשמע קולו של בית המשפט העליון לגבי העדר-
30 הלגיטימיות של ענישה גופנית לצורכי חינוך, הגם שבאותו פסק דין נדון ההקשר

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

- 1 הנוגע לאנשי חינוך (ע"פ 4405/94 מ"י נ' אלגני פ"ד מח(5) 191; ע"פ 5224/97 מ"י נ'
2 שדה אור, פ" נב(3) 374).
- 3
- 4 122. נוכח האמור, אינני מוצאת כי בנסיבות העניין התנהגותה של נתבעת 1 חוסה תחת
5 ההגנה שהיתה קבועה בסעיף 7(24) לפקודת הנזיקין, וכי הכאת התובע לא נעשתה
6 במידת הנחיצות הסבירה.
- 7
- 8 על כן, אני קובעת כי יש לייחס לנתבעת 1 אחריות בגין עוולה של תקיפה כנגד
9 התובע.
- 10 רשלנות
- 11
- 12 123. בפרק זה אבחן האם מכלול אמצעי הענישה שבהם נקטה נתבעת 1 כנגד התובע
13 לאורך השנים, עולים כדי עוולה של רשלנות מצד נתבעת 1 כנגד התובע, לפי סעיפים
14 35-36 לפקודת הנזיקין.
- 15
- 16 124. לא מצאתי להתייחס לכל אחד ואחד מאמצעי הענישה/החינוך שהוכחו באופן
17 פרטני ונפרד, כי אם לכולם יחדיו כמכלול מצטבר המעיד על התנהגות נמשכת,
18 לאורך השנים, של נתבעת 1 כנגד התובע. מבלי לקבוע מסמרות בדבר, אפשר כי כל
19 אחד מן המעשים, אילו נבחן בפני עצמו כמקרה בודד וחד-פעמי, לא היה עולה כדי
20 עילת תביעה או לחלופין נחשב לזוטי דברים, אף אם הדעת כלל איננה נוחה מן
21 המעשה או מן הפגיעה שנגרמה בעטיו לתובע. ברם, כאשר המעשים מצטברים אלו
22 לאלו על בסיס מתמשך ולאורך מספר שנים, כמסה אחת, ומבטאים סוגים שונים
23 של ענישה, יוצרים יחדיו אווירה של ענישה ונוקשות בבית, או אז יש מקום
24 להתייחס להצטברותם יחדיו כאל **מסכת-מעשים אחת** ולבחון את ההתנהגות
25 הכוללת באספקלריה זו, חלף בחינה פרטנית של כל מעשה בנפרד ובמנותק מיתר
26 המעשים שתוארו.
- 27
- 28 125. המעשים שתוארו ונקבע לעיל כי הוכח שבוצעו כממצא עובדתי – כמה מהם היו
29 דרכי ענישה/ חינוך / אמצעי משמעת נהוגים שחזרו על עצמם באופן קבוע (כגון
30 הגשת ארוחות הבוקר במבואה, העמדה מול/ליד הקיר למשך 6 שעות, אילוץ התובע

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

- 1 לנתר 200 פעמים; כתיבת משפטים חוזרים - לפחות 500 חזרות). כמה מהם היו
2 אירועים שתוארו כחד-פעמיים (למשל אירוע תפירת השרוולים), מעשים אחרים
3 נמשכו עד לפתרון הבעיה (טבילת מוצץ בפלפל שחור או שתיית פלפל שחור או מלח
4 עד אשר התובע נגמל ממוצץ). כאמור, אתיחס לכל המעשים הללו כאל מסכת
5 מעשים אחת מצטברת, כמכלול.
6
7 126. כידוע, התקיימותם של שלושה יסודות נדרשת לשם ייחוס אחריות בעוולת
8 הרשלנות:
9 קיומה של חובת זהירות – מושגית וקונקרטי – מצד המעוול כלפי הניזוק;
10 הפרת חובת הזהירות על ידי המעוול;
11 הפרת חובת הזהירות גרמה נזק לניזוק, ויש קשר סיבתי ביניהם.
12 ובתמצית, עניינה של עוולת הרשלנות, הוא סטייה מהתנהגות ראויה וסבירה
13 בנסיבות העניין הנדון, הגורמת נזק לאחר (כהנא, עמ' 104) תוך התאמה למערכות
14 הנורמטיביות הקיימות או הראויות, בהתאם לערכי החברה, המוסר והצדק.
15 מטרתה - הטלת אחריות בגין נזק שנגרם מיצירת סיכון בלתי סביר כאשר ניתן
16 וצריך היה לצפות את יצירת הסיכון והתממשותו. אמת המידה לפיה נבחנת
17 ההתנהגות היא אובייקטיבית, על פי מבחן "האדם הסביר", וההתנהגות הראויה
18 והסבירה בנסיבות הנדונות.
19
20 **קיומה של חובת זהירות מצד נתבעת 1 כלפי התובע, והפרתה:**
21
22 127. אדם חב חובת זהירות כלפי משנהו "כל אימת שאדם סביר צריך היה באותן
23 נסיבות לראות מראש שהם עלולים במהלכם הרגיל של הדברים להיפגע
24 מהתנהגותו" (סעיף 36 לפקודת הנזיקין). בגדרה של עוולה זו, על-פי הגדרתה,
25 נופלים מעשים החורגים מסטנדרט ההתנהגות של "אדם סביר". חובת הזהירות
26 בכללותה מורכבת משני היבטים: חובת זהירות מושגית, וחובת זהירות קונקרטי.
27 קיומה של חובת הזהירות נבדק על פי "מבחן הצפיות": ביחס לחובת הזהירות
28 המושגית מהותו של מבחן זה הינו האם אדם סביר צריך היה לצפות את התרחשות
29 הנזק; וביחס לחובת הזהירות הקונקרטי מהותו של המבחן הינה האם אדם סביר

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

- 1 יכול היה, וצריך היה, לצפות, בנסיבותיו של המקרה הקונקרטי, את התרחשות
2 הנזק, כאשר מבחן זה משלב היבטים פיזיים ונורמטיביים כאחד, תוך התחשבות
3 במזיק הספציפי, בניזוק הספציפי, בנוק הספציפי ובהתנהגות הספציפית (ע"א
4 145/80 ועקנין נ' המועצה המקומית בית שמש פ"ד לו (1) 113), ותוך מענה על
5 השאלה האם ההתנהגות יצרה סיכון "בלתי סביר" – משמע סיכון שהחברה רואה
6 אותו ברמת חומרה יתרה (כהנא, עמ' 107).
- 7
- 8 128. באשר לקיומה של חובת זהירות מושגית נקבע, כי, ככלל, בין הורה וילד קיימים
9 יחסים מיוחדים, מערכת של תלות וקירבה, הגינות ואנושיות, היוצרת ביניהם
10 חובת זהירות מושגית, כמעט ברורה מאליה, הנובעת מעצם קיומו של קשר ההורות
11 ביניהם (תמ"ש (י-ם) 9120-02-13 ר. נ' ו. (2.4.2015), בין אם הורות טבעית ובין אם
12 הורות שנוצרה מכוח הליך אימוץ. חובות אלו אף מעוגנות בחקיקה, בראשה,
13 כמובן, חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, הכולל בחובו, בין היתר, חובות
14 חברתיות ומוסריות המוטלות על הורים כלפי ילדיהם לרבות החובה לדאוג לצרכי
15 הקטין ולנהוג לטובת הקטין כדרך שהורים מסורים היו נוהגים בנסיבות העניין
16 (סעיפים 15 ו-17 לחוק). על אלו, יש להדגיש את פערי הכוחות המשמעותיים
17 במערכת היחסית שבין הורה וילדו: "ביחסי כוחות אלה, אין בכוחו הפיזי והנפשי
18 של הילד להגן על עצמו באופן אפקטיבי מפני הורהו. משום כך, בבואנו לפרש את
19 החוק עלינו לתת ביטוי למצבם הרגיש והפגיע של קטינים ולעמדת הנחיתות
20 וחוסר האונים שבהם שרויים, כאשר בוגר שהוא בעל סמכות כלפיהם, לא כל
21 שכן אחד מהוריהם, מפעיל נגדם אמצעי פיזי, הגורם סבל או עלול לגרום סבל או
22 נזק..." (ע"פ 4596/98 הנזכר, ע' 170). יחסים אלו מקימים אפוא חובת זהירות
23 חזקה בין הורה כלפי ילדו.
- 24
- 25 129. שעה שעסקינן באמצעי חינוך משמעת וענישה מן הסוגים המתוארים יש מקום
26 לקבוע שהתנהגות הכוללת שימוש באמצעים אלו יוצרת סיכון לפגיעה בקטין שניתן
27 לצפות מראש; הדבר ברור, היות שההתנהגות מכוונת מלכתחילה לשם יצירת
28 אפקט פוגעני בקטין, במטרה שבכך ישנה את התנהגותו שלו - וזו מהות האקט
29 העונשי.
- 30

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

130. חובת הזהירות הקונקרטיית אף היא מתקיימת בנסיבות הספציפיות המתוארות. 1
מכלול המעשים כללו אלמנט התנהגותי פוגעני כלפי התובע אשר נועד להפסיק, 2
באמצעות הפגיעה בתובע, התנהגות של התובע אשר לא היתה רצויה בעיניי נתבעת 3
1. זו מהותה של הענישה. ענישה היא אלמנט נפוץ, אף מקובל, בצורות ובגוונים 4
שונים של חינוך הורי, כאמצעי להתנייה ולמידה של הילד – אם יפעל בדרך הזו 5
התגובה של ההורה תהיה לא נעימה, ולכן עדיף לו לילד שלא יפעול כך. חוסר 6
הנעימות התגובתי עשוי להיות גופני (מכות, ניתור במקום, עמידה ממושכת, טבילת 7
אצבע התובע בפלפל שחור), עשוי להיות משפיל במישור הנפשי (הליכה לבית הספר 8
בשרוולים תפורים, ארוחת בוקר על רצפת המבואה, הליכה בכפוף קרוע, מכות) 9
עשוי להיות סזיפי, מייסר ומעיק (כתיבת אינספור משפטים שחוזרים על עצמם), 10
וכיוצא באלו. 11
131. מכאן, ברי כי כל אחת ואחת מההתנהגויות המתוארות יצרה סיכון קונקרטי 12
לפגיעה בתובע, וזו אף היתה מטרתה המכוונת, כאמצעי חינוך וענישה, מכאן שאף 13
מתקיימת צפיות ביחס לסיכון. השאלה העיקרית אפוא מצויה במישור הערכי 14
והנורמטיבי ונוגעת לשאלת סבירות ההתנהגות והסיכון או חריגה ממנה. 15
16
132. זה המקום לציין כי אין להקל ראש בהתנהגותו של התובע, שמחומר הראיות עלה 17
כי ככל הנראה לא היתה פשוטה או קלה להתמודדות, אף אינני מוצאת מקום 18
לקבוע באיזו מידה נבעה התנהגותו מהתנהגותה של נתבעת 1 כלפיו, כלומר, באיזו 19
מידה היתה התנהגותו של התובע תגובה לסביבתו ובאיזו מידה נבעה מתוכו שלא 20
כתגובה. כך או כך, היה מקום לחנך ולהנחות את התובע לדרכי התנהגות אחרות, 21
מותאמות חברתית, ושאינן פוגעות בו ובאנשים בסביבתו או ברכוש. השאלה היא 22
סבירותם ועוצמתם של אמצעי החינוך והענישה שננקטו כנגד התובע, האם 23
התגובות שננקטו כלפיו מותאמות וסבירות, או חורגות ממתחם הסבירות 24
והמותאמות, תוך פגיעה במידה יתרה בתובע. 25
26
133. בנסיבות המתוארות מסקנתי היא כי אכן ההתנהגות המתוארת יצרה סיכון בלתי 27
סביר לפגיעה בתובע, ובפרט כאשר היא נבחנת, כאמור לעיל, כמסה עובדתית אחת, 28
שבה מקרה אחד מצטרף למשנהו. כאמור לעיל, לא דובר בענישה חד פעמית כי אם 29
30

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

1 בתגובות ענישה וחינוך שנשנו לאורך השנים, כמה מן העונשים לוו בהשפלה ופגיעה
2 נפשית שאין להקל בה. כך, הגשת ארוחת הבוקר לתובע דרך קבע במבואה הקטנה
3 שבין שתי דלתות הכניסה, לבדו, על הרצפה, במקום מרוחק ולא במטבח יחד עם
4 בני המשפחה סביב שולחן – מהווה התנהגות שיש בה ממד משפיל ומבזה מאוד. לא
5 בכדי טען התובע כי קערת הדייסה היתה "כמו של קערת אוכל לכלב". יתר על כן,
6 מן התמונה עולה ממד קשה נוסף של חוסר שייכות, של נפרדות, ואף של נחיתות
7 לעומת יתר בני הבית בעצם האכילה הנפרדת, לבדו, במקום אחר, שאינו ראוי ואינו
8 מכבד את התובע כאדם. על כן, ההתנהגות איננה סבירה, וכוללת ביזוי לכבוד
9 התובע, ובפרט נוכח העובדה שלא דובר במקרה חד-פעמי, אלא בנוהג של קבע בבית
10 א"ד. נתבעת 1 התקשתה להשיב האם כך נעשה במשך "חודשים" או "שנים",
11 ומכאן יש להניח כי היה זה נוהג ממושך (עמ' 121-122 לעדותה). רצונה של נתבעת
12 1 למנוע "מריבת בוקר" בבית באמצעות הגשת הארוחות במבואה, אינו מצדיק את
13 המעשים שתוארו תוך פגיעה בתובע והשפלתו. התנהגות מתמשכת ונוקשה זו
14 חורגת מגבול הסבירות.

15
16 134. אירוע תפירת השרוולים (שהיה אירוע חד פעמי) אף הוא מלמד על התנהגות בלתי
17 סבירה של נתבעת 1 שכרוכה בה השפלה וביזוי של התובע, ואף כולל ממד של
18 אכזריות, בפרט נוכח העובדה שכך נשלח אל בית הספר, להראות את עצמו בצורה
19 זו בפני חבריו ומוריו, בחולצה עם שרוולים תפורים משל היה חולה-נפש אלים
20 שכפתו אותו ב"כותונת כפיה" על מנת שלא יעשה שימוש בידיו. לדברי התובע: "אני
21 זוכר שבוקר אחד קמתי, שמתי את הבגדים, ואז ח' באה ואמרה תשים את
22 החולצה הזאתי, הסתכלתי זו היתה חולצה לכל דבר כאילו שרוול ארוך, קצת
23 התפלאתי ואז כשבאתי להוציא את הידיים לא יכולתי ואמרתי לה למה זה קשור?
24 כדי שלא תרביץ ותלך ככה לבית הספר, אמרתי לה אבל איך אני אוכל לכתוב
25 והכול? ככה אתה הולך לבית הספר. כשהגעתי לבית הספר והסייעת שם ראתה
26 את זה היא פשוט נדהמה היא פשוט לקחה את המספריים הגדולות האלה וחתכה
27 ואמרה למה שהיא תעשה לך דבר כזה? אמרתי לה אני לא יודע..." (עמ' 121-122).
28 הדברים מכמירי לב, ובמיוחד כשמדובר בילד, חסר ישע, אשר בלית ברירה נאלץ
29 לבצע אחר הוראות אמו וללכת כך אל בית הספר. כזכור, גרסתה של נתבעת 1 היתה
30 כי דובר באמצעי שנועד למנוע ממנו לזרוק אבנים ולהיות אלים, אמצעי המיועד

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

- 1 להשתלט על "יצר הרע" של התובע, ברם שלילת יכולתו של התובע לעשות שימוש
2 בידיו, בגופו, תוך השפלתו מול חבריו, אינה מתקבלת על הדעת, ופוגעת בתובע
3 בחירותו ובכבודו במידה שאינה סבירה ואינה ראויה.
4
- 5 ענישה באמצעות העמדה אל הקיר ("העמדה בפינה") היתה אמצעי ענישה וחינוך .135
6 רווח באותה תקופה. בדומה לכך, כתיבת משפטים חוזרים ("לא אעשה שוב כך
7 וכך"). אלא, שבמקרה הנדון החריגות שבהתנהגותה של נתבעת 1 מתבטאת בהיבט
8 הכמותי המוגזם מחוץ לגבולות הסבירות. לא דובר בהעמדה לקיר למשך למספר
9 דקות לצרכי רגיעה (ומבלי לקבוע האם התנהגות זו כשלעצמה סבירה או ראויה
10 היא, גם אם מדובר במספר דקות) אלא בהעמדה ליד הקיר למשך שעות, וכפי שעלה
11 מהשיחה עם עו"ס סעדיה - אפילו למשך 6 שעות (!). נתבעת 1 הודתה כי אף הועמד
12 בפניו אל הקיר למשך שעתיים - וניתן רק לדמיין את הייסורים הפיזיים והנפשיים
13 שנאלץ לעבור בעודו עומד ועומד שעתיים שלמות ומביט אל הקיר. בדומה לעניין
14 כתיבת משפטים חוזרים לפחות 500 פעמים, והוראה לנתר 200 פעמים – גם אלו
15 חורגים בהיבט הכמותי מן הסביר ומן הנדרש, הגם שלגביהם מידת החריגה
16 והחומרה פחותה ללא כל ספק. עלה כי הענישה מן הסוגים המתוארים לעיל לא
17 היתה בגדר אירועים חד פעמיים, ומובן כי החזרה על הענישה מגבירה את חומרתה.
18 אני מוצאת להזכיר בהקשר זה את דבריה של עו"ס סעדיה בעדותה, מנקדת מבט
19 מקצועית של עובדת סוציאלית לחוק הנוער, מהם עולה כי להערכתה דרכי הענישה
20 של נתבעת 1 היו חריגות גם בהתחשב ברוח אותה התקופה: "אני רואה את זה
21 בהשוואה לעונשים אחרים שהורים נותנים, זה היה עיסוק שלי, זה היה לחלוטין
22 לא סביר" (עמ' 108).
- 23
- 24 טבילת אצבע או מוצץ בפלפל שחור על מנת להיגמל ממציצת מוצץ ומציצת אצבע .136
25 – אף היא התנהגות שאינני מוצאת כראויה או סבירה, ויש בה פגיעה בלתי נחוצה
26 בילד. מדובר בגרימת כאב וסבל לתובע לשם שינוי התנהגותו בזמן שניתן לבחור
27 בדרכים שאינן פוגעניות כלל לשם השגת אותה המטרה.
28
- 29 כך התייחס פרופ' טיאנו בעדותו לסוגיה:
30

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

- 1 ... "בשבילי זו התעללות מפני שלמעשה אני משתמש בכלי שהוא מכאיב. כל
2 המיפולים ב-20 שנים אחרונות התפתח כל המיפול ההתנהגותי, פסיכולוגיה התנהגותית,
3 כשאני מנסה להרחיב תסמינים דרך שיטות התנהגותיות, אבל זה כמו לבוא לומר נתתי
4 לו זרם חשמלי קצר מאוד וככה זה עזר לו. זה טוב אצל חיות לא אצל בני אדם. היום
5 השיטות אינן מקובלות, בשום אופן. לעניות דעתי אלה שעדיין עושים את זה, זה בהחלט
6 שלילי. אין מקום לזה. אין מקום לגמול בכאב... צר לי לא יכול להתייחס לזה בחיוב" (עמ'
7 114).
- 8
- 9 בקביעת סבירות ההתנהגות או חריגה ממנה אני סבורה כי יש מקום להתחשב בין 137
10 יתר השיקולים גם ברוח התקופה ובנורמות ההתנהגות המקובלות והסבירות נכון
11 לאותה עת, היות שסבירות מבטאת בין השאר את ערכי החברה, אשר עשויים
12 להתפתח ולהשתנות מעידן לעידן.
13 ברם, בענייננו לא הוכח כי טבילת אצבע בפלפל שחור היתה אמצעי חינוך מקובל
14 ונפוץ בחברה.
15 לטענת נתבעת 1, היא לא ידעה כיצד לפעול, על כן התייעצה עם "אישה אחת" שלה
16 11 ילדים, והיא זו שאמרה לה לפעול כך (עמ' 123) – זו אינה מהווה הוכחה כי זו
17 היתה שיטת גמילה מקובלת נפוצה ומוסכמת בחברה עד כי ניתן לראותה, מנקודת
18 המבט של אותם ימים, כ"סבירה". אף אם ניתן היה למצוא באותם הימים מקומות
19 ובהם היה ניתן למצוא נוהג שכזה, הרי שמדובר בהתנהלות בעייתית ומכל מקום,
20 כאמור לעיל, התייחסותי הינה למכלול ההתנהגויות שתוארו והוכחו כמסכת
21 עובדתית אחת, לדפוסי הענישה המתמשכים בבית א"ד. על כן, כאשר ההתנהגות
22 המתוארת מצטרפת ליתר המעשים, אזי היא מוסיפה לחומרה הכוללת של
23 המעשים בכללותם, באופן מצטבר.
- 24
- 25 אשר לתיאור צילום הווידאו של התובע בזמן שהתובע השתולל – מדובר בתיאור 138
26 מטריד, גם ההודאה בדבר מתן תרופות לתובע בכוח תוך הפעלת כוח פיזי - אין
27 הדעת נוחה ממנה; ברם מקרים אלו מלמדים יותר על האווירה הכללית ששררה
28 בבית, משמשים רקע לענישה שתוארה לעיל, ולא מצאתי להתייחס אליהם באופן
29 נפרד. לא הוצג בפניי צילום הווידאו, לא ברור מן העדויות מה צולם, מה היתה
30 מטרת הצילום וכוונתה של נתבעת 1, לפיכך, כאמור, הגם שמדובר בתיאור שאין
57 מתוך 121

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

- 1 הדעת נוחה ממנו, לא הוכחו די עובדות ביחס לאירוע זה ונסיבותיו באופן שיאפשר
2 דיון נפרד באירוע זה.
- 3
- 4 139. חשוב עוד לציין, כי להכאת התובע ולנעילתו בחדר התייחסתי באופן פרטני
5 במסגרת העוולות הפרטיקולריות. אלא, שמלבד התאמת המעשים לעוולות
6 הספציפיות, מעשים אלו אף עולים כדי עוולות הרשלנות, בין כמעשים העומדים
7 בפני עצמם ובין כתוספת ליתר המעשים שמניתי לעיל כחלק ממסכת אחת של
8 מעשים מתמשכים שהיתה מנת חלקו של התובע בית א"ד (ע"א 243/83 עיריית
9 ירושלים נ' גורדון (11.2.1985)).
- 10
- 11 140. נוכח כל האמור, מצאתי כי במעשיה הפרה נתבעת 1 את חובות הזהירות המוטלות
12 עליה כלפי התובע, כאמו, ופעלה באורח בלתי סביר עת נקטה באמצעי ענישה וחינוך
13 פוגעניים, בהם יצרה סיכון לפגיעה גופנית, לפגיעה בכבודו ולפגיעה בנפשו של
14 התובע, סיכון שאת תוצאתו היתה יכולה לצפות.
- 15
- 16 מעשיה אלו גרמו נזקים לתובע, באופן המטיל אחריות על נתבעת 1 בגין עוולת
17 הרשלנות. הן סוגיית הנזק הן סוגיית הפיצוי ידונו בהמשך הדברים בפרק הנוגע
18 לכך, ולאחר שתיבחן שאלת אחריותן של שתי הנתבעות הנוספות – נתבעת 2 ו-
19 נתבעת 3.
- 20
- 21 141. שתי הערות טרם סיום הדיון בתובענה זו:
- 22
- 23 א. באשר להגנה הכללית הקבועה בסעיף 22 לחוק הכשרות המשפטית
24 והאפוטרופסות, תשכ"ב-1962 (להלן – חוק הכשרות המשפטית), בה ביקשה
25 לאחוז נתבעת 1 בהגנתה מפני תביעה זו - סעיף 22 לחוק הכשרות המשפטית
26 קובע:
- 27 "ההורים לא ישאו באחריות לנזק שגרמו לקטין תוך מילוי תפקידי
28 אפוטרופסותם, אלא אם פעלו שלא בתום לב או לא נתכוונו לטובת
29 הקטין; הם לא ישאו באחריות לנזק שגרמו לרכושו של הקטין תוך מילוי
30 תפקידי אפוטרופסותם, אם פעלו בתום לב ונתכוונו לטובת הקטין."

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29

מדובר בחסינות במקרה של התנהגות הורית רגילה ובתום לב לטובת הילדים. בפסיקה נדונה הגנה זו כ-"חסינות חלקית" ("חסינות-מה") מפני תביעות על גרימת נזק לילד כתוצאה מהתנהגותם במסגרת אפטרופסותם (ע"א 2034/98 אמין נ' אמין, עמ' 80 ו-84 לפסק הדין). אף צויינה אמת המידה לבחינת התנהגות ההורים: "כל מה שנדרש מהם הוא לנהוג לטובת הקטין כדרך שהורים מסורים היו נוהגים בנסיבות העניין" (שם, סעיף 11).

היקף תחולתה של ההגנה אמור לשקף איזון בין הצורך להגן על שיקול הדעת ההורי מפני תביעות נזיקין, לבין הצורך להגן על ילדים ולאפשר להם במקרים המתאימים לתבוע פיצוי בגין נזקים שגרמו להם הוריהם (שם, עמ' 87). קו האיזון נקבע במקום שבו יש חריגה מהתנהגות הורית מסורה ורגילה בנסיבות העניין, וכזה הוא המקרה שבפניי.

במקום אחר נקבע:

"האמור בא לאזן בין מעשי הורה שגרמו נזק לילדו תוך שהתעלם במכוון מטובתו של ילדו או שפעל שלא בתום לב והטלת אחריות על נזק שגרם לילדו בגין אלה לבין הצורך להגביל אחריות הורה לנזק שנגרם לילדו תוך כדי טיפול מסור בו, עקב שגיאות בתום לב במהלך הטיפול. ישנם היבטים מסויימים בחיי משפחה, אשר המחוקק בחר שלא להתערב בהם. לדוגמא, נראה כי לא יוכל קטין לתבוע את הוריו בנזיקין, בגין נזק נפשי שנגרם לו בעקבות גירושיהם של ההורים ופירוק התא המשפחתי, למרות שנזק כזה, בדרגה זו או אחרת, צפוי וידוע ברבים. יש ליתן להורים מרווח חופש ושיקול דעת בגידול ילדיהם כל עוד אינם מעוולים כלפיהם או נוהגים בחוסר תום לב או מתוך כוונה להזיק להם (תמ"ש 2160/99 ל' נ' ל' (31.8.2005))."

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

1 במקרה הנדון אין מדובר בהתנהגות הורית רגילה, ואין נתבעת 1 רשאית אפוא
2 לחסות תחת הגנת סעיף 22 לחוק הכשרות המשפטית, ובפרט משעה שמדובר
3 במסכת ארוכה ומצטברת של מעשי ענישה שכללו הכאבה וגרימת סבל ואף
4 השפלה ופגיעה בכבוד, באופן שאינו עולה עם חובת תום הלב או עם התנהגות
5 הורית לטובת הקטין, גם אם המטרה הכללית היתה מטרה חיובית - חינוך
6 הקטין.

7
8 סעיף 22 לחוק הכשרות המשפטית אינו מאפשר להורה לפעול ככל העולה על
9 רוחו גם לשם מטרה חשובה של חינוך הילד, והדברים נדונו לעיל. הדבר חורג
10 מהתנהלות רגילה ושגרתית של הורה. יתר על כן, כליאתו של התובע אף לא
11 נועדה לשם חינוכו, כפי שעמדתי לעיל על הדברים, אלא מתוך חוסר אונים,
12 חוסר רצון ויכולת להתמודד עם התובע ולשם נטרולו.

13
14
15 ב. התובע ביקש לייחס אחריות לנתבעת 1 גם בגין התנהגותה באירועים שונים
16 שהתרחשו לאחר אשפוזו בבית החולים איתנים, לרבות לעניין סירובה הנטען
17 של נתבעת 1 לקבל את התובע לביקורים ביתה או רצונה לבטל את האימוץ –
18 לא מצאתי שיש מקום להתחשב באירועים אלו. בדו"ח הסוציאלי המפורט
19 מיום 24.12.1995 שנשלח מטעם עו"ס בת שבע כהן לעו"ס מוסרי שרית, בזמן
20 שהתובע היה מאושפז בבית החולים איתנים, צויין כי "**האם איננה מעוניינת**
21 **שא' יחזור הביתה, מעבירה לו תחושה שהוא מסכן את בני הבית.**" אלא
22 שלצד דברים אלו גם נכתב כי עדיף ומוטב לו לתובע שלא יבקר בביתה של
23 נתבעת 1, מכאן שסירובה לקבלו עלה בקנה אחד עם טובתו: "**הצוות המטפל**
24 **בבית החולים איתנים לא ממליץ, ואף מחייב שא' לא יחזור הביתה.** יש
25 **למצוא לו משפחה אומנת...**" (ההדגשה במקור – מ.ד.ר.).

26
27 במקור אחר צויין כי ההמלצה המקצועית של הרופאה המטפלת ד"ר סבג היתה
28 שהאם לא תגיע לבקר אותו בבית החולים היות שהתנהלותה של נתבעת 1
29 בביקורים שהתקיימו עד לאותו מועד לא היטיבה עם התובע, ועדיף היה לתובע
30 כי הביקורים לא יתקיימו מאשר יתקיימו. היות שכך, אני מוצאת לדחות חלק

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

1 זה של התביעה שעניינו נטישתה לכאורה של נתבעת 1 את התובע לאחר אשפוזו
2 בבית החולים.

3
4 כמו כן, לא מצאתי חשיבות לענייננו להליך ביטול האימוץ, הליך שבו נקטה
5 נתבעת 1, היות שהליך נמחק לפי בקשתה, והוא הגיע ממילא על רקע ניתוק
6 שהיה קיים בפועל בין התובע לבין נתבעת 1 ושינוי שם משפחתו לפי בקשתו.

7

8

9

דיון - תביעת התובע כנגד נתבעת 2

10

11 142. לצורך בחינת עילת התביעה של התובע כנגד נתבעת 2, יש לבחון תחילה את המידע
12 והדיווחים שהגיעו בזמן אמת לידי העובדות הסוציאליות מטעם נתבעת 2 מצד
13 אחד; ומצד שני לבחון את התגובות והאמצעים שבהם נקטה נתבעת 2 אל מול
14 הדיווחים והמידע שהתקבלו בידיה. בשלב הבא, יהיה מקום לבחון האם
15 בתגובותיה פעלה נתבעת 2 באופן סביר כנדרש וכמצופה ממנה נוכח המידע
16 שהתקבל בידיה, או שמא ביצעה כנגד התובע עוולה של רשלנות.

17

18 143. אציין כי במסגרת התובענה כנגד נתבעת 2, הרי שבעת סקירת הדיווחים והמידע
19 שהתקבלו, יש חשיבות לדיווחים עצמם, ללא שיש הכרח להידרש לקביעה האם
20 הוכח כי הדיווחים אמיתיים ומלמדים על אמיתות תוכנם; כיוון שבתובענה זו יש
21 משמעות לעצם הדיווח לנתבעת 2, ובחינת פעולותיה של נתבעת 2 בתגובה לדיווח,
22 ולא רק לאמיתות תוכנו של הדיווח.

23

24 144. במהלך התקופה הרלבנטית לתובענה טיפלו בעניינה של משפחת א"ד בעיקר שלוש
25 עובדות סוציאליות מטעם נתבעת 2, ואשר שלושתן העידו בפני בית משפט זה,
26 ויוצגו להלן בהתאם לסדר הכרונולוגי של הדברים.

27

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

145. עו"ס איזבל סרי לוי, היתה בתפקיד עו"ס בלשכת הרווחה הרלבנטית, בין השנים 1991 ועד 5.1994. חשוב לציין, כי בכל שנת 1993 שהתה עו"ס סרי לוי בחופשה ארוכה, ונתבעת 2 לא ציינה האם היתה עו"ס אחרת שמילאה את מקומה, ומכל מקום לא הובאה לעדות עו"ס אחרת שטיפלה במשפחת א"ד בתקופה ארוכה זו במקומה. במסגרת תפקידה קיבלה מידע על התובע, ועל אודות הדיווחים שקיבלה והפעולות שביצעה הגישה תצהיר עדות ראשית מטעמה וכן עמדה בחקירה נגדית בבית משפט זה.
146. עו"ס סרי לוי אישרה בעדותה שהיא זו שכתבה את התרשומות שצורפו לתצהיר עדותה, והוסיפה וציינה מספר פעמים כי היא מסתמכת על מה שרשום בלבד ולא מהזיכרון והתקשתה לענות על שאלות מעבר למה שנכתב במסמכים עצמם. על כך הוסיפה כי אם ננקטו פעולות אזי היא מאמינה שהן היו מוצאות ביטוי בכתובים (עמ' 125 לעדותה, שורה 8), ומכך עולה שלא נעשו פעולות נוספות על אלו שתועדו בכתב – מה שתועד הוא מה שהיה ונעשה.
147. ומה כוללים הרישומים שביצעה עו"ס סרי לוי?
- 5.1992 – רישום על דיווח מפי סוזי קייבן, אשר לדבריה שימשה כיועצת ומרכזת כיתות משולבות בירושלים, על כמה מפרטיו האישיים של התובע. לא צויין הרקע לקיומה של השיחה עם גבי קייבן.
- 12.1992 – נרשם דיווח משולב על מידע שהגיע מפי סוזי קייבן, ומהפסיכולוגית גוני לוי. הדיווח כתוב בכתב יד, חלקו לא ברור, וחלקו קטוע. עם זאת ניתן לזהות בבירור את הדיווח הבא, שבו נכתב בין היתר דיווח של סוזי קייבן: "ההורים הכניסו אותו לטיפול פרטי, ב"ס בקשר עם הפסיכולוגית, ההורים לא גמישים [?], מענישים בצורה מוגזמת, קיצונית. ילד אינטליגנטי קולט יפה. ההתנהגות האינסופית משנעת – לא יכול לשבת במקום"
- בהמשך: "ילדים לא רוצים לשבת לידו, בשנה האחרונה משגע, אין התקדמות. המש' חוששת מהעברה לכיתה מיוחדת. מבקשים שהמחנכת תהיה יותר קשה איתו, תדרוש ממנו יותר. ביקשו לתת כוכב בסוף היום אם היה טוב ומענישים אותו כשלא מקבל..."

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

- 1 "בסוף היום הילד התחנן שתתן כוכב, נתנה (עקב לחץ שלו). בצהריים האם אמרה איך
2 נתנה כוכב כי לא היה טוב, לא נתנה צהריים [הכוונה לארוחת צהריים כפי שהסבירה
3 עו"ס סרי לוי בתצהירה – מ.ד.ר.], יעמוד מול הקיר..."
4 "סיפר ב... [?] שקשרו את ידיו והגיע כך לבית הספר – היה לפני שנה. בהתחלה
5 מרביצים לו כי ככה רגיל..."
6 "גוני לוי - השנה יש טיפול משפחתי במידת מה. בעבר לא רצו. האב פעם נראה מסומם
7 (ראתה אותו סוזי במדרחוב) גם באנגלית מגמגם ונראה מוזר"
8
9 אציין, כי מן הדיווח לא ניתן לקבוע בבירור האם דבריה של גוני לוי נמסרו מפיה
10 של סוזי קייבן, באותה שיחה עצמה שהתנהלה בינה לבין עו"ס סרי לוי, או האם
11 עו"ס לוי ניהלה עם הפסיכולוגית שיחה נפרדת. מתוך רצף הדיווח והכתיבה נראה
12 כי האפשרות הראשונה, ולפיה כל הדיווח כולו נמסר מפיה של סוזי קייבן בלבד,
13 היא המסתברת יותר (ור' דברי עו"ס לוי בעדותה בסוגיה זו – עמ' 116 לעדותה
14 שורות 10-14).
15
16 148. בתצהיר עדותה הסבירה עו"ס סרי לוי כי אין בדיווח דרישה להתערבות במצבו של
17 התובע, וכי המשפחה נמצאת בטיפול משפחתי "במידת מה" אצל גוני לוי – נוכח
18 כך הסבירה ש"לא הסתמנה עילה להתערבות נוספת שלי כפקידת סעד לחוק הנוער
19 באותה עת" (סעיפים 9-10 לתצהיר עדותה).
20
21 מכאן שהדיווח התקבל בידי עו"ס מטעם נתבעת 2, ולא נעשתה בעקבותיו כל פעולה
22 מטעם נתבעת 2.
23
24 149. בכך נפל פגם בהתנהלותה של נתבעת 2. הדיווח מלמד בצורה מפורשת התנהגות
25 חריגה, על הענשה מוגזמת וקיצונית, אוזכר סיפור קשירת הידיים, הכאה, על
26 קשיים חמורים של הילד במערכת החינוך וקשיי התנהגות שלו ללא התקדמות, ואף
27 דווח כי האב נראה מסומם ומוזר. הדיווח מגוני לוי הוא מינורי ביותר ולא כלל
28 התייחסות לכלל ההיבטים החמורים שצויינו, אף לא עלה כי הטיפול נותן מענה
29 לצרכיו של התובע ושל המשפחה, ומהם תכני הטיפול ומטרותיו.
30

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

150.

1 הדיווח חמור, מטריד וחייב לכל הפחות בדיקה של המשפחה, שיחה עם התובע,
2 לשם בירור מעמיק של המקרה, ובפרט כשנמסר שמדובר בילד מאומץ. אינני
3 מקבלת את הטענה כי "לא אוזכרה דרישה להתערבותי" – כנימוק המצדיק אי-
4 התערבות. בעדותה בפני היא אף הוסיפה כי הדיווח לא הוגש כ"דיווח בצורה
5 מסודרת בכתב" ולכן לא ראתה עצמה מחוייבת לקבל את הדיווח ולבדוק אותו (עמ'
6 120 לעדותה). ברור מאליו כי הדברים מדווחים לידי הגורם האחראי בעיריית
7 ירושלים לא לשם "ידע כללי" כי אם לצורך בחינה האם נדרשת התערבות של
8 הרשויות במצב וסיוע מקצועי מטעם גורמי הרווחה האמונים על כך. אם מידע
9 חמור מגיע לפתחה של נתבעת 2, כי אז מחובתה של נתבעת 2 להפעיל שיקול דעת
10 עצמאי, ולהתערב, לברר ולנקוט פעולות יזומות אל מול דיווחים המצדיקים זאת,
11 ולא להמתין באופן פאסיבי ובחיבוק ידיים עד שגורם כלשהו יפנה ויבקש בצורה
12 מפורשת התערבותה על גבי טופס מסודר ופורמאלי, ובפרט בהינתן שמדובר בקטין
13 חסר ישע.

151.

15 גם ההסתמכות במקרה הנדון על קיומם של גורמים מקצועיים נוספים המצויים
16 בקשר עם המשפחה כנימוק לאי-התערבות מצד נתבעת 2 – איננה סבירה. ראשית,
17 אין הטיפול או המעורבות של אנשי מקצוע גורעת כהוא זה מאחריותה המקצועית
18 של נתבעת 2 מתוקף תפקידה. שנית, הדיווח אינו כולל כל דיווח כי הטיפול או
19 הקשר לאנשי מקצוע אחרים מיטיב את המצב או די בו; ושלישית, היה על עו"ס
20 סרי לוי לשוחח עם הגורמים כולם ולאחר קבלת כל המידע הרלבנטי, היה מקום
21 לבחון האם ניתן להסתפק במעורבותם או שיש מקום לנקיטת צעדים נוספים. ברם,
22 במקרה הנדון ההסתמכות היתה "עיוורת" – ללא שיחה וללא בדיקה ראויים
23 ודרושים; רביעית, גם אם העו"ס סמכה על גורמים אחרים שיסייעו למשפחה, לא
24 ראיתי כל רישום על מעקב, על בדיקה, על שיחה יזומה שביצעה נתבעת 2 על מנת
25 לוודא שמצבו של התובע הוטב, כי הטיפולים נמשכים ואמנם מסייעים, כי
26 המשפחה עלתה על דרך המלך וכי ניתן לסגור את התיק. בכך באה שוב לידי ביטוי
27 גישה פאסיבית ובלתי סבירה בנסיבות העניין מטעם נתבעת 2.

152.

29 בעדותה עו"ס סרי לוי אישרה כי הדיווח כולל מידע מעורר דאגה, אך הוסיפה כי
30 מתפקידה לאסוף תחילה את כל המידע ולא להסיק מסקנות עד שמתקבלת תמונה

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

- 1 מלאה (עמ' 117 לעדותה). דא עקא – לאחר דיווח מעורר דאגה זה לא צויינה ולו
2 פעולה נוספת אחת מטעם נתבעת 2, שנועדה להשלים את התמונה לכדי "תמונה
3 מלאה" ולאסוף את כל המידע הרלבנטי, ופה טמון קושי בהתנהלותה של נתבעת 2.
4
- 5 153. מכאן לדיווח נוסף:
6 מכתב מאת סוזי קייבן לנתבעת 2 (המכתב הופנה אל מיכל ברנשטיין – עו"ס נתבעת
7 2, שאזכרה במסמכים אחרים שהוגשו מטעם נתבעת 2) מיום 16.2.1993 המכתב
8 צורף לחומר הראיות שהוצג מטעם נתבעת 2, וזו לשונו:
9 "באביב 92' פנינו למשרדך והיינו בקשר עם עו"ס "איזבל" (סרי לוי – מ.ד.ר.) בדאגה
10 לתלמיד הלומד אצלנו בכיתות המשולבות בממ"ד בירושלים. מאז עבר הילד מספר
11 שינויים במצבו- עבר לכתה אחרת... + האב עזב את הבית. בניסיון לדבר איתך טלפונית
12 התקשיתי מאוד למצוא אותך. ולכן אני כותבת אליך ובתקווה שהפניה חסויה לגמרי.
13 מדובר בילד, א', ת.ל. 26.8.82. הילד מאומץ מדצמבר 1990. המשפחה במעמד
14 סוציאקונומי טוב אך החשדות עלו לגבי תפקודן של האם ועל הסבתא ביחס לגידול
15 ול"חינוך" הילד. החשדות עדיין קיימים (הדגשה שלי – מ.ד.ר.). נא היי בקשר איתי.
16 בתודה מראש – סוזי קייבן"
17
- 18 154. מכתב זה לא זכה להתייחסות בהליך זה מטעם נתבעת 2, ולא פורטה כל תגובה
19 שננקטה ביחס אליו, על אף שנכתב בו מפורשות ובצורה מדאיגה כי אין שיפור
20 והחשדות שעלו בעבר – בעינם עומדים.
21
22
- 23 155. זמן קצר לאחר מכן הגיע דיווח נוסף:
24 במהלך שנת 1993 התקבל בלשכת הרווחה מכתב מטעם המועצה הלאומית לשלום
25 הילד (המכתב מיום 18.4.1993 צורף לחומר הראיות) וזו לשונו:
26
27 הנדון: א' – כתה ד' רחוב ...
28 "אל הנציב המועצה הלאומי לשלום הילד הגיעה פניה בנוגע לנ"ל מילדה בת 12
29 המתגוררת בשכונה, הילדה חששה להזדהות. לדבריה מדובר בילד מאומץ אמו מכה אותו

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

- 1 ונועלת אותו במרפסת מהדירה שומעים צעקות ובכי. אודה לך על בדיקת הפניה ועדכון
2 בנושא."
3
4 התלונה התקבלה בלשכת הרווחה בתקופה שבה עו"ס סרי לוי היתה בחופשה (ר'
5 לעיל), עו"ס כהן שתוזכר בהמשך טרם נכנסה לתפקידה, ולא ברור מי מטעם נתבעת
6 2 קיבל בפועל לידי את התלונה (המכתב מוען ל"עו"ס טוני בן ארי" מלשכת
7 הרווחה דרום). לא צויינה פעולה כלשהי בתגובה למכתב זה.
8
9 156. דיווח נוסף המצוי בתיק של נתבעת 2 מיום 28.4.1993, ככל הנראה בעקבות המכתב
10 שהתקבל מהמועצה לשלום הילד, וכפי הנראה נכתב בידי עו"ס טוני בן ארי (אשר
11 חתמה על הדף העוקב בכתב יד דומה בשם "טוני". עו"ס טוני לא העידה בהליך זה).
12 הדיווח ממועד זה צורף לתצהיר העדות של התובע, ומתעד תרשומת שיחה בין עו"ס
13 מטעם נתבעת 2 (כאמור – ככל הנראה טוני בן ארי) לבין סוזי קייבן :
14
15 **"...הילד סיפר סיפורים שונשמעו כמו התעללות – למשל הסבתא קשרה לילד את הידיים**
16 **לכל היום כדי לחנוכו. למשל עמד ליד הקיר במשך שעות כאשר כולם יצאו לפיקניק...**
17 **האם עושה רושם טוב מדברת "יפה", עם בדיקה לעומק מדברת על עונשים קשים. היו**
18 **בטיפול בעין כרם אצל גוני לוי... סיפרו לגוני שהיכו את הילד, כולל עם חגורה כדי לחנוכו**
19 **האם הרגישה שהאב לא מספיק קשוח..."** (הדגשות שלי – מ.ד.ר.)
20
21 הדברים חמורים ומדברים בעד עצמם ; אף על פי כן לא צויינה מטעם נתבעת 2 כל
22 תגובה או פעולה לאחר קבלת דיווח קשה זה שמסרה גב' קייבן, כמו גם למכתב
23 מטעם המועצה לשלום הילד (יובהר כי אין ספק שהדיווח אמנם הגיע לידי נתבעת
24 2, כמו גם המכתב מטעם המועצה לשלום הילד, והם אוזכרו בפירוט בין היתר
25 בדו"ח שכתבה עו"ס בת שבע כהן בשנת 1995 לוועדת החלטה, וצורף לראיות
26 שהוגשו מטעם נתבעת 2).
27
28 157. דיווח נוסף המצוי בתיק של נתבעת 2 נכתב מספר חודשים לאחר מכן, ביום 27.6
29 (לא צויינה שנה, אך מדובר בשנת 1993 היות שהדיווח הבא מיד אחרי באותו דף,
30 הוא מיום 10.3.1994. כן ר' עדות עו"ס לוי ע' 123 שורה 6), והדיווח אינו בכתב בידה
66 מתוך 121

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

1 של עו"ס סרי לוי, אלא של אדם אחר, נכתב בתחתית "טוני" ככל הנראה עו"ס טוני
2 בן ארלי) –
3
4 " שיחה עם יעל מחנכת הכיתה: ...לדברי האם, ואין עדות מהילד, אין יותר אלימות פיזית.
5 יש עונשים חינוכיים קשים... יש עימות סביב ארוחות בוקר. לדברי הילד האם אינה
6 מאפשרת לו ללכת לחברים... כיום המצב יותר טוב יותר רגוע... יצר כמה קשרים עם
7 חברים ילד די מקובל היום, שינוי מתחילת השנה.
8 תחנת אילן – ... השארתי הודעה אם זקוק להתערבות חוק נוער אני רואה בכך סגירת
9 החקירה".
10
11 עולה אפוא כי נתבעת 1 בעצמה דיווחה למחנכת הכתה כי יש "עונשים חינוכיים
12 קשים", ועל רקע הדיווחים הקודמים – הצורך בביורר מעמיק רק הולך ומתגבר.
13 יש לציין לחיוב את הפניה היזומה של העו"ס מטעם נתבעת 2 לתחנת אילן לאחר
14 שנודע כי המשפחה התקבלה לשם לטיפול. כאמור לעיל, יש ויש מקום לפנות
15 במישרין לגורמי הטיפול על מנת לברר את המידע הנדרש ולשם הערכת המצב.
16 אלא, שנכתב כי "הושארה הודעה" לתחנת אילן – ומשלא התקבלה שום תגובה
17 מטעם תחנת אילן להודעה – העו"ס מטעם נתבעת 2 ראתה בכך עילה לסגירת
18 התיק. בנסיבות המתוארות, ובפרט שהדיווחים על ענישה קשה חוזרים ונשנים, לא
19 היה מקום להסתפק באי קבלת תגובה להודעה מתחנת אילן, כשאף לא ידוע האם
20 ההודעה הגיעה ליעדה, בכדי לסגור את התיק. יש בכך טיפול בלתי מספק ובלתי
21 סביר, ללא בירור לגופם של דברים חרף הדיווחים המטרידים, ויש פגם בהתנהלותה
22 של נתבעת 2. היה על נתבעת 2 לשוב ולפנות לתחנת אילן עד לקבלת המידע הנדרש
23 לשם ביצוע הערכה, וכן לפנות ליתר הגורמים הרלבנטיים, לרבות אל התובע בעצמו,
24 לשם הערכת מצב ראוי ומבוססת, התואמת את חומרת הדיווחים, ולנקוט
25 בפעולות המקצועיות הדרושות. יש להזכיר, כי "טוני" (כפי הנראה - עו"ס טוני בן
26 ארלי) שכתבה את הדיווח לא הגישה תצהיר מטעם נתבעת 2, יתר על כן, לא זומן
27 שום עד מטעם תחנת אילן.
28

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

158. מבחינה כרונולוגית, הדיווח הבא שהתקבל הוא מחודש 8.1993 ובו אדון להלן, בעת סקירת פעולותיה של עו"ס סעדיה מטעם נתבעת 2.
- 3
- 4 עו"ס רות סעדיה היתה בעת הרלבנטית עו"ס חוק הנוער וקיבלה פניות לגבי ילדים בסיכון. עו"ס איזבל סרי לוי היתה חלק מהצוות תחת ניהולה. עו"ס סעדיה שימשה בתפקידה עד חודש 9.1993 ועזבה לטובת משרה אחרת.
- 7
159. עו"ס סעדיה קיבלה ביום 11.8.1993 דיווח מאישה בשם נורית יערי מהמרכז להתפתחות הילד על התעללות של נתבעת 1 בתובע ("מתעללת בו בצורה חריפה ביותר" – כך נכתבו הדברים). בעקבות הדיווח ובתוך ימים ספורים לאחר מכן, עו"ס סעדיה פגשה את נתבעת 1 וערכה עימה את השיחה אשר עליה עמדתי ארוכות לעיל במסגרת התובענה כנגד נתבעת 1, ואף צוטטה ברובה התרשומת שנערכה ביחס לפגישה.
- 14
160. בעדותה, עו"ס סעדיה הוסיפה, כי בעת קבלת דיווח על ילד שיש חשש שפוגעים בו העו"ס צריכה לאסוף מידע, ואם התלונה מאומתת ניתן לפנות למשטרה או לנקוט בגישה יותר טיפולית ולהיפגש עם האחראי על הילד על מנת להביא להפסקת המצב הפוגעני (עמ' 91). באותו אירוע שמתואר, היא עצמה בחרה שלא לפנות למשטרה אלא לשוחח עם האמא (עמ' 92). לדבריה "אני לא זוכרת את התיק אבל אני זוכרת את הפגישה עם האמא זו היתה פגישה חזקה ... התרשמתי מאישה שמצד אחד אוהבת את הילד ועושה הכל כדי להיטיב איתו ומצד שני מאישה נוקשה שלא הבינה שיש עונשים שאסור לתת למשל. יחד עם זה היא שיתפה פעולה. היא אמרה אם את אומרת שאסור לעשות לא אעשה. האמנתי לה. לא עלה חשש שהיא משקרת בכלל לא." על כן הסתפקה באזהרה של נתבעת 1, אך גם התריעה בפניה כי אם תשמע שוב על אירוע כזה היא תגיש תלונה למשטרה (עמ' 96).
- 26
161. בתצהיר עדותה הסבירה עו"ס סעדיה את השיקולים שעמדו לנגד עיניה עת בחרה שלא לפנות למשטרה אלא להסתפק באזהרת נתבעת 1 לבל תחזור על מעשיה (סעיף 11 לתצהיר עדותה).

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

162. אציין כי התנהלותה של עו"ס סעדיה, התגובה המהירה לדיווח, זימון האם לשיחה, ומכלול השיקולים שתיארה, נראית על פניה סבירה ראויה ושקולה, ולא מצאתי פגם בהחלטתה לפעול כפי שפעלה – אף אם ניתן היה לנקוט דרכי פעולה אחרות. הקושי בהתנהלותה של נתבעת 2 ביחס לדיווח האמור טמון דווקא במחדלים של נתבעת 2 שבאו לאחר השיחה עם נתבעת 1, ולא בשיחה עצמה או בהחלטה שלא לפנות למשטרה, כפי שיפורט להלן.
163. כחודש לאחר אותה שיחה, עברה עו"ס סעדיה לתפקיד אחר. בעדותה הודתה כי היא לא יודעת האם נעשתה בדיקה כלשהי מטעם נתבעת 2 לגבי השאלה האם נתבעת 1 באמת הפסיקה להעניש את התובע, והאם המשיך להתנהל מעקב מסודר אחר משפחת א"ד. כשנשאלה האם השאירה הנחיות לעובדת הסוציאלית שהחליפה אותה בתפקידה השיבה כי היא "מניחה שכן", אך לא ידעה להשיב על כך בוודאות (עמ' 98).
164. מתוך הרישומים והמסמכים **לא עלה** כי לאחר שעו"ס סעדיה עזבה את תפקידה בוצע מעקב יזום, אקטיבי ואובייקטיבי (כלומר, שאינו נסמך על דברי האם בלבד, כאשר הקושי הוא בהתנהגותה של האם עצמה) מטעם נתבעת 2 אחר משפחת א"ד בעקבות השיחה וחרף ההתרעה שקיבלה נתבעת 1 מעו"ס סעדיה. לא הונח מידע רציני שיאשש האם המצב באמת השתנה בבית א"ד והאם האם חדלה להעניש את התובע בצורה חריגה וקשה ולהכותו.
165. אקדים את המאוחר ואזכיר, כי בשיחה שנערכה כשנתיים לאחר מכן, בשנת 1995, בין עו"ס כהן לבין נתבעת 1, נתבעת 1 הודתה בפניה שהיא נוהגת להכות את התובע (עמ' 145). מכאן שההתרעה וההנחיות שקיבלה נתבעת 1 בשיחה בשנת 1993 לא יושמו, ונתבעת 1 לא עמדה בהתחייבותה שלא להכות שוב את התובע. אלא שנתבעת 2 לא ביצעה מעקב בנושא מאז שיחת 1993.
- אציין עוד כי עו"ס סרי לוי, שחזרה לטפל במשפחה בשנת 1994 בשובה מחופשה ארוכה, זמן לא רב לאחר השיחה בין עו"ס סעדיה לבין נתבעת 1, נשאלה בחקירתה הנגדית האם ידעה על השיחה הזו שערכה עו"ס סעדיה, ועל כך השיבה "**לא יודעת**" ו- "**אין לי דרך לענות לך**" (עמ' 122 לעדותה).

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

- 1
- 2 166. מבחינה כרונולוגית הדיווח הבא בתיק המשפחה נכתב בידי עו"ס סרי לוי: "10.3.94
- 3 – בשיחה עם סוזי קיוון מסרה לי שאביו של א' עזב את הבית כנראה לצמיחות וחל
- 4 שיפור מה במצב בבית- עדיין לא מושלם אבל בכל זאת יותר קל. לא ביקשה התערבות
- 5 שלנו. (-) איזבל סרי לוי"
- 6
- 7 יתכן שאילו עמד דיווח זה בפני עצמו, במנותק מיתר המידע שהצטבר עד לאותו
- 8 מועד בתיק המשפחה אצל נתבעת 2, אולי ניתן היה להסתפק בהמשך מעקב יזום.
- 9 ברם, הדיווח לא התקבל בחלל ריק, אלא הגיע על רקע הדיווחים הקודמים שכבר
- 10 בהם היה מקום לבירורה ולהתערבותה של נתבעת 2, כאמור לעיל. עו"ס סרי לוי
- 11 נשאלה בחקירתה הנגדית האם ניסתה לברר את המידע שהיה כתוב כמה שורות
- 12 קודם לכן, באותו עמוד עצמו, בדבר עונשים קשים (הדיווח מיום 27.6.1993 לעיל),
- 13 ותשובתה היתה מתחמקת מאוד (עמ' 123 לעדותה, שורות 17-12), ובכל אופן לא
- 14 עלה כי ביצעה בירור.
- 15
- 16 167. לאחר 3.1994 אין כל דיווח בתיק, כל בדיקה או מעקב, בירור, שיחה או פיסת מידע
- 17 אחרת על אודות התובע. למעשה, הדברים עלו שוב רק בשנת 1995 בעקבות דיווחים
- 18 אחרים שהתקבלו אצל נתבעת 2, ופעולות יזומות של עו"ס בת שבע כהן שקיבלה
- 19 באותה השנה את הטיפול במשפחה לידיה. למעשה, ההתערבות האמיתית מצד
- 20 נתבעת 2 הגיעה רק לאחר שהתיק בעניינו של התובע הגיע לידי עו"ס בת שבע כהן
- 21 בחודש 5.1995, כמעט שנתיים לאחר השיחה הנזכרת בין עו"ס סעדיה לבין נתבעת
- 22 1.
- 23
- 24 168. עו"ס בת שבע כהן קיבלה את הטיפול במשפחת א"ד ב-5.1995 אחרי שעו"ס סרי
- 25 לוי הפסיקה לטפל במשפחה סביב חודש 5.1994 – כשנה קודם לכן (סעיף 2
- 26 לתצהירה של עו"ס סרי לוי). עו"ס כהן העריכה כי במהלך תקופה הזו שבין הפסקת
- 27 הטיפול של עו"ס לוי לבין קבלת התיק לידיה התיק ככל הנראה לא זכה לטיפול של
- 28 הרווחה (עמ' 133 לעדותה).
- 29
- 30 169. לאחר שהתיק הגיע לידי עו"ס כהן, התיק טופל על ידה באופן רציף.

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

1
 2 לתצהירה צורף דיווח מיום 3.5.1995 שנמצא בתיק הרווחה (אשר לדבריה לא היא
 3 כתבה את הדיווח), ובו נמסר כי שכן של משפחת א"ד התלונן במשטרה שהוא
 4 "שומע צרחות וצעקות ושהאם מכה את הילד" (סומן מספר 23 לנספחי התצהיר).
 5 בתרשומת אחרת (שאף אותה לא ברור מי כתב) צויין שנתבעת 1 פנתה למשטרה
 6 ובהודיעה שהבן נעצר בשעת חצות ביום 30.4.95 לאחר שניידת סיור מצאה אותו
 7 משוטט בחנייה של הבית, עוד נכתב בהמשך הדיווח "בנוסף לזה שכן (שהוא פסיכולוג
 8 קליני) מסר שהילד א' – הוא ילד מוכה ע"י האם כל הזמן".

9
 10 170. בעקבות הדיווחים עו"ס כהן יצרה קשר עם עו"ס אריה מילר אשר באותה עת החל
 11 לטפל בתובע, והוא דיווח לה (6.6.1995) כי התובע סגור במשך שעות בבית צויינה
 12 מצוקה בבית וכי "הילד מפנים הפרעת אישיות קשה" (ר' מסמך 31 לתצהירה,
 13 עדותה עמ' 135-136). לדבריה, כבר למחרת נערכה פגישה בינה לבין נתבעת 1 (עמ'
 14 136 לעדותה): "ברגע שהיה הדיווח זה היה הפוקוס, כל הדברים האחרים עברו
 15 לצד, איך אנו מטפלים מה אנו עושים" (שם). לדבריה, נתבעת 1 היתה מאוד כנה
 16 בשיחתן ולא הסתירה דבר. נתבעת 1 סיפרה לעו"ס כהן שאמה (הסתא) אינה
 17 אוהבת את התובע (137-138), נתבעת 1 גם הודתה בפניה שהיא נועלת את התובע
 18 בחדר (עמ' 138 לעדותה), כן סיפרה לה שהיא מכה את התובע (עמ' 145 לעדותה).

19
 20 171. עו"ס בת שבע כהן המשיכה בטיפול במשפחה באופן אינטנסיבי, עד אשר התובע
 21 הוצא מביתו לאשפוז בבית החולים הפסיכיאטרי איתנים, ואף ליוותה את התובע
 22 בזמן אשפוזו ולאחר שחרורו.

עולת הרשלנות

23
 24
 25
 26 172. לטענת התובע, חרף ידיעתם של עובדי הרווחה של נתבעת 2 על המתרחש בבית א"ד
 27 והדיווחים שהתקבלו אצלה, לא פעלה נתבעת 2 כנדרש ממנה על מנת להביא
 28 להפסקת ההתעללות ולניתוק הקשר בין התובע לבין נתבעת 1 ובעלה (סעיף 25
 29 לכתב התביעה).
 30 במחדליה אלו, טען התובע להתרשלותה של נתבעת 2.

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

- 1
- 2 173. נוכח התמונה העובדתית שנסקרה לעיל, אקדים ואומר כי החל מעת מינוייה של
- 3 עו"ס כהן לא מצאתי כל פגם בהתנהלות של נתבעת 2 בכל הנוגע לתובע. טיפולה של
- 4 עו"ס כהן במשפחה היה רציף וניתן מענה ראוי, שקול ומקצועי מטעמה, ואף אוסיף
- 5 כי ניכר יחס רציני ואכפתי בטיפולה, יחס העולה בין היתר משלל הדיווחים
- 6 והתסקירים שכתבה בעניינו של התובע, ומצויים בתיק, פניות ללא לאות לגורמים
- 7 רלבנטיים וקבלת מידע, ונקיטת פעולות שונות לקידום עניינו של התובע - תפקוד
- 8 הראוי לכל שבח.
- 9
- 10 174. לעומת זאת, בתקופה שטרם כניסתה של עו"ס כהן לתפקידה, מצאתי כי נפל פגם
- 11 בהתנהלות הכוללת של נתבעת 2 ביחס לתובע וכי נוכח הדיווחים שהתקבלו בידיה
- 12 היה מקום כי יינקטו הליכי בירור בדיקה ומעקב אך הדבר לא נעשה, נראה כי
- 13 הטיפול במשפחת א"ד "נפל בין הכסאות" לאורך תקופה משמעותית למדי. בעיקר
- 14 לאחר מקבץ דיווחים בשנת 1993 שנסקרו לעיל, ובאופן ספציפי לאחר השיחה של
- 15 עו"ס סעדיה עם נתבעת 1, מצופה היה כי ייערך מעקב כלשהו ולו מינימאלי, על מנת
- 16 לוודא שהמצב השתנה, אך לא מצאתי בחומר הראיות כי הדבר נעשה. יתר על כן,
- 17 אף לא מצאתי כי מונה גורם כלשהו שריכז את הטיפול במשפחה לאחר עזיבתה
- 18 של עו"ס סרי לוי בחודש 5.1994 ועד למינוי של עו"ס כהן כשנה לאחר מכן. למעשה,
- 19 אופן תפקודה והתנהלותה של עו"ס בת שבע כהן, מעיד אף הוא על העדר הסבירות
- 20 בהתנהלותה של נתבעת 2 בכל התקופה שקדמה לכניסתה לתפקיד, ומלמד כיצד
- 21 ניתן וצריך היה להתנהל זמן רב קודם לכן.
- 22
- 23 175. אל מול הדיווחים, המדברים בעד עצמם, התנהלה נתבעת 2 באופן פאסיבי ובלתי
- 24 מספק, הגם שהיה בכוחה ומחובתה לברר את המידע, לאסוף מידע כנדרש, לבצע
- 25 הערכת מצב ולנקוט פעולות מקצועיות לפי שיקול דעתה.
- 26 אילו פעלה כנדרש, אילו היתה מעורבות ראויה מצידה, אילו שוחחה עם התובע ועם
- 27 מטפליו, אילו ערכה בדיקה בזמן אמת של הדיווחים, אילו ביצעו הערכת מצב על
- 28 סמך מידע מבוסס - קיים סיכוי סביר שחלק מן המעשים של נתבעת 1 היו נמנעים
- 29 - בין באמצעות התערבות פעילה של נתבעת 2, בין באמצעות הענקת הדרכה הורית,
- 30 ביקורי בית, מתן ליווי צמוד, או באמצעות הושטת סיוע מקצועי נדרש מכל סוג

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

- 1 אחר לנתבעת 1 ולתובע, ובמידת הצורך נקיטת אמצעי חירום. מכאן, שהיה בכוחה
2 של נתבעת 2 למנוע, ולמצער – לצמצם, חלק מן המעשים שביצעה נתבעת 1 כנגד
3 התובע בתקופה הנדונה. מצופה היה כי נוכח הדיווחים שהתקבלו אודות המשפחה
4 יערך מעקב, יבוצעו בדיקה, בירור, שיחות וכיוצ"ב, אך נתבעת 2 הסתפקה בהבטחת
5 האם כי לא תכה יותר את בנה. הצטברות של דיווחים קודמים עוררה דאגה
6 אמיתית וכנה, אשר הוכחה כנכונה נוכח הודאת האם בטענות, והיה מקום לפגוש
7 בקטין או לשוחח עם המסגרות המטפלות בו ולבחון בהמשך לכך את מצבו, והאם
8 ההתנהגות נמשכת.
9
- 10 176. מחלקת הרווחה של עיריית ירושלים חבה ברמה העקרונית חובת זהירות כלפי
11 הציבור שאותו היא מיועדת לשרת, ומחובתה לפעול בסבירות ותוך הימנעות
12 מיצירת סיכונים בלתי סבירים כלפי ציבור התושבים הנזקקים לשירותי הרווחה
13 של העירייה. חובה על העירייה לנקוט אמצעי זהירות נדרשים וסבירים לשם מניעת
14 סיכונים בתחומי אחריותה המקצועית ובפרט כאשר לה אחריות כלפי ציבור חסרי
15 ישע שאינם יכולים לעמוד על זכויותיהם.
16 יתרה מכך, לעירייה חובה חוקית להעניק שירותי טיפול סוציאלי לנזקקים
17 בתחומיה, באופן כללי (סעיף 2 לחוק שירותי הסעד, תשי"ח – 1958), ובאופן ספציפי
18 נתונים לעובדים הסוציאליים המועסקים על ידי העירייה סמכויות וחובות נרחבות
19 ביחס לקטינים נזקקים (ור' חוק הנוער (טיפול והשגחה), תשי"ד – 1960 למשל
20 סעיפים 2,3; תקנות הנוער (טיפול והשגחה)(הוראות שונות), תשכ"ב 1962, כגון
21 תקנה 5 המקנה לעובד הסוציאלי שקיבל מידע שעולה ממנו חשש כי קטין הינו
22 נזקק, סמכויות לבדיקה, מעקב, תיעוד, קבלת חומר ועוד).
23
- 24 במקרה הנדון, מצאתי כי העדר התייחסות ונקיטת פעולה אקטיבית (ולו באמצעות
25 עריכת בירורים ובדיקה ראויים) נוכח דיווחים מטרידים שהגיעו לפתחה של נתבעת
26 2 עד שנת 1995, כמו גם העדר מעקב יזום אחר משפחת א"ד לאחר השיחה שבין
27 נתבעת 1 לבין עו"ס סעדיה, יש בהם משום הפרת חובת הזהירות כלפי התובע,
28 וחשיפתו לסיכון של פגיעה מידי נתבעת 1, סיכון שניתן וצריך היה למנוע באמצעות
29 בירור ובדיקה ראויים, והושטת טיפול כנדרש, קיום מעורבות פעילה, הענקת

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

1 הדרכה הורית, שיחות עם האם ועם הילד (וגם עם הסבתא, שהיתה אף היא גורם
2 רלבנטי), או מתן מענה מקצועי אחר ומתאים בנסיבות העניין מצידה של נתבעת 2.
3
4 ויובהר, אין כוונתי לנקיטת צעד דרסטי בהכרח, של הוצאת התובע מביתו, אלא
5 לקשת של אמצעים שעמדו לרשות נתבעת 2 בכדי לסייע לו ולמשפחה בתוך ביתו
6 בטרם יוחלט על הוצאה חוץ ביתית. בנסיבות הנדונות, שבהן היה ידוע לנתבעת 2
7 כי התובע הינו ילד מאומץ, שמשמעו כי ממילא מצבו רגיש וסיפור חייו מורכב – אף
8 היה מקום לתשומת לב מוגברת. התעלמות ממידע שהונח לשולחנה של נתבעת 2
9 לרבות על הכאתו בחפצים, קשירת ידיו או דיווח על כליאתו שהתקבל מן המועצה
10 לשלום הילד, או הסתפקות בהתחייבותה של נתבעת 1 שלא לשוב על המעשים
11 החריגים מבלי לבצע שום מעקב ולו באמצעות שיחה עם התובע או עם גורמים
12 מתאימים אחרים לאחר מכן לשם בדיקה האם נתבעת 1 עומדת בהתחייבותה
13 והאם המצב השתפר – הם מחדלים שאינם עולים כדי התנהלות סבירה או ראויה
14 של מחלקת רווחה בעירייה.

15
16 מקום שבו יש לרשות עירונית סמכות חוקית לדאוג לרווחתו של קטין המתגורר .177
17 בתחומי סמכותה המוניציפלית, ובידיה הכוח והחובה לברר האם מסופקים לו
18 צרכיו ואינו נפגע, כי אז הימנעותה משימוש אקטיבי ואף יזום בסמכויותיה אלו
19 ביחס לקטין אשר התקבל מידע מדאיג ומטריד בדבר פגיעה בו, חושפת את הקטין
20 לסיכון של המשך הפגיעה בו, פגיעה שניתן לצפותה וצריך לצפותה בנסיבות
21 המתוארות, ובמיוחד בהינתן שמדובר בפגיעה שנתבעת 1 הודתה בה בפני עו"ס של
22 נתבעת 2. כאמור, אילו גילתה מעורבות כנדרש בנוגע למשפחת א"ד כמצופה ממנה
23 אל מול הדיווחים שהתקבלו, ואילו שוחחו עם התובע ועם גורמים רלבנטיים
24 אחרים, או אז יש להניח כי התמונה היתה שונה עבור כל הנוגעים בדבר (והשוו:
25 ת"א 3001/09 א.ח.ס. נ' משרד החינוך (3.5.2013)).

26
27 מכאן, שנתבעת 2 הפרה את חובת הזהירות בה היא חבה כלפי התובע, במחדליה ; .178
28 וכתוצאה מכך נגרם לתובע נזק, שאותו היה בידיה למנוע או למזער אילו פעלה
29 באופן סביר וכמצופה ממנה. על כן, יש לייחס אחריות גם לנתבעת 2 בגין ביצוע
30 עוולת רשלנות כלפי התובע.

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

1

2

3 **תביעת התובע כנגד נתבעת 3, לרבות דיון בהודעת צד ג' מטעם נתבעת 1 כנגד נתבעת 3**

4

(שכלל טענות דומות)

5

6 179. בתביעתו כנגד נתבעת 3, מדינת ישראל – משרד הרווחה באמצעות השרות למען
7 הילד, טען כי נתבעת 3 טיפלה בהליך האימוץ ואפשרה אותו, על אף שידעה כי
8 נתבעת 1 ובעלה ב' אינם מתאימים לאמץ ילד. בהמשך, כך טען, העובדים מטעמה
9 ידעו או היה עליהם לדעת, כי יש בעיית התעללות מצד נתבעת 1 כלפי התובע,
10 ולמרות זאת המשיכו בפעולות לשם אימוץ התובע בידי נתבעת 1 ובעלה. נתבעת 3
11 היתה חייבת למנוע את הליך האימוץ בידי נתבעת 1 ומשלא עשתה כן, יש לייחס אף
12 לה אחריות לנזק הנפשי שנגרם לתובע.

13

14 180. נתבעת 3 טענה כי לא ידעה ולא היתה יכולה לדעת בעת הרלבנטית על העדר התאמה
15 בין נתבעת 1 לבין התובע. נתבעת 3 ביצעה אבחון מקצועי פסיכו-סוציאלי וממנו
16 עלתה כשירות של נתבעת 1 ובעלה לשמש הורים מאמצים לתובע.

17

18 181. נתבעת 3 הוסיפה כי התובע סבל מהזנחה קיצונית מהוריו הביולוגיים, והוצא
19 מרשותם כשהוא סובל מבעיות התנהגות קשות, חוסר אמון במבוגרים וכושר
20 תפקוד נמוך. לאחר מספר חודשים של טיפול בתובע בבית המעבר, נמצא כי הוא
21 בעל אינטליגנציה תקינה, אשר זקוק למסגרת משפחתית חמה ותומכת. הוא הועבר
22 תחילה לחזקתם של נתבעת 1 ובעלה במסגרת של אומנה, שנמשכה כמעט שנה.
23 בחלוף כחצי שנה של אומנה, הוגש תסקיר לצורך הליכי אימוץ, שתמך באימוץ בידי
24 נתבעת 1 ובעלה. התסקיר תיאר בני זוג חמים רגישים ואוהבים, המגלים כלפי
25 התובע יחס מסור, והביאו לשיפור ניכר במצבו התפקודי של התובע באופן שלא
26 גילה עילה שלא לתמוך באימוץ.

27

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

182. ממועד מתן צו האימוץ ואילך (9.1990) פקעה כל סמכות או חובה של נתבעת 3 כלפי התובע, ולא חלה חובת מעקב מטעמה אחר היחסים במשפחה המאמצת; האחריות למעקב אחר המשפחה, ככל שמתעורר צורך בכך, נתון לגורמי הרווחה בקהילה, ובענייננו – נתבעת 2. מידע שכן הגיע לידי נתבעת 3 על משפחת א"ד לאחר צו האימוץ לא כלל דיווחים על מעשי התעללות של נתבעת 1 כלפי התובע, ועסק בעיקרו בתשלום קצבה כספית לנתבעת 1 עבור התובע, וממילא לא היה בידי נתבעת 3 למנוע מעשים אלו בדיעבד ולאחר שכבר קרו.

183. נתבעת 3 פעלה בסבירות ובמקצועיות, לא היה בידי נתבעת 3 מידע שסותר את מסקנתה בדבר התאמת ההורים לאימוץ התובע, מסקנה שהייתה סבירה וראויה באותה עת, ואין קשר סיבתי בין פעולותיה של נתבעת 3 הנטענים לבין הנוקים שנגרמו לתובע, ככל שנגרמו.

תביעה נגד נתבעת 3 – דיון

184. לאחר שבני הזוג א"ד פנו לשירות למען הילד וביקשו לאמץ ילד, הם עברו תהליך מיון ואבחון לבדיקת כשירותם לאימוץ. תהליך האבחון והמיון של בני הזוג א"ד כלל פגישות עם עו"ס אורנה הירשפלד - עו"ס לחוק האימוץ מטעם נתבעת 3 שליוותה את תהליך האימוץ.

הוצגו **תרשומות שרשמה עו"ס אורנה הירשפלד** מנתבעת 3 משיחותיה ופגישותיה עם בני הזוג א"ד, ומהדרכות בהשתתפותם, במהלך השנים 1988-1989. בנוסף, עברו בני הזוג א"ד אבחון אישיותי מקצועי במכון פיל"ת; השתתפות במפגשים של קבוצת הכנה ייעודית להורים בהדרכת עו"ס מטעם נתבעת 3. מצויים בתיק מסמכי התרשמות מבני הזוג ותכתובות שונות מטעם עובדי נתבעת 3.

185. למעשה, אין כמעט מחלוקת בנוגע לעובדות הנוגעות לתהליך האבחון והמיון, ועיקר הדיון מתמקד בשאלה האם נוכח המידע שעלה במסגרת תהליך האבחון, ועמד בפני נתבעת 3, היה על נתבעת 3 להפסיק את תהליך האימוץ ולא לקדם אותו.

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

186. לאחר שיחת אבחון ראשונית עם עו"ס הירשפלד, שיחה שבה הציגו את רצונותיהם ביחס לאימוץ, הופנו בני הזוג לאבחון במכון פיל"ת. חוות הדעת צורפה כראיה בתיק זה, והיא מהווה, לשיטת התובע, ראיה מרכזית להוכחת תביעתו כנגד נתבעת 3 – בטענה שחוות הדעת מלמדת על חוסר התאמה לאימוץ, ואעפ"כ נתבעת 3 התעלמה מחוות הדעת והמשיכה בתהליך האימוץ.
187. אין מחלוקת כי מכון פיל"ת הוא מכון חיצוני וניטרלי, ולא נשמעה טענה כלשהי בנוגע למקצועיותו של המכון. עיקר המחלוקת היא סביב המשמעות שיש לתת לחוות הדעת. יתר על כן, עו"ס בלס מטעם נתבעת 3 הבהירה כי מכון פיל"ת יודע מראש, בבואו ליתן חוות דעת, האם ההורים המיועדים שעוברים במכון הערכה מקצועית מועמדים לאימוץ תינוק "רגיל" או מועמדים לאימוץ ילד עם צרכים מיוחדים (עמ' 179 לעדותה). מכאן שנבחנה התאמתם של בני הזוג א"ד לאמץ ילד עם צרכים מיוחדים.
188. לאחר שעיינתי בחוות הדעת לא מצאתי כי היא כוללת המלצה שלא לאפשר לבני הזוג א"ד לאמץ ילד, או כי תוכנה חייב את נתבעת 3 שלא להמשיך בתהליך האימוץ. מדובר בחוות דעת המתבססת על מבחני אישיות שנערכו ביום 5.12.1988 לכל אחד מבני הזוג, תצפיות, ראיון אישי וזוגי ושאלוני אישיות. ממצאי המבחנים לגבי כל אחד מבני הזוג כללו נקודות חוזקה ונקודות חולשה באישיותו/ה. לגבי כל אחד מבני הזוג נמצא כי הוא בעל הבנה חברתית טובה, יכולת שכלית טובה ובוחן מציאות תקין.
- בנוסף, לגבי כל אחד מהם נמצא גם פירוט היבטים מורכבים יותר באישיותו: על ב' נכתב כי "עולמו הפנימי והבעתו תוססים אך לא לגמרי מעובדים. ניכרים בו קשיים סביב התפתחות הרמונית ואינטגרטיבית של אישיות, במיוחד סביב סובלימציה של תוקפנות המופנית אצלו פנימה לדכדוך, תוקפנות שהיא תוצאה של צרכים בסיסיים של חום ובטחון. כמו כן ניכרים אצלו קשיים סביב גיבוש מיני גברי וביסוס של קשרים בינאישיים מספקים. הוא לא מתעמת עם קשייו באופן מודע, אלא נוטה להיאחו במישור שכלחתי כהגנה וכדרך התמודדות."

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

1 על נתבעת 1 נכתב: "מסוגלת לחשוב ולהתנהג באופן קונפורמי ומסתגל לחברה. היא
2 ערה מאוד למצבים חברתיים, מעמיקה בהתעניינותה בהם, מבינה ומנתחת אותם ברמה
3 גבוהה, ומסוגלת לבחון תהליכים חברתיים מזוויות שונות תוך הארתם באור חדש."
4 בהמשך נכתב עליה: "יש בה צורך שליטה חזק, הן שליטה עצמית והן שליטה מירבית
5 בסביבה החיצונית. עם זאת היא עלולה להיות אימפולסיבית וחסרת סבלנות. הבעתה
6 הרגשית של ח' היא עזה ומסתגלת לרוב, ויש בה עולם פנימי סוער מדי ההולך ומתפתח,
7 הולך ומתגבש."

8
9 ניתנה הערכה אף ביחס לבני הזוג יחדיו, צויין שהם נוהגים בשיתוף פעולה, וכשהם
10 יחדיו יש מקום לשני בני הזוג להביע את דעתם, "בוחן המציאות שלהם תקין עם פחות
11 דגש על תוקפנות מופנמת פנימה, על דכדוך ועל צורך בסיפוק של צרכים בסיסיים, זאת
12 בעיקר בזכות גישתה האופטימית והחיונית של ח' ". בהמשך הדברים אף נכתב כי
13 שניהם מבטאים עניין וצורך באנשים ובאופן כללי נמצא כי אישיותה של נתבעת 1
14 יותר מפותחת ואינטגרטיבית והיא אף יותר תקשורתית מאשר ב' .

15
16 לבסוף בנוגע לב' נכתב: "נראה כי על מנת שב' יתפקד כהורה בוגר המסוגל לצאת
17 מעצמו, להעניק מעצמו לחינוך, הוא זקוק לעבד את קשייו האישיותיים במסגרת של
18 טיפול פסיכולוגי, שהוא בהחלט מסוגל להרוויח ממנו".

19
20 בהיותה חוות דעת אישיותית, אך טבעי כי היא מורכבת מהיבטים שונים ואיננה חד .189
21 מימדית. לכל אדם נקודות מורכבות יותר או פחות באישיותו, ויש לבחון האם
22 לאחר שכלול ההיבטים השונים בחוות הדעת, ביחס לכל אחד מבני הזוג וביחס
23 לשניהם גם יחד, מתקבל רושם חיובי של זוג המתאים לאמץ ילד, או שמא ההיפך
24 הוא הנכון. על כך תשובתי, שלא ניתן להבין מחוות הדעת כי בני הזוג אינם
25 מתאימים לאימוץ. חוות הדעת מצביעה כי התכונות העיקריות ביותר נמצאו
26 תקינות – בוחן מציאות תקין, חברתיות, יכולת שכלית. לא צויינו תכונות המלמדות
27 על קיומו של סיכון כלשהו לילד מאומץ, כגון תוקפנות, חוסר אחריות, או חוסר
28 יכולת לראות את צרכיו של ילד. התכונות שצויינו כמורכבות יותר, ואולי בעייתיות
29 יותר, כגון קיומו של צורך בשליטה חזקה אצל נתבעת 1, חוסר סבלנות או
30 אימפולסיביות – צוינו לצד תכונות של יכולת הסתגלות, תקשורתיות וגישה

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

- 1 אופטימית וחיונית. לא צויין בחוות הדעת שההורים אינם מתאימים לשמש
2 כהורים וחוות הדעת מציירת את ההורים כחיוביים ומצביעה על אנשים
3 נורמטיביים, ולא מצאתי באילו מן התיאורים שצויינו משום מניעה לתפקד כהורים
4 מאמצים, הגם שכמובן היה מקום לתת את הדעת על כל התכונות שצויינו.
5
- 6 אף יש לציין כי התכונות שנכתבו כנקודות חולשה ביחס לכל אחד מהם בנפרד, 190
7 צויינו כפחות מודגשות בעת קיומה של אינטראקציה זוגית, כלומר צויינה השפעה
8 חיובית של בני הזוג זה על זה בהיותם יחד, היבט חשוב בבחינת התאמתם לאימוץ
9 כבני זוג. ובאופן כללי, חוות הדעת לא כללה אינדיקציה על חוסר מסוגלות הורית
10 או בעיית אישיות של מי מבני הזוג המונעת אימוץ, ובהעדר טענה לגבי מקצועיותו
11 של המכון, כי אז יש להניח כי אילו סבר המכון שאין מסוגלות לאימוץ אזי הדברים
12 היו נכתבים במפורש, שחור על גבי לבן.
13
- 14 באשר להמלצה כי ב' יסתייע בטיפול פסיכולוגי – ניסוח הדברים (כפי שצוטט לעיל) 191
15 לא הוצג כתנאי לאימוץ, והדבר אף לא הוצג כהיבט קריטי או חיוני שאין בלתו,
16 אלא כאלמנט שנועד לשפר את כישורי ההורות שלו על בסיס ממצאי אישיותו. על
17 כך הוסיפה עו"ס הירשפלד בעדותה ואמרה: **"כאשר פיל"ת חושב שהטיפול הוא**
18 **תנאי – הדבר נאמר"** (עמ' 124 לעדותה).
19
- 20 עלה כי נתבעת 3 אמנם שוחחה עם בני הזוג על הסוגיה הזו בזמן אמת, כפי שעולה 192
21 מתרשומת שיחה שכתבה עו"ס הירשפלד וצורפה לחומר הראיות לאחר שהתקבלה
22 חוות הדעת של מכון פיל"ת (תרשומת מיום 26.2.1989): **"... הענין של המלצה**
23 **לטיפול, היא כדי להקל עליהם, אנחנו יחד איתם כדי לעשות את האימוץ לטוב**
24 **יותר להם ולילד. אין בזה כל תנאי. אנחנו כאן מעבר לאבחון היא להיות איתם**
25 **ולתמוך בהם..."**
26 לדברי עו"ס הירשפלד בעדותה, בני הזוג התנגדו לקבלת טיפול.
27
- 28 האם בנסיבות אלו, נוכח סירוב של ב' לקבל טיפול, התרשלה נתבעת 3 עת המשיכה 193
29 בהליך האימוץ? במקרה הנדון התשובה על כך בשלילה. מאחר שקבלת טיפול
30 פסיכולוגי לא הוצבה בחוות הדעת של מכון פיל"ת כתנאי, אלא כהמלצה לשיפור
79 מתוך 121

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

1 התפקוד ההורי הבוגר, אזי מותר היה גם לנתבעת 3 בהתאם לכך שלא להציב את
2 הטיפול כתנאי לאימוץ אלא כהמלצה, בהתאם לחוות הדעת שקיבלה. כמו כן,
3 ההמלצה לטיפול לא נבחנה במנותק ובנפרד, אלא נלקחה בחשבון לצד יתר הנתונים
4 שנמצאו באותה עת בידי נתבעת 3 על אודות בני הזוג א"ד: חוות הדעת של מכון
5 פיל"ת בכללותה (שהיתה חיובית בהסתכלות כוללת), לצד ההתרשמות הישירה של
6 נתבעת 3 מבני הזוג בשיחותיהם ובמהלך מפגשי ההכנה בקבוצה (על כך להלן),
7 ובנוסף - בחינת תפקוד המשפחה בתקופת האומנה (גם על כך להלן), הנני מוצאת
8 כי העובדה שנתבעת 3 המשיכה בהליך האימוץ מבלי שעמדה על כך שבי יסתייע
9 בטיפול פסיכולוגי כתנאי – איננה עולה כדי רשלנות מצידה.

10

11 בני הזוג נפגשו מספר פעמים עם עו"ס הירשפלד, וכן השתתפו במפגשי הכנה .194
12 קבוצתיים המיועדים להורים המועמדים לאמץ ילדים עם צרכים מיוחדים,
13 בהנחיית עו"ס אלה בלס, שהיתה באותה עת סגנית מנהלת השירות למען הילד.
14 עו"ס בלס הסבירה בעדותה כי קבוצת ההכנה כוללת הדרכה כיצד להתמודד עם
15 ילדים חריגים, נדון האיחור ההתפתחותי של ילדים גדולים עם צרכים מיוחדים
16 כתוצאה מחסכים שונים וכו' (עמ' 179 לעדותה). לדברי עו"ס בלס, בני הזוג א"ד
17 שיתפו פעולה עם ההכנה הקבוצתית (שם) והדבר אף עולה מטופס שכותרתו
18 "סיכום התרשמות מבני הזוג" שצורף לתצהיר העדות הראשית מטעם נתבעת 3.
19 צויין במסמך כי בני הזוג השתתפו בכל מפגשי הקבוצה. מן המסמך עולה התרשמות
20 חיובית והערכה גבוהה מאוד ביחס לנתבעת 1, צויין כי היא גילתה ערנות לצרכיו
21 של ילד ואף ביתר הפרמטרים קיבלה הערכה חיובית ביותר. גם ב' זכה להתרשמות
22 חיובית, אך ביחס למרבית הפרמטרים צויין כי קשה להעריכו נוכח קשיי שפה וצויין
23 כי לא ברור באיזו מידה הבין וקיבל את המסרים שנלמדו בקבוצה. לצד זאת נכתב
24 כי הוא היה מעורב ומעודכן בתכנים היות שנתבעת 1 תרגמה לו את הדברים
25 לאנגלית במהלך הפגישות.

26

27 בני הזוג התבקשו להגיש טופס רפואי חתום בידי רופא לגבי מצב בריאותם. הוגשו .195
28 טפסים חתומים בידי ד"ר יהודה לוירר (לא נרשם תחום התמחותו המקצועי), בשני
29 הטפסים (טופס לכל אחד מבני הזוג) לגבי "כושר הפסיכי והפיסי של הנבדק לאמץ
30 ילד" – כתב הרופא כושר תקין/נורמלי (הטפסים צורפו לתצהירי העדות הראשית

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

- 1 מטעם נתבעת 3). אכן, כטענת התובע, בטופס הנוגע לב' נכתבו בסעיף שעניינו
2 "הפרעות, מומים ופגמים אורגניים או פונקציונליים" נכללו שני מונחים
3 בלטינית/אנגלית (ואשר לא פוענח בפני מה הם), וכאשר עו"ס הירשפלד נשאלה על
4 כך בעדותה, התקשתה להסביר מה נכתב בסעיף זה והאם העניין נבחן (עמ' 142-
5 143). לא מצאתי בכך קושי היורד לשורש העניין בתביעה זו, שעה שביחס לסוגיה
6 העיקרית – כושר פיזי ופסיכולוגי לאמץ ילד – נכתב שבי' הוא בעל כושר נורמלי,
7 מכאן שההפרעות, מומים או פגמים אורגניים או פונקציונליים שהוא סובל מהן
8 אין בהן לפגום בכושרו הבריאותי והנפשי לאמץ ילד, ולא מצאתי ממש בטענת
9 התובע בהיבט האמור (סעיף 144 לסיכומי התובע בכתב).
10
11 לאחר שהתובע נמסר למשפחת א"ד במסגרת אומנה, המשיך המעקב אחר
12 המשפחה ותהליך האימוץ. עו"ס הירשפלד העידה כי הגיעה לבקר את התובע בבית
13 א"ד אך לא ערכה תרשומות לגבי הביקורים (עמ' 152 לעדותה). היא אמרה שיש
14 עניינים עליהם העידה מתוך המסמכים הכתובים בתיק, אך ביחס לביקורי הבית
15 היא מעידה מן הזיכרון: היא ציינה כי את ביקורי הבית היא זוכרת בהחלט, בשל
16 ההתרגשות שהתלוותה "כי אני זוכרת את השמחה כי אני זוכרת את א'. אני ממש
17 יכולה לספר לא' איך הוא היה בזמן הזה". והוסיפה: "ישבתי עם א', וא' בנה בלגו
18 והוא בנה יוצא מן הכלל, היה לו חדר מלא דברים טובים. והשמחה לראות אותו
19 מרוכז ועושה ושקט" (עמ' 153)
20
21 ובהמשך הוסיפה: "ישב שם ילד שהרגשתי שיושב במקום טוב. הסיפורים ומה
22 שראיתי שסיפרה ח' ובזמנו סיפר גם ב', אני יכולה לזכור את השמחה של היציאה
23 עם הכדור ועם האופניים שסיפרו, ואת השמעת השיר וקבלת התרבות מאיפה
24 שא' הגיע. וזה... זה היה משהו טוב." (עמ' 161).
25
26 זאת ועוד, באותה תקופה התובע החל לקבל סיוע ממורה לחינוך מיוחד וכן טיפול
27 רגשי (עמ' 131 לעדותה) גם היבטים אלו יכולים לחזק את המסקנה של נתבעת 3
28 שהתובע הגיע לבית הדואג לצרכיו.
29

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

198.

1 בתסקיר שהוגש לבית המשפט המחוזי ביום 4.7.1990 במסגרת הליך האימוץ,
2 לאחר למעלה מחצי שנה של אומנה, כתבה עו"ס הירשפלד, שערכה את התסקיר,
3 כי: "ההורים המאמצים גילו כלפי הקטין מתחילת שהייתו אצלם, יחסי הורות חמים,
4 חומכים, רגישים ואוהבים. תוך שהם נכונים להתמודד עם כל קושי שמתעורר בשל גילו
5 ומצבו המיוחד של הקטין. הם מטפלים בו במסירות ובאהבה ורואים בו ילדם לכל דבר."

199.

6
7
8 חשוב להזכיר בהקשר זה את מכתבם של בני הזוג א"ד לנתבעת 3, מכתב מיום
9 10.12.1990, למעלה משנה לאחר שהתובע עבר לגור בביתם, והיתה להם הזדמנות
10 ממשית לחוות אותו להכיר אותו. המכתב מדבר בעד עצמו ומוכיח גם כי תהליך
11 המיון היה מעמיק ולא פשוט והכין אותם לבאות, וגם את האושר והכרת התודה
12 שעולות מן המכתב לאחר שנה של התנסות:

13
14 "... הדרך עד לקבלת הילד ארוכה, קשה ומאוד לא נעימה. הרצון לילד הוא עז והרגשת
15 התלות בכם היא אדירה. זה מצב מאוד מאוד מעיק. השלבים השונים של היחסות
16 אישית ופסיכולוגית, מבחני אישיות והתאמה פסיכומטרית ודינמיקה קבוצתית מוצבים
17 כדרישה, כתנאי ואנחנו חשנו הרגשת אין אונים. מבלי שרצינו בשלב זה בחיינו
18 ביעוץ/טיפול פסיכולוגי, קבלנו זאת כחלק מעסקת חבילה כוללת.

19
20 אבל בהסתכלות לאחור מהנקודה בה אנו מצויים כיום התהליך הממושך והמעיק עוזר
21 להבשלה חיונית ומסייע מאוד להתמודדות הנדרשת כעת. הדבר נכון במיוחד לגבי המפגש
22 עם קבוצת ההורים האחרים במסגרת הדינמיקה הקבוצתית לקראת אימוץ ילד גדול.
23 בשבילנו זו הייתה נקודת שיא בתהליך ובהחלט חוויה מיוחדת שהשאירה את חותמה.

24
25 אז לאחר התלונות שבדואר השמענו לאורך הדרך והמרי שלנו שניסה להזכיר לכם שיש
26 במצב גם הדדיות: אתם נותנים לנו ילד אבל אנחנו נותנים לו בית – אז נא גלו קצת
27 רגישות גם כלפינו... אחרי כל אלה הגיע גם תור התודה. אנחנו רוצים להודות ולשבח.
28 כברת הדרך שעשינו יחד וזו שעשינו בעצמנו הוכיחו שצדקתם ושהיה כדאי. אז בשמנו,
29 בשם א' ובשם אחרים אנו מרשים לעצמנו להביע משאלה שתמשיכו "לשדך" בהצלחה
30 ילדים והורים ולהעניק לשני הצדדים הרבה תקווה ואושר כמו שנתתם לנו."

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

- 1
- 2 מן האמור לעיל עולה תמונה של הליך ממושך שכלל ניסיון מקצועי לאבחן את .200
- 3 התאמת ההורים המיועדים לאימוץ, של הענקת הדרכה מקצועית טרם צו האימוץ,
- 4 של ביצוע מעקב לאחר מסירת הילד לאומנה. ביחס למשפחת א"ד לא עלתה תמונה
- 5 מדאיגה או נתונים שהיו אמורים להפסיק את תהליך האימוץ, גם לא במהלך
- 6 האומנה, הגם שצויינו נקודות קושי ביחס למשפחת א"ד (כגון ההמלצה לקבלת
- 7 טיפול בידי ב' או הספק האם כל תכני ההדרכה הקבוצתית נקלטו אצלו בצורה
- 8 מספקת. לגבי נתבעת 1 כמעט ולא עלו נקודות חולשה, ולאורך כל הדרך הוערכה
- 9 באופן חיובי מאוד). התובע לא הצביע על מהלך אבחוני שהיה על נתבעת 3 לבצע –
- 10 ולא ביצעה; לא הצביע על חריגה מנהלים שהיו קיימים באותה ביחס למסירת ילד
- 11 לאימוץ; התובע לא הצביע על התעלמות מנתונים חריגים או מעובדות שהצדיקו
- 12 מסקנה אחרת; ונוכח מכלול הנתונים לא מצאתי כל התרשלות מטעמה של נתבעת
- 13 3 במסירת התובע לאימוץ, וכי התובע נמסר למשפחה זו מתוך הכרה שיש התאמה
- 14 לאימוץ, נכון לאותה עת.
- 15
- 16 טענת התובע ביחס לנתבעת 3 כי אילו פיקחו ועקבו אחר משפחת א"ד כנדרש .201
- 17 במהלך תקופת האומנה, או אז היו מתגלים מעשי התעללות שהחלו כבר באותה
- 18 עת.
- 19 אינני מקבלת את הטענה.
- 20 ראשית, לא הונחה בפניי הוכחה כלשהי כי התובע סבל ממעשי התעללות בשנה
- 21 הראשונה שבה שהה בבית א"ד, במסגרת אומנה. שנית, הוכח כי נערכו ביקורי בית
- 22 מטעם עו"ס הירשפלד, אשר התרשמה מקרוב ובאופן בלתי אמצעי ממצבו של
- 23 התובע, והיא אף שוחחה עם התובע ("באותה הזדמנות שאתה יושב אתה מדבר עם
- 24 ילד, אתה מדבר עם ילד בדרך שאתה מדבר עם ילד בגיל כזה", עמ' 153 לעדותה).
- 25
- 26 על כן, אני דוחה את הטענות כנגד נתבעת 3 בהיבט של התרשלות בעצם מסירת .202
- 27 התובע לאימוץ לידי משפחת א"ד. אבחון, מיון, הדרכה והתרשמות – אינם "מדע
- 28 מדוייק", ואפשר כי תינתן הערכה חיובית ביחס ליכולתו של אדם להיות הורה
- 29 מאמץ אשר לאחר מכן מתגלה כמי שאינו מתאים לאמץ ילד. במקרה הנדון, אינני
- 30 נדרשת לשאלה האם בסופו של יום נתבעת 1 בעלת כישורים לאמץ ילד באופן כללי

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

- 1 בהסתמך על ההתפתחויות והאירועים שהתרחשו מאוחר יותר ותוארו לעיל ;
2 השאלה הנבחנת ביחס לנתבעת 3 היא האם מסקנתה והתרשמותה של נתבעת 3
3 מבני הזוג א"ד היו צריכות להיות שונות על סמך המידע והנתונים שהיו בידיה בעת
4 הרלבנטית. זוהי איננה בחינה שלאחר מעשה, כחכמה שבדיעבד, ולאחר שכיום כבר
5 ידוע שהאימוץ לא עלה יפה ; אלא בחינת ההתנהלות של נתבעת 3 בזמן אמת, וקבלת
6 החלטותיה, וביחס לכל האמור לעיל – לא מצאתי כאמור כי התרשלה, ואין לייחס
7 לה אחריות נזיקית כלפי התובע בגין התנהלותה בהליך האימוץ.
8
- 9 203. בכך התמצו טענות התובע כנגד נתבעת 3 כפי שהועלו במסגרת כתב התביעה – היא
10 מסגרת הדיון שבפניי (סעיפים 26-29 לכתב התביעה).
11 טענות דומות עלו גם במסגרת הודעת צד שלישי שהגישה נתבעת 1 כנגד נתבעת 3,
12 ונוכח האמור – אף הן נדחות מהנימוקים דלעיל.
13
- 14 204. במסגרת הסיכומים בכתב הרחב התובע את טענותיו למחוזות לא מעטים נוספים,
15 עניינים שמהווים הרחבת חזית פסולה מטעמו וחורגים מן הטענות והמעשים
16 שנטענו בכתב התביעה ותוחמים את מסגרת התובענה. אלא, שאחת מן הטענות
17 הללו עלתה ממילא במסגרת התובענה שהגישה נתבעת 1 כנגד נתבעת 3 – בנוגע
18 להיקף המידע שמסרה נתבעת 3 לבני הזוג א"ד טרם האימוץ ; על כן, חרף הרחבת
19 החזית מטעם התובע, אדון בטענה זו, כיוון שבפועל ניתנה לנתבעת 3 הזדמנות
20 להתגונן בהליך מפני הטענה (אף אם הועלתה מטעם נתבעת 1 ולא מטעם התובע).
21 באשר ליתר הטענות – הן יידונו בתמצית בהמשך הדברים, ובשים לב לכך שמדובר
22 בהרחבת חזית פסולה (אליה התנגדה נתבעת 3, סעיף 8 לסיכומים בכתב).
23
24
25
- 26 **טענה בדבר אי מסירת מידע מלא לבני הזוג**
27
- 28 205. כאמור, טענה נוספת בפי התובע ובפי נתבעת 1, ולפיה נתבעת 3 התרשלה בעת
29 שמסרה את התובע לאימוץ לידי הזוג א"ד, מבלי שמסרה להם את כל המידע

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

- 1 הרלבנטי לאימוץ בכלל וביחס לתובע בפרט. לטענתו, נתבעת 3 הסתירה מהזוג א"ד
2 את פרטי עברו של התובע, את חוות הדעת על מצבו הקשה של התובע שהתקבלה
3 בידיה של נתבעת 3 אך ימים אחדים לפני מסירתו לאומנה בבית א"ד (חוות דעת
4 מיום 17.7.1989 שצורפה לתיק), ומבחינת מידע רפואי – נמסר לה מסמך אחד ויחיד
5 בלבד שכלל לא חשף את מצבו הרפואי המלא. כמו כן, לא נאמר לנתבעת 1 כי כבר
6 היה ניסיון אימוץ התובע אצל משפחה אחרת, ניסיון שכשל.
7
- 8 טענות דומות עמדו, כאמור, בבסיס התובענה שהגישה נתבעת 1 כנגד נתבעת 3 .206
9 (הודעת צד ג') ואשר על פיה נתבעת 3 הסתירה מפניה מידע חיוני לאימוץ, הוסתר
10 הרקע הפסיכיאטרי של האם הביולוגית, ההתנהלות האלימה של האב הביולוגי
11 ובכלל האלימות שנהגה במשפחה. כמו כן לא צויין כי התובע טופל בריטלין, לא
12 נמסרה לעיונם חוות הדעת הפסיכולוגית מיום 17.7.1989, חוות דעת של ד"ר וייל
13 על המשפחה הביולוגית משנת 1988 וכן מסמכים נוספים הנוגעים לעניינו של התובע
14 והיו בידי נתבעת 3 ובהם תואר בפירוט מצבו האמיתי של התובע, ועברו הקשה
15 בבית משפחתו הביולוגית (נספחים ב1-ב11 לתצהיר עדותה של נתבעת 1).
16
- 17 לטענת נתבעת 1, במחדלה זה הכשילה נתבעת 3 את הצלחת האימוץ, היות שנתבעת .207
18 1 התמודדה שלא בידעיתה עם ילד שהיה חולה ופגוע עד מאוד ללא כל הדרכה
19 מתאימה, יתר על כן יתכן כי נתבעת 1 כלל לא היתה מסכימה לאמץ את התובע
20 אילו ידעה מראש את מלוא הנתונים על אודות התובע שהוסתרו ממנה, לרבות
21 הנתון ולפיו התובע כבר נמסר קודם לכן למשפחה אחרת לשם אימוץ וההליך כשל.
22 כל שנמסר לנתבעת 1 הוא מסמך מקופת החולים "סיכום תיק" ובו נכתב שלאחר
23 עיון בגיליון הרפואי עולה כי התובע חלה בשתי מחלות ילדים וכי פרט לכך מדובר
24 בילד בדרך כלל בריא ו"אין מה לציין". לא נמסר לה דיווח כי התובע נוטל תרופות
25 באופן קבוע. נתבעת 1 הסכימה לאמץ ילד עם צרכים מיוחדים אך היא מעולם לא
26 הסכימה לאמץ ילד חולה - והתובע היה חולה. אילו הסכימה לכך היתה מציינת
27 זאת במפורש בטופס הבקשה לאימוץ במקום המיועד לכך בטופס (סעיף 6 לתצהיר
28 עדות ראשית מטעם נתבעת 1 ונספח ג' אליו הפנתה).
29

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

- 1 208. נתבעת 3 הכחישה כי לא מסרה מידע מלא אודות התובע עברו ומצבו, והכחישה
2 שמדובר בילד "חולה".
3
- 4 209. לאחר עיון בעדויותיהן של עו"ס הירשפלד ושל עו"ס בלס מזה, ובעדותה של נתבעת
5 1 מזה, ולאחר עיון בחומר הראיות ובפרט תיק התובע אצל נתבעת 3 והתרשומות,
6 מסקנתי במישור העובדתי היא כי **לא נמסרו** לידי בני הזוג א"ד כל המסמכים שהיו
7 בידי נתבעת 3 באותה העת בנוגע לתובע, אלא רק חלק מהם; כמו כן **יתכן** שהיה
8 בידי נתבעת 3 מידע בנוגע להורים הביולוגיים **שלא נמסר** לבני הזוג א"ד כגון
9 העובדה שנהגו כנגד התובע באלימות. עם זאת, **כן נמסר לבני הזוג המידע המהותי**
10 **על התובע**, בין אם בעל פה ובין אם במסמכים, וכי המידע שלא נמסר להם – אינו
11 מידע חיוני ויסודי במידה כזו שיורדת לשורש האימוץ ועשויה לבסס פגם ברצון של
12 בני הזוג א"ד לאמץ את התובע. שוכנעתי כי נמסר להם המידע החשוב העיקרי וכי
13 הובאה בפניהם תמונה אמיתית על התובע על התנהגותו ועל עברו, באופן שאיפשר
14 להורים המאמצים לקבל החלטה מושכלת האם ברצונם לאמץ אותו, זאת אף אם
15 היו חלקי מידע שלא הובאו לידיעתם ואף אם חלק מן הדברים לא הוצג באמצעות
16 מסמכים. לא מצאתי כי היתה הטעיה של בני הזוג א"ד באשר לתובע, ובוודאי
17 ובוודאי שהיו יכולים לקבל החלטה מושכלת נוכח שנת האומנה שבה שהה התובע
18 בביתם, ובמהלכה היו יכולים להתרשם במישרין מן התובע, מקשייו הרבים
19 ומהתנהגותו הבעייתית.
20
- 21 210. להלן נימוקיי מסקנתי זו:
22 עדויותיהן של עו"ס הירשפלד ושל עו"ס בלס, מטעם נתבעת 3, היו אמינות בעיניי,
23 והתרשמתי משתיהן כמציגות את המצב העובדתי כפי שהיה וללא הטיית. עו"ס
24 הירשפלד ציינה בעדותה:
25
- 26 "חשוב לי להגיד שבזמנו היה פחות הקפדה על מסירת מסמך ממש ויותר על
27 תיאור דברים בעל פה. בפירוש. זה, אנחנו מדברים על תקופה של קרוב ל-25-30
28 שנה. בפירוש היתה פחות הקפדה. אני, אם אתה אומר את המסמך הזה לא נתת

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

- 1 בדיוק, אני לא אסתור את דבריך... הדברים אבל נאמרו. נאמרו. נאמרו דברים והיו
2 דברים. האם היה את כל המסמכים? אני לא יודעת להגיד" (עמ' 128 לעדותה).
3
4 לדבריה, נמסר לבני הזוג א"ד המידע ולפיו קודם לכן התובע הועבר למשפחה אחרת
5 לשם אימוצו וכי הניסיון כשל (עמ' 102 לעדותה), הגם שלא היתה יכולה לאשר
6 בביטחה האם נמסרה להם גם הסיבה לכך שהניסיון כשל (עמ' 104), ולמעשה בעת
7 עדותה לא היתה בטוחה בעצמה מדוע הניסיון במשפחה הראשונה כשל (עמ' 102-
8 103, 105 לעדותה). עו"ס הירשפלד הוסיפה כי הצגת הסיבה להחזרת התובע בפעם
9 הראשונה לא היתה בגדר מידע קריטי; לדבריה, המידע הקריטי היה "הצגתו של
10 א' והיסטוריית החיים שלו, ומצבו כרגע" – והדבר הזה נעשה הן במסגרת הקבוצה,
11 הן בשיחה יותר מפורטת איתה, ובעיקר הצגת המקרה של התובע בפגישה שנערכה
12 בבית המעבר, שהיתה, לדבריה, "מאוד מאוד חשובה" (עמ' 102, ור' גם דברים
13 דומים של עו"ס בלס בעמ' 168 ו- 171 לעדותה, ביחס לעו"ס שרי, שהיתה לדבריה,
14 מאוד מעורבת במסירה של ילדים מבית המעבר, והכירה את התובע טוב מכולם).
15
16 כאמור, עדותה של עו"ס הירשפלד היתה מהימנה בעיניי, ולפיה יש דברים שלא
17 נרשמו אבל כן נאמרו, ולדבריה כל המידע הרלבנטי נמסר לבני הזוג (סעיף 9
18 לתצהירה). התרשומות שצורפו מחזקות את גרסתה:
19 "30.7.89 – הוזמנו לקבוצה לצרכים מיוחדים באוגוסט '89. לאחר הקבוצה פנו ביוזמתם
20 שמעוניינים באר' (שמו הקודם של א'- מ.ד.ר.). השווה בבית המעבר לאחר שהצגנו
21 אותו בקבוצה כילד שעבר disruption
22 21.11.89 – ביקור בית: הצגת אר'
23 26.11.89 – פגישה עם שרי (עו"ס שרי בן נתן ז"ל, עו"ס בית המעבר – מ.ד.ר.) –
24 המשך הצגת הילד
25 26.11.89 – אלה בלס עדינה טל – מאשרות המשך התהליך עם הזוג. בקשה שלי
26 להעברת החומר על הילד מהשרות... [?]
27 30.11.89 – התחילו להכיר את הילד ביום ג' 28.11.89. הילד נמסר ביום ה' 30.11.89.
28 בהיכרות גילו רגישות רבה ביותר לצרכי הילד, מודעות למצבו הרגשי הקשה, והשלמה
29 שלהם [...] אימוצו. "

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

- 1
212. עולה כי לאחר שהוצג הסיפור של התובע במסגרת קבוצת ההורים המיועדת לאמץ ילדים עם צרכי מיוחדים בני הזוג הביעו עניין בו, התקיימו שתי פגישות לשם הצגת הילד בפני ההורים. קיומן של שתי פגישות שתכליתן הצגת המקרה של התובע בפני בני הזוג, כולל פגישה עם עו"ס בית המעבר שרי בן נתן ז"ל, אשר אין חולק שבאותה עת הכירה טוב מכולם את אישיותו, קשייו וצרכיו מתוקף תפקידה בבית המעבר. עובדות אלו ביחד עם הציון כי בהיכרות עם הילד גילו "מודעות למצבו הרגשי הקשה" כלשון הדיווח הנ"ל, אינן מתיישבות עם טענתה של נתבעת 1 כי המידע היחידי שנמסר לה אודות התובע הוא שיש לו "צרכים מיוחדים", ויותר סביר להניח כי שתי פגישות שנושאן היחידי הוא הצגת הילד, מפי שתי עובדות סוציאליות שונות – היו מלאות בתוכן ובמידע לגבי התובע, וכי הן לא הסתפקו בתיאורו של התובע כ"בעל צרכים מיוחדים" הא ותו לא (סעיף 9 להודעת צד ג') (ואף יש להניח כי גם בני הזוג א"ד לא הסתפקו בכך).
213. באשר לעו"ס בלס, אף היא אישרה בעדותה כי בהצגת המקרה של התובע בקבוצת ההורים נמסר לכולם, לרבות בני הזוג א"ד, כי התובע כבר נפלט ממסגרת משפחתית אחת, ולא ידעה האם עו"ס הירשפלד פירטה בפגישה הפרטית עמם את הסיבה לכישלון האימוץ (עמ' 169 לעדותה).
214. עו"ס בלס ציינה שכאשר מונתה לאחר מכן להיות מנהלת השירות למען הילד, סביב שנת 1994, הכניסה שינוי במדיניות לעומת המצב שהיה נהוג בתקופה שבה נמסר התובע לאימוץ – לפי המדיניות החדשה נמסרים להורים המאמצים הפרטים על ההורים הביולוגיים של הילד, ללא פרטי זיהוי, לרבות על מחלות נפש, אם ישנן ואם מדובר במחלת נפש מוצהרת ומתועדת במסמכים (עמ' 166 לעדותה). עם זאת הדגישה, כי במקרה הספציפי הנדון השינוי שנעשה לאחר מכן במדיניות לא היה משנה דבר מבחינת היקף המידע שנמסר לבני הזוג א"ד, היות ש"לגבי המשפחה של א' לא היו שום מסמכים רפואיים שדיברו על מחלת נפש של המשפחה, ולא היה מה להגיד להם... לא היתה אבחנה פסיכיאטרית של האמא בזמנו" (עמ' 168 לעדותה). מכאן, שבני הזוג א"ד לא קיבלו מידע פסיכיאטרי על ההורים מן הטעם

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

- 1 שלא היה בידי נתבעת 3 מידע כזה, וטענות התובע בסיכומיו (סעיף 151) אינן
2 מדוייקות בלשון המעטה.
3
- 4 215. באשר למסמכים שכן נמסרו לבני הזוג א"ד, נכלל המכתב שכתבו המטפלות בבית
5 המעבר לתובע, שצוטט לעיל (סעיף 87 לסיכומי נתבעת 1 בכתב). המכתב מופנה
6 לתובע, וכתוב בשפה המתאימה לילד, אך מבין השורות עולה בבירור תמונה עגומה
7 החושפת את מצבו באותה עת ואת סיפור חייו: "הקירות רעדו לנו מדפיקות הראש
8 שלך"; "חשבת שאתה 'מפגר', 'מטומטם', 'משוגע' כך כינו אותך"; "דאינו ילד רגיש
9 מאוד וכואב מאוד"; "לאילו שרואים אותך משתולל, קשה להם להאמין כמה שבעצם
10 אתה ילד פוחד"; "אנחנו היום יודעים שגם להיות במשפחה מפחיד אותך. נראה לנו
11 שהפעם תלמד כמה שמשפחה יכולה להגן, לאהוב ולעזור" (ההדגשה במקור); "שאלת
12 שוב ושוב למה אבא אהב את מ'... יותר מאשר אותך".
13
- 14 216. טענתה של נתבעת 1 לפיה לא הסכימה לאמץ ילד "חולה" אך בכל זאת נמסר לה
15 בניגוד לרצונה ילד "חולה" – דינה להידחות. ראשית, ובניגוד לטענתה, לא נמצא
16 בחומר הראיות כל סירוב לאמץ ילד "חולה". לשם הוכחת טענתה כי סרבה לאמץ
17 ילד חולה הפנתה נתבעת 1 בתצהיר עדותה הראשית לטופס הבקשה לאימוץ, נספח
18 ג' לתצהיר עדותה. ברם עיון בטופס זה אינו כולל כל התייחסות לסוגיה של מחלות
19 של הילד, מכל סוג, ולא מובנת ההפניה למסמך זה. למותר לציין כי לא הובאה כל
20 ראיה אחרת בדבר דרישתה של נתבעת 1 שלא לאמץ ילד "חולה".
21
- 22 217. שנית, בשיחה בין בני הזוג לבין עו"ס הירשפלד מיום 24.10.1988 ולגביה יש
23 תרשומת שנכללה בחומר הראיות, נדונו העדפותיהם של בני הזוג באשר לילד
24 המתאים לאימוץ. צויין כי הם אינם מוכנים לקבל ילד עם אבא ערבי או ילד ממוצא
25 אתיופי, אך דווקא מסכימים לקבל ילד עם בעיות הלכתיות לחיתון. באשר ל"בעיות
26 רפואיות והתפתחותיות" – "לא צויין דבר – והתרשומת נותרה ריקה, אין בה סירוב
27 (אדרבה, יתכן כי ניתן לפרש את העדר הסירוב דווקא כהסכמה לאמץ ילד עם בעיות
28 רפואיות והתפתחותיות. כך או כך לא צויין סירוב). מכאן, שאין במסמכים או
29 בעדויות כל תיעוד לסירוב מצד בני הזוג בעניין זה, ונראה כי הגרסה בעניין זה לא
30 היתה קיימת בזמן אמת בעת הליך האימוץ.
89 מתוך 121

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

- 1
- 2 218. חשוב לציין כי הוצג בפניי מכתב של שרי בן נתן אל לעו"ס הירשפלד מיום -
- 3 6.12.1989 משמע – מזמן אמת (צורף לתצהיר עדות ראשית של נתבעת 3) ובו היא
- 4 מעדכנת אותה כי התובע עבר בדיקה רפואית בבית החולים סורוקה ובסופה נקבע
- 5 כי התובע "הינו ילד מפותח יפה ללא סימנים של פגיעות נירולוגיות". זו הוכחה
- 6 חותכת לכך שלא היה מצוי בידי נתבעת 3 מידע על כך שהתובע היה "חולה" או פגוע
- 7 שכלית במועד אימוצו. כן ציינה באותו מכתב כי בבית המעבר נעשה ניסיון לתת
- 8 לתובע כדורי "ריטלין", אך לא נצפה שינוי משמעותי ועל כן לאחר שלושה שבועות,
- 9 ובהתייעצות עם רופא, הוחלט להפסיק את הכדורים. מכאן שהתובע כלל לא נטל
- 10 כדורי ריטלין עובר למסירתו לאומנה בבית א"ד, להוציא ניסיון קצר שלא הועיל,
- 11 וטענת נתבעת 1 כאילו הוסתר ממנה מידע על תרופות שהתובע נוטל בקביעות - אין
- 12 להן כל בסיס. צויין כי גם מכתב זה נמסר לידיעת בני הזוג א"ד. למותר לציין
- 13 שממילא נטילת ריטלין אינה מוכיחה "מחלה" כלשהי.
- 14
- 15 219. מעבר לכך, אין חולק כי נמסר להם כי התובע סובל מבעיות התפתחותיות בשל
- 16 מסכת חייו, וכאמור בעדותו של פרופ' טיאנו – הדבר היה ברור לחלוטין אף מבלי
- 17 צורך להגיד את המידע הזה – היות שהם ראו את מצבו הקשה של התובע בעת
- 18 קבלתו במו עיניהם, ראו את רמת התפקוד הנמוכה, ראו שצריך ללמד אותו את
- 19 הדברים הכי בסיסיים, והם אף לקחו אותו לאבחונים ולטיפולים לשם הטבת מצבו.
- 20 באשר לבעיות "רפואיות" – אף בהיבט זה לא הוכח כי היה מידע רפואי שלא הובא
- 21 לידיעתם של בני הזוג. אין חולק כי נמסר לבני הזוג מסמך מטעם קופת החולים
- 22 שכותרתו "סיכום תיק" ובו צויין המידע המועט שהיה בידי קופת החולים בעניינו
- 23 של התובע. לא הוכח כי היו בידי נתבעת 3 נתונים רפואיים נוספים על מסמך זה
- 24 שלא נמסרו לבני הזוג. בני הזוג הסכימו לאמץ ילד עם צרכים מיוחדים, וזה תיאור
- 25 ההולם את מצבו של התובע באותה עת – ילד עם "צרכים מיוחדים", ילד שצרכיו
- 26 שונים מן הנורמטיבי, נוכח מוגבלות או לקות כלשהי שמהן הוא סובל, בין אם
- 27 במישור התפתחותי, שכלי, רגשי, התנהגותי וכיוצ"ב.
- 28

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

220. לבסוף, בסיכומיה בכתב טענה נתבעת 1 כי התובע היה "חולה" במובן זה שהמומחה פרופ' טיאנו קבע שבעת מסירתו לאומנה התובע סבל מ"הפרעת התקשרות לא- בטוחה".
- טרם שאידרש לטענה אזכיר, כפי שעלה מעדות המומחה, והדברים אף ידועים, שתיאוריית ההתקשרות, תיאוריה בסיסית בעולם הפסיכולוגיה, עניינה בסגנון הקשר המתפתח בין הילד לאדם המרכזי שמטפל בו במהלך שנות חייו הראשונות, כבונה את התייחסותו של הילד לעולם החברתי הסובב אותו, וכן את תפיסתו העצמית, ומניחה כי דגם ההתקשרות שנבנה בשנים הראשונות בין הילד לבין הדמות המטפלת יעצב את סגנון התקשרותו של הילד אל סביבתו גם לאחר מכן וכאדם בוגר. התיאוריה מאפיינת סגנונות התקשרות שונים, כאשר סגנון התקשרות מסוג "בטוח" מאפיין התקשרות תקינה של ילד להורה המטפל, להבדיל מסגנון התקשרות ש"אינו בטוח".
221. מכאן לגוף הטענה – שדינה להידחות: ראשית, מדובר בטיעון חדש שעניינו מצבו הרגשי של התובע, שלא הוזכר קודם לכן, ולא ניתנה לנתבעת 3 הזדמנות להתגונן מפניו, מכאן שהוא מהווה הרחבת חזית פסולה; שנית, כאמור, לא ראיתי בחומר שהוגש לעיוני דרישה שעלתה מראש מטעם בני הזוג כי הילד שיאומץ לא יסבול מבעיה רגשית, ולהיפך – הם הסכימו לאמץ ילד עם צרכים מיוחדים – משמע ילד הסובל ממוגבלות מסויימת. על כך אף אוסיף כי כמעט מובן מאליו הוא שילד, כל ילד, אשר 7 שנות חייו הראשונות היו רצופות תלאות, סבל וקושי, ונמסר לאימוץ בגיל מבוגר, יחסית, יהיה פגוע מבחינה רגשית, ואפילו פגוע מאוד. בנסיבות מעין אלו קשה מאוד לצפות לקיומו של עולם רגשי נורמטיבי בדומה לילד שגדל בסביבה בטוחה ואוהבת המספקת לו את כל צרכיו החומריים והנפשיים. צרכיו של התובע בשנותיו הראשונות לא סופקו לו, ומכאן שאין כל פלא שגם עולמו הרגשי היה באותה עת מעורער. מכתבן של המטפלות בבית המעבר מגלה את הקושי הרגשי העצום שליווה את התובע באותו גיל, קושי של ילד שלא אהוב על אביו, ילד שהגדיר את עצמו דרך כינויים שקיבל מסביבתו כמו "מפגור" או "משוגע", קושי של ילד שסובל מחרדות רבות ונוהג להטיח את ראשו בקיר – והדברים נכתבו במכתב.

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

1 זאת ועוד, לצד הקביעה כי התובע סבל מהפרעת התקשרות לא בטוחה, הוסיף פרופ'
2 טיאנו ואמר כי הפרעת התקשרות ראשונית פגומה ניתנת לתיקון באמצעות סביבה
3 מיטיבה ונורמטיבית, כך שגם אילו דובר ב"מחלה" (ולא הוכח שהפרעת התקשרות
4 לא בטוחה היא "מחלה") היא היתה ניתנת לריפוי באהבה ובהכלה. אלא, שפרופ'
5 טיאנו ציין כי הסביבה שאליה הגיע התובע - בית א"ד - לא זו בלבד שלא שיפרה
6 את המצב, אלא החמירה את הפרעת ההתקשרות הראשונית ממנה סבל התובע
7 (עמ' 105 לעדותו).

8

9 **ולסיכום, התובע הוגדר כילד עם צרכים מיוחדים, וזה מה שהוא היה; הוא לא**
10 **היה ילד חולה.**

11

12 222. באשר לטענה שהליך האימוץ כשל היות שנתבעת 1 "לא ידעה עם מה היא
13 מתמודדת" ולא היתה יכולה על כן ליישם כלים מתאימים למצבו של התובע -
14 טענה זו אינה מסתברת בעיניי נוכח ריבוי אנשי הטיפול אליהם נשלח התובע (אפילו
15 במהלך האומנה ובטרם ניתן צו האימוץ, כגון גוני לויין שהעניקה לתובע טיפול רגשי)
16 והאבחונים המקצועיים והרפואיים שהתובע עבר - ואין חולק על כך שהתובע נחשף
17 לאנשי מקצוע רבים במהלך שנות שהותו בבית א"ד, בין אם אנשי חינוך, בין אם
18 אנשי טיפול רגשי, חונך טיפולי, ובין אם מאבחנים שונים; כל אלו הציבו בפני בני
19 הזוג א"ד נתונים על מצבו של התובע, ואפשרו להם כלים להתמודד עם בעיותיו, ור'
20 למשל ההמלצות המקצועיות של גוני לויין בנוגע למשפחת א"ד במוצג נ/1.

21

22 223. נוכח האמור, לא מצאתי כי הוכח שלא נמסר לידי בני הזוג א"ד מידע מהותי הנוגע
23 לתובע ואשר היה בידי נתבעת 3 עובר לאימוצו, והיה בו כדי לשנות את החלטתם
24 באשר לאימוץ התובע או לשנות את התנהלותם כלפיו, גם אם לא נמסרו לעיונם כל
25 המסמכים שהיו בידי נתבעת 3 או כל פרטי ההזנחה והאלימות שהיו מנת חלקו
26 בבית הוריו הביולוגיים. המומחה פרופ' טיאנו אף העיד שלא היה נהוג למסור מידע
27 מלא ומפורט באותה העת. לא הוכחה אפוא חריגה מנהלים שהיו מקובלים נכון
28 לאותה תקופה או הפעלת שיקול דעת בלתי סביר מצידה של נתבעת 3. צויין כי
29 הנהלים בעניין מסירת מידע להורים מאמצים השתנו מספר שנים לאחר מכן, לאחר
30 שמונתה עו"ס בלס למנהלת השירות למען הילד; אך את התנהלותה של נתבעת 3

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

- 1 יש לבחון על פי אמת המידה שהיתה נהוגה בעת הרלבנטית ולא בעת מאוחרת יותר.
2 יתר על כן, היות ששוכנעתי כי תוכן המידע שנכלל במסמכים הועבר בעל פה לידי
3 בני הזוג, וניתנו להם הנתונים הנדרשים לשם הבנה של הרקע ומצבו של התובע,
4 אזי לא מצאתי בכך פגם שורשי או מהותי.
- 5 יתר על כן, תקופת האומנה - פרק זמן משמעותי של כמעט שנה ארוכה שבה היתה
6 לבני הזוג הזדמנות ארוכה ואמיתית להתרשם מן הילד ומהתנהגותו טרם שביקשו
7 לאמצו – לרבות באמצעות גורמים מקצועיים - למעשה מנתקת ממילא כל קשר כל
8 קשר סיבתי בין הטענות לאי- גילוי מידע חיוני (שלא הוכחו לגופן) לבין ההחלטה
9 לאמץ את התובע או לכישלון האימוץ, היות שחוו בעצמם את הקשיים עם התובע,
10 בעת שהותו בביתם, ואף על פי כן היו מעוניינים באימוצו.
11
- 12 אף בהקשר זה אזכיר את מכתב התודה של בני הזוג א"ד לנתבעת 3 שנכתב לאחר
13 למעלה משנה שבה היה התובע בביתם, מכתב המדבר בעד עצמו. כמו כן, אזכיר את
14 המכתב של נתבעת 1 לנתבעת 3 מיום 11.7.1991 (צורף לתצהירי עדות ראשית מטעם
15 נתבעת 3) אותו פתחה באמירה כי "עד כה לאורך כל קשרינו עם השירות למען
16 הילד, לפני, ואחרי אימוץ בנינו א', היו לנו תשבחות רבות הן לגבי המקצועיות והן
17 לגבי היחס", מכתב זה מלמד על רוח הדברים בזמן אמת, ועל כך שבני הזוג לא ראו
18 עצמם כמי שהוטעו על ידי נתבעת 3.
19
- 20 משכך, בחינת התנהלותה של נתבעת 3 בהתאם למקובל ולנהוג בעת הרלבנטית,
21 איננה מובילה למסקנה כי נפלו פגם או אי-סבירות בהתנהלותה גם בעניין היקף
22 המידע שנמסר להורים.
23
- 24 מצאתי להתייחס לחוות דעתו של המומחה ביחס לאחריותה של נתבעת 3.
25
- 26 כזכור, פרופ' טיאנו סבר כי חלה טעות בהפקדת התובע אצל משפחת א"ד, אשר היו
27 "הידיים הפחות מתאימות לכך", כלשונו, וסבר כי יש לנתבעת 3 אחריות לתהליך
28 אימוץ שנועד מראש לכישלון.
29

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

- 1 בעדותו טען כי דפוס ההתנהגות שהגיע לאחר מכן מצידה של נתבעת 1 לא נוצר
2 "ביום בהיר אחד", לפתע פתאום, החל מיום האימוץ או החל מיום תחילת האומנה,
3 אלא היה קיים באישיותה של נתבעת 1 עוד קודם לכן. לדבריו, את כל הסימנים
4 לכך שהאימוץ ייכשל ניתן היה לראות כבר במהלך שנת האומנה, שכן היה לנתבעת
5 1 יחס נוקשה מההתחלה, ונמסר לו שכבר בשנה הראשונה החלו בעיות (עמ' 148
6 לעדותו). המומחה ציין כי עמדתו מבוססת על שיחתו עם התובע ועל החומר שנכתב
7 בקלסרים שהוצגו לעיונו, וכי אין בקלסרים משהו שסותר את הקביעה הזו.
8
- 9 אלא, שעלה כי אותם הקלסרים שבהם עיין המומחה לא כללו את התיק של נתבעת
10 3; המומחה לא עיין במסמכים של נתבעת 3 על תהליך האימוץ טרם מתן חוות
11 דעתו בנדון, ואף לא שוחח עם נציג מטעם השירות למען הילד, או עם נתבעת 1
12 (ומבלי להידרש לסיבות לכך). משכך עמדתו של המומחה ביחס לנקודה זו מבוססת
13 בעיקר על טענות של התובע בפניו ועל החומר שהצטבר בעניינו לאחר האימוץ.
14 משכך, יש קושי בקבלת הערכתו המקצועית ביחס לאחריותה של נתבעת 3 כאשר
15 מידע עיקרי הנוגע להליך האימוץ ולתפקוד של נתבעת 3 - לא עמד בפניו.
16
- 17 יודגש, כי המומחה הוסיף בעדותו, בהגינותו כי רבה, כי אם יוכח שבמהלך שנת
18 האומנה נעשו כל הבדיקות המתאימות הבוחנות התאמה מטעם השירות למען
19 הילד אזי יחזור בו מעמדתו (עמ' 150 לעדותו). מכאן, שדבריו ביחס לנתבעת 3
20 ממילא נאמרו תוך הסתייגות ומותנים בכך שלא יוכח אחרת. מאחר שלאחר
21 סקירת תהליך אימוץ לא מצאתי בסופו של יום כי נתבעת 3 התרשלה בתפקידה, מן
22 הטעמים שפורטו בהרחבה לעיל, מכאן שיש תחולה להסתייגותו של המומחה
23 ממסקנתו הראשונה ביחס לנתבעת 3. נמצא כי נתבעת 3 ביצעה הליך אבחון ומיון
24 ראויים, נעזרה במכון מקצועי חיצוני לשם אבחון אישיותי והתאמתם לאימוץ ילד
25 בעל צרכים מיוחדים, דרשה מן ההורים המיועדים להשתתף בסדרת מפגשי הכנה,
26 ערכה ביקורי בית, והעבירה החומר המהותי הדרוש.
27
- 28 ולסיכום, יש לדחות את הטענות של התובע ושל נתבעת 1 כנגד נתבעת 3 הן במישור
29 של העדר התאמה של בני הזוג א"ד לאימוץ התובע והן במישור הטענות בדבר אי-
30 מסירת מידע חיוני על אודות התובע המגיעה כדי הטעיה, ולא הוכחה חריגה

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

1 מנהלים שהיו מקובלים באותה עת; לא מצאתי כי נפל פגם מהותי בהתנהלות
2 השירות למען הילד עובר לאימוץ העולה כדי עוולת הרשלנות, ועל כן התביעות של
3 התובע ושל נתבעת 1 כנגד נתבעת 3 - נדחות.

4

5 התנהלות נתבעת 3 לאחר מסירת התובע לאימוץ

6

7 טענה נוספת עלתה מפי התובע כנגד נתבעת 3 ועניינה התעלמות של נתבעת 3 ממידע .230
8 שהיה בידיעתה על התעללות בתובע הן בתקופת האומנה והן לאחר מסירתו
9 לאימוץ. בסיכומיו בכתב טען התובע כי נתבעת 3 לא הפסיקה את תהליך האימוץ
10 על אף שידעה כי קיימת בעיה חמורה של התעללות בתובע (סעיף 146 לסיכומים
11 בכתב). הטענה חמורה מאוד ולא נמצא לה כל הוכחה, ולו ברמז, בחומר הראיות,
12 ובסיכומי התובע אין ולו הפניה אחת לחומר הראיות המוכיחה אותה.

13

14 באשר לטענה כי היה על נתבעת 3 לדעת על ההתעללות בתובע, גם טענה זו דינה .231
15 להידחות בהינתן שנציגות נתבעת 3 הגיעו לבקר את התובע בבית א"ד, התובע היה
16 בטיפול רגשי, וכאמור לעיל – כלל לא הוכחה התעללות בתובע במהלך תקופת
17 האומנה. לא הוכחה ידיעה של נתבעת 3 על התעללות בתובע לאחר תקופת האימוץ,
18 לא הוכח כי קיבלה מידע כלשהו בדבר התעללות בתובע ולא הוכחה התעלמות
19 מדיווחים על התעללות, והטענות נדחות מכל וכל. אציין שוב את מכתבה של נתבעת
20 1 לעו"ס בלס מטעם נתבעת 3 מיום 5.4.1995, ומכתבים נוספים אליהם היתה
21 מכותבת עו"ס בלס ועניינם העדר השתלבות של התובע במסגרת חינוכית, וקשיי
22 התנהגות שלו. לא עולה מהם תמונה של התעללות בתובע, אלא של ילד הסובל
23 מבעיית התנהגות ואם המנסה לאתר פתרון מתאים עבורו. אציין כי מן החומר עלה
24 כי עובדות סוציאליות של נתבעת 3 המשיכו להימצא בקשר עם נתבעת 1 גם לאחר
25 האימוץ בעיקר בקשר להעברת מימון כספי לצרכיו של התובע.

26

27 בעניין טענות התובע לגבי מידע שהיה לכאורה בידי "תחנת אילן" – שם טופל .232
28 התובע במהלך מגוריו אצל משפחת א"ד, אציין כי התובע כלל לא תבע את משרד
29 הבריאות, אלא רק את "משרד הרווחה, השירות למען הילד". לפיכך, טענות של

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

1 התובע בסיכומיו בכתב (ר' למשל סעיף 153) על מידע שאולי הגיע לתחנה לבריאות
2 הנפש ע"ש אילן, המצוי תחת אחריות משרד הבריאות, היו צריכות להתברר
3 בתובענה כנגד משרד הבריאות ולא בתביעה כנגד שירותי הרווחה בעיריית ירושלים
4 (נתבעת 2 הגישה הודעת צד שלישי כנגד משרד הבריאות והיא תידון להלן).
5
6

הודעת צד שלישי

8 הודעת צד ג' של נתבעת 1 כנגד נתבעת 3 – הטענות נדונו לעיל, ונדחו לגופן.
9

10 הודעת צד ג' של נתבעת 3 כנגד נתבעת 1 – היות שהתביעה כנגד נתבעת 3 נדחת, אזי ממילא
11 נדחת הודעת צד ג' שהגישה נתבעת 3 כנגד נתבעת 1.
12

הודעת צד ג' של נתבעת 2 כנגד משרד הבריאות –

13
14
15 233. לאחר עיון בתובענה (שפורטה למעלה), בטיעוני הצדדים ובחומר הראיות - מצאתי
16 לדחות את התובענה שהגישה נתבעת 2 כנגד משרד הבריאות.
17

18 234. ראש לכל, עיינתי בחומר הראיות שהוצג מטעם נתבעת 2, וכלל את החומר מתוך
19 תיק התובע בתחנה לטיפול בילד אילן, בכללם רישומים שונים בעיקר מטעם
20 הפסיכולוג דרור זנדמן ומנהל התחנה בעת הרלבנטית – רמי בר גיורא, וכן מכתב
21 נלווה מטעם מנהל התחנה בזמן בירור התובענה - בשנת 2009 – ד"ר רועי אלדור.
22

23 235. במכתבו, ציין ד"ר אלדור כי התובע החל טיפול נפשי בתחנה בחודש 10.1993, שכלל
24 במקביל גם ייעוץ לנתבעת 1. מן המסמכים שצורפו עלה כי התכנים העיקריים עסקו
25 בשילוב התובע בתחנה לטיפול בילד אילן, וכן בנושא חידוש קשר טלפוני בין התובע לבין ב'. ד"ר
26 אלדור ציין כי הטיפול התקיים עם מרווחים גדולים בין מפגש למפגש. מן
27 המסמכים שצורפו לא עלו דיווחים על התעללות, ולא עלה כי נדונה בטיפולים
28 התנהגות חריגה המחייבת דיווח. במסמך אחד בודד נמצא אזכור של ענישה -

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

- 1 "עונשי כתיבה על קימה מאוחרת", שלא די בו בלבד, ולא נמצא אזכור לכל מידע
2 אחר שעשוי לבסס עילה בגין העדר דיווח כנגד תחנת אילן (ומשרד הבריאות).
3
4 236. צויין כי הקשר בין התובע לבין תחנת אילן חודש לאחר אשפוזו בבית החולים
5 איתנים, ברם, מדובר בתקופה המאוחרת למעשים העומדים בבסיס התובענה –
6 לתקופת מגוריו בבית א"ד, טרם שאושפז בבית החולים.
7
8 237. כמו כן, אציין כי ד"ר אלדור לא זומן לעדות מטעם נתבעת 2, כמו כן לא זומן אף
9 גורם טיפולי או רלבנטי אחר מתחנת אילן או מטעם משרד הבריאות. יתרה מכך -
10 אף התובע עצמו ונתבעת 1 לא העידו בחקירה נגדית על המידע שמסרו בזמן אמת
11 למטפלים שלהם בתחנת אילן, הגם שמדובר בבסיס התביעה מטעם נתבעת 2.
12
13 238. משכך, לא מצאתי שהתובענה הוכחה, ואני מורה על דחייתה.
14
15 239. למעלה מן הצורך אוסיף, כי אף אם אניח כי בידי תחנת אילן של משרד הבריאות
16 היה מידע על התעללות בתובע, ולא דיווחה על כך לנתבעת 2, גם במקרה כזה - אין
17 בהתנהלות פסולה מטעם תחנת אילן (ככל שהיתה) כדי להפחית מאחריותה המלאה
18 של נתבעת 2 כלפי התובע, היות שמכלול הדיווחים והמידע שכן הונחו והצטברו
19 בזמן אמת לפתחה של נתבעת 2 הצדיקו לבדם בירור והתערבות מטעם נתבעת 2 גם
20 ללא צורך בקבלת כל דיווח נוסף ממשרד הבריאות).
21 יתר על כן, נתבעת 2 לא הוכיחה אילו נמסר דיווח ממשרד הבריאות לנתבעת 2 כי
22 אז היה משתנה אופן הפעולה (או העדר הפעולה) של נתבעת 2 או כי במקרה כזה
23 בוודאי היתה פועלת. אזכיר כי נתבעת 2 קיבלה דיווחים מגורמים אחרים שהיו
24 מצויים בקשר קרוב עם התובע ועם נתבעת 1, כגון גורמי חינוך (המורה יעל שדיווחה
25 על עונשים חינוכיים קשים, או סוזי קייבן, שדיווחה יותר מפעם אחת, לרבות על
26 קשירת ידיים של התובע, הכאה בחגורה או עמידה ליד הקיר למשך שעות) או
27 מגורמי טיפול (הפסיכולוגית גוני לוין, באמצעות סוזי קייבן שעמדה עמה בקשר –
28 דיווח שכלל בין השאר מידע על "ענישה מוגזמת וקיצונית" ועל הכאת התובע
29 בחגורה) ואף מגורמים נוספים כמו המועצה לשלום הילד – כלומר, התקבלו אצל
30 נתבעת 2 מספר דיווחים מדאיגים שונים מגורמים שונים, לרבות גורמי טיפול
97 מתוך 121

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

1 וחינוך, ואף על פי כן לא נעשה דבר – מכאן שלא שוכנעתי כי דווקא מידע מטעם
2 תחנת אילן היה "משנה את התמונה", שעה שדיווחים שכן התקבלו בידיה על פגיעה
3 בתובע והגיעו מהפסיכולוגית גוני לויין שטיפלה בתובע במשך שנתיים (באמצעות
4 סוזי קייבן), או מיתר הגורמים שהזכרתי לעיל לא הביאו לכלל פעולה.
5 זאת ועוד, השארת הודעה טלפונית במשרדי תחנת אילן וסגירת התיק לאחר שלא
6 התקבל מענה – אינה משום התנהלות מספקת וסבירה מטעם נתבעת 2, ואף
7 מלמדת כי לא נתבעת 2 התייחסה בזמן אמת למידע שאולי מצוי בידי תחנת אילן
8 כמידע קריטי או חיוני, אחרת מצופה כי היתה עומדת על קבלת המידע – עד לקבלתו
9 בפועל בידיה. כאמור לעיל, היה על נתבעת 2 לפעול ליצירת קשר עם הגורם המטפל
10 ולבדוק מהו המידע הרלבנטי שברשותו בקשר לתובע ולא להסתפק בהותרת הודעה
11 טלפונית אשר אין כל ידיעה מי קיבל אותה, מי שמע אותה והאם בכלל הגיעה לידי
12 הגורם האחראי. ספק רב אפוא האם במישור היחסים המשפטיים שבין נתבעת 2
13 לבין משרד הבריאות עומדת לנתבעת 2 זכות לפיצוי ממשרד הבריאות נוכח חבותה
14 העצמאית של נתבעת 2 לפעול אל מול מכלול המידע והנתונים שהגיעו לפתחה
15 ב"זמן אמת" ממקורות אחרים, ונסקרו בהרחבה לעיל.

16

17

סיכום ביניים – אופן חלוקת האחריות

18

19 240. בתום סקירת הטענות ההדדיות והעובדות שהוכחו, נמצא, כאמור כי יש לייחס
20 אחריות לנתבעת 1 ולנתבעת 2, ואילו התביעות שהוגשו כנגד נתבעת 3 וכנגד משרד
21 הבריאות דינן להידחות. באשר לנתבעת 1 ונתבעת 2 – יש לראותן כמעוולות יחדיו,
22 כאשר נתבעת 1 ביצעה את המעשים באופן אקטיבי, ואילו נתבעת 2 התרשלה
23 במחדליה עת היה ביכולתה ומחובתה לבדוק ולברר את הנעשה במשפחת א"ד,
24 ולהתערב במצב בהתאם לכלים המקצועיים העומדים לרשותה, באופן שעשוי היה
25 להפסיק את הפגיעה המתמשכת מצד נתבעת 1 בתובע – אך לא עשתה כן.

26

27 241. משכך, אני מוצאת הן את נתבעת 1 והן את נתבעת 2 כמעוולות במשותף, אשר גרמו
28 לתובע לנזק כולל אחד, נזק שאינו ניתן לחלוקה פיזית. במובן זה אני מוצאת את
29 נתבעת 1 ואת נתבעת 2 חבות "יחד ולחוד" כלפי התובע במלוא הנזק שנגרם לו.

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

1
2 עם זאת, במישור היחסים הפנימיים שבין שתיהן, יש מקום לבצע חלוקת אחריות
3 הנותנת משקל לכך שלנתבעת 1 אשם מוסרי גדול יותר, כמעוולת עיקרית
4 ואקטיבית, ואילו נתבעת 2 הינה מעוולת משנית ופאסיבית, בגין מחדליה לבדוק
5 ולהתערב בנעשה בבית משפחת א"ד. הגם שמצאתי שהיה בידי נתבעת 2 די מידע
6 שהצדיק התערבות פעילה במשפחת א"ד, לא כל מעשיה של נתבעת 1 כלפי התובע
7 הובאו לידיעתה. יתר על כן, נתבעת 1 היא המעוולת הישירה, המבצעת העיקרית,
8 ואשר הסיכון שיצרה התנהגותה כלפי התובע גדול מזה של נתבעת 2, בהיותה הגורם
9 המטפל העיקרי בתובע, והתובע היה תלוי בה באופן מלא לשם סיפוק כל צרכיו.
10 משכך, אחריותה של נתבעת 1 ביחס לנזק שנגרם לתובע משמעותית יותר. בנסיבות
11 אלו אני סבורה אפוא כי חלוקת האחריות הראויה במישור היחסים הפנימיים שבין
12 שתי המעוולות נתבעת 1 לבין נתבעת 2, הינה שני שלישים לחובתה של נתבעת 1,
13 ושליש לחובתה של נתבעת 2 (סעיף 84(ב) לפקודת הנזיקין; ע"א 7436/12 כלל חברה
14 לביטוח בע"מ נ' ב.י.מ. חברה לבניה בע"מ (6.7.2017)).

15

נזקי התובע

16

17

18 242. התובע טען לנזקים נפשיים רחבים שהשפיעו, בין היתר, על יכולת השתכרותו
19 בהעדר יכולת להתמיד בעבודות, השפיעו על חוסנו הנפשי, פגעו ביכולתו לפתח
20 קשרים בינאישיים ולרכוש חברים עד כדי נכות חברתית, גרמו לחוסר אמון של
21 התובע בסביבתו, והעצימו את תחושת הבדידות שלו. מן המסמכים עלה כי אובחנו
22 אצל התובע בעיות בריכוז, בסף הגירוי, בחשיבה ובאפקט, באופן המגביל את
23 תפקודו. מצבו הנפשי עת אושפז בבית החולים איתנים, תועד במסמכים הרפואיים.
24 מדו"ח פסיכיאטרי מיום 9.6.1996 שכתבה ד"ר סבג, הרופאה המטפלת בבית
25 החולים איתנים, עלה כי התובע הגיע לאשפוז בהיותו במצב של אי-שקט מוחלט,
26 בלט "גרעין דכאוני עם משאלות מוות" שאופיין בחרדות, בעיית ריכוז ואי-שקט,
27 עם זאת התובע לא היה במצב פסיכוטי.

28

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

243. עדותו של ד"ר ג'נסטיל, מנהל ההוסטל השיקומי אליו הגיע התובע בגיל 17, שפכה אף היא אור על הקשיים מהם סבל וסובל התובע. יובהר, כי עדותו של ד"ר ג'נסטיל היא עדות "רגילה", שבאה מתוך ההיכרות האישית הקרובה בינו לבין התובע, ואיננה עדות מומחה בתיק זה, חרף מומחיותו כפסיכולוג.
- מתצהיר עדותו ומעדותו בפני אף עלו היבטים של קשיים חמורים בהתנהגותו של התובע עת הגיע להוסטל שלו. עלה כי התובע אופיין כבעל התנהגות חברתית גסה, פוגענית ולא מותאמת, וסבל מהתפרצויות וביטויי זעם. הוא הציק ליתר ילדי ההוסטל עד שד"ר ג'נסטיל נאלץ לשכור לו דירה נפרדת, ולא הצליח לבסס קשרים בינאישיים עם חברים או בנות זוג. סבל משטף דיבור בלתי פוסק, ומחוסר יציבות רגשית. יתר על כן, התובע פגע ברכוש בצורה חמורה עת הניח קרטון בוער על גג מכוניתו של ד"ר ג'נסטיל.
244. ד"ר ג'נסטיל הוסיף כי התובע לא גוייס לצה"ל בשל מצבו הנפשי, דבר שגרם לו למשבר נפשי נוסף.
245. ד"ר ג'נסטיל סיפר כי הזוגיות שבין התובע לבין רעייתו רצופה קשיים, לדבריו הוא מצוי בקשר עם אשתו של התובע: **"בערך כל חודשיים שלושה היא מגיעה איתו למשבר ומבקשת להתגרש, תמיד בעקבות אמירות או זעם שהוא פולט... הזעם שהוא מביע, הוא יכול להגיד דברים נוראיים... היא לא יכולה לספוג באופן תמידי ואז היא מגיעה למשבר והיא מצלצלת אליי ואומרת לי אני חייבת להתגרש אני לא מסוגלת יותר אתו"** (עדותו עמ' 75-74). לגבי יכולותיו כהורה לילד, ציין ד"ר ג'נסטיל כי **"א' מטפל בו בצורה יפה מאוד, לפעמים לא, לרוב כן"** (עמ' 75). עם זאת ציין כי הוא מתפקד בביתו ומבצע מטלות בית (שם). בנוגע להעדר יכולת להחזיק במקום עבודה, סיפר כי התובע אינו מצליח להחזיק במקום עבודה יותר מאשר שבועיים-שלושה, הוא תמיד מרגיש מקופח ומגיע לעימות עם המעסיק ואז "נזרק" ממקום העבודה (עמ' 75 לעדותו).
246. לעניין הקשר הסיבתי, לטענת התובע, הנזקים נגרמו לו כתוצאה ממעשיה ומחדליה של נתבעת 1, ויש להטיל עליה, ועל שתי הנתבעות הנוספות, את מלוא 100 מתוך 121

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

- 1 האחריות לנזקיו. לטענתו, אילו הגיע לבית נורמטיבי, ולא לבית א"ד, כי אז לא היה
2 נותר זכר לכל פגיעותיו שמקורן בבית הוריו הביולוגיים, ומשכך, הנזק נגרם כולו
3 כתוצאה משהותו בבית א"ד.
4
- 5 נתבעת 1 לעומת זאת, הציגה גרסה הפוכה, ולפיה מלוא האחריות לנזקיו של התובע
6 מוטלת על הוריו הביולוגיים של התובע, וגם על התובע בעצמו, ואילו לנתבעת 1 אין
7 כל חלק בגרימת הנזק. להיפך, היא עשתה כל שביכולתה על מנת לשפר את מצבו
8 של התובע, ואכן שיפרה את מצבו והתנהגותו בהיבטים רבים.
9
- 10 נתבעת 2 הכחישה כל קשר סיבתי בין התנהלותה לבין נזקו של התובע, ואף הצביעה
11 על כך שהמומחה לא ייחס בחוות דעתו כל אחריות לפתחה של נתבעת 2. נתבעת 2
12 אף הכחישה כי נגרם לתובע נזק תפקודי. לדבריה, התובע לא הציג ראיות לגבי
13 הכנסותיו מכל מקור, או לגבי מקומות עבודתו לאורך השנים הגם שמדובר במידע
14 חיוני להוכחת הנטען מפי התובע. יתר על כן, אף לא הוצג פירוט של הנתונים
15 והתובע הסתפק בטענה כללית ביותר בדבר העדר יכולת להחזיק בעבודות. התובע
16 אף טען לחוסר תפקוד זוגי וחברתי, אך לראיה שהתובע התחתן ומתפקד היטב כאב
17 לילד. עדותו של התובע בפני בית המשפט היתה רהוטה ועניינית, והותירה על כל
18 הנוכחים רושם של אדם אינטליגנט המסוגל לתפקד בחברה. מכאן שלא הוכחה
19 ההשלכה שיש, אם בכלל, לנכותו הרפואית על תפקודו בחייו.
20
- 21 ראייה מרכזית לעניין הנזק לתובע והקשר הסיבתי להתנהגות הנטענת היא חוות
22 הדעת מטעם פרופ' שמואל טיאנו, פסיכיאטר, אשר מונה כמומחה מטעם בית
23 המשפט בתיק זה, והיא תידון להלן.
- 24 **חוות דעת של המומחה פרופ' טיאנו**
- 25 250. השאלות שהופנו למומחה לשם מתן חוות דעתו היו אלו (החלטה מיום 6.12.2012):
26
27 א. האם התובע סובל כיום מנכות נפשית כלשהי, ואם כן – מהי הנכות הנפשית ולפי
28 אילו סעיפי ליקוי ?
29 ב. מהם המאפיינים של הנכות הנפשית והתסמינים ההתנהגותיים בכל סעיף ליקוי ?

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

- 1 ג. מהם הגורמים לנכות הנפשית תוך התחשבות בגורמים כדלקמן :
- 2 (1) נתונים גנטיים
- 3 (2) השפעה מגורמים והתנהגויות טרם הגעתו של התובע למשפחה המאמצת
- 4 (3) השפעת המשפחה המאמצת לנכות הנפשית
- 5 (4) במידה ויש נכות נפשית, מהו שיעור הנכות בגין כל תקופה בחייו של התובע
- 6 (5) עד כמה החמיר מצבו, אם בכלל, של התובע כתוצאה מהליך האימוץ
- 7 והתנהגות ההורים המאמצים, כל אחד בנפרד.
- 8
- 9 251. בחוות הדעת (נושאת תאריך 16.10.2013), סקר המומחה את המסמכים שעמדו
- 10 לרשותו (כולל תיק הרווחה והתיק מבית החולים איתנים), כמו כן, המומחה בדק
- 11 את התובע עצמו, ושמע את דבריו וסיפור חייו כפי שתואר מפיו. כפי שכבר הזכרתי
- 12 - המומחה לא שוחח עם נתבעת 1 ולא צויין כי עמד בפניו תיק השירות למען הילד,
- 13 נתבעת 3 (אך לצד זאת יצויין כי לא נדרש ע"י מי מהצדדים לשוחח עם נתבעת 1
- 14 בשום שלב, ואילו נתבעת 3 - שלחה לעיונו את החומר שבידיה לאחר שכבר הושלמה
- 15 והוגשה חוות הדעת).
- 16
- 17 252. להערכת המומחה, התובע סובל **מהפרעת אישיות לא יציבה מבחינה רגשית מסוג**
- 18 **גבולי (F-60.3 ב-ICD-10)**. הוא אינו סובל מהפרעות בחשיבה ובתפישה.
- 19
- 20 253. להערכת המומחה, כיום נכותו הנפשית הכוללת של התובע עומדת על 40% לפי סעיף
- 21 34(ב) ס"ק 4 ו-5, לתוספת לתקנות הביטוח לאומי (קביעת דרגת נכות לנפגעי
- 22 עבודה), תשט"ז 1956.
- 23
- 24 254. בהתאם לחוות הדעת, מספר גורמים חברו יחדיו לעיצוב הפרעת האישיות
- 25 המאפיינת את התובע: רקע ביולוגי-גנטי - כשמדובר בשני הורים ביולוגיים עם
- 26 בעיות תפקודיות; בשלוש השנים הראשונות והקריטיות לחייו חווה התובע הפרעת
- 27 התקשרות לא בטוחה ולא מאורגנת, שלוותה בהזנחה קשה בבית הוריו הביולוגיים,
- 28 כפי שתוארה; בנוסף, הוסיף המומחה, התובע סבל מפגיור התפתחותי, שכלל אי
- 29 שליטה על סוגרים ושימוש במוצץ בגיל 6, וכן חוויית דחייה משתי משפחות
- 30 מאמצות טרם שהגיע למשפחת א"ד (על כך ארחיב להלן – מ.ד.ר); סיבה נוספת,

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

- 1 בנוסף לגורמים אלו, היא חוויותיו מבית א"ד : התובע חווה בבית א"ד התעללויות
2 משפילות ומדכאות אשר בעטיין ברור שאין סיכוי שיפתח אמון בסיסי באחר
3 ובמבוגרים בפרט, והוא אף לא פיתח יכולת אמפתיה; בנוסף לכל אלו לא היה רצף
4 טיפולי במקום ובזמן, והתובע שהה במסגרות רבות – כל מסגרת החלה בתחושת
5 תקווה להשתלבות והסתיימה בדחייה. לכל הגורמים הללו תרומה למצבו הנפשי
6 של התובע.
- 7
- 8 מבחינת חלוקת האחריות בין הגורמים הסיבתיים השונים למצבו של התובע, סבר .255
9 המומחה בחוות דעתו כי מתוך 40% של נכותו הנפשית, יש לייחס 30% לרכיב
10 הגנטיקה, ו- 70% להשפעה הסיביתית. מתוך המרכיב של ההשפעה הסיביתית
11 (70% מתוך 40%) – ייחס כשליש להפרעת ההתקשרות הראשונית שלה אחראית
12 המשפחה הביולוגית, ושני שלישים ייחס להתרחשויות לאחר שהוצא מהמשפחה
13 הביולוגית – מתוכם 80% ייחס להתנהגות המתעללת כלפיו במשפחת א"ד ועוד
14 20% בשל תהליך האימוץ הספציפי, אשר להערכתו היה חסר סיכוי מלכתחילה
15 היות שהופקד בידיים בלתי מתאימות, כך לדבריו.
16

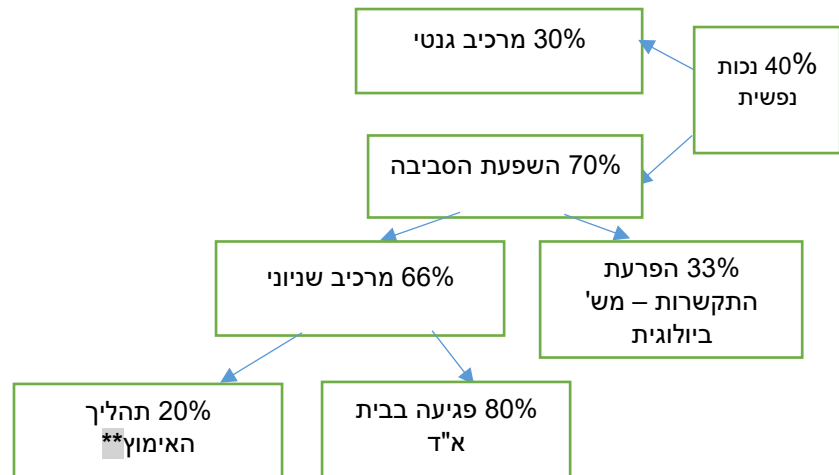

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

זו חלוקת האחריות שאליה הגיע המומחה על פי חוות דעתו :

יוצא שלפי הערכת המומחה, חוויית התובע בבית א"ד גרמו לתובע ל-14.78% נכות נפשית בחישוב הכולל.

** לשם הבהרה, אזכיר כי לא מצאתי לקבל את האחריות שייחס המומחה לנתבעת 3, הדברים פורטו לעיל במסגרת הדיון בתביעה כנגד נתבעת 3, ופורטו אף להלן. התרשים מדגים את עמדת המומחה בחוות דעתו, אך חלק מעמדתו לא התקבל ועל כך ארחיב גם בהמשך דבריי להלן.

256. להערכתו התובע יזדקק לליווי של פסיכולוג שיקומי שיעזור לייצב את מצבו הרגשי ולתווך בין שאיפותיו וציפיותיו לבין יכולותיו בפועל.

257. ביום 26.4.2014 הגיש ב"כ התובע **שאלות הבהרה** למומחה בהתייחס לחוות דעתו, ותשובות לשאלות הוגשו מטעם המומחה ביום 25.6.2015. ממענה המומחה לשאלות הבהרה עלה כי על פי ניסיונו הקליני, אחד הגורמים להחרפה במצבו של התובע היה התפרקות המשפחה – הכוונה לנטישתו של ב' האב המאמץ – ולהתמוטטות האם המאמצת בשל חוסר יכולתה להכיל את התנהגותו של התובע (מענה לשאלות 18, 19, 20). במענה לשאלה נוספת (שאלה 28) ציין כי את קביעתו

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

- 1 כי בשלוש השנים הראשונות לחייו הפגין התובע הפרעת התקשרות מסוג לא בטוח
2 ביסס על סמך חוסר המסוגלות של ההורים הביולוגיים והוצאתו מהבית. כן הבהיר
3 כי התובע אינו סובל מתסמונת פוסט טראומטית, הגם שההתעללות שחווה הייתה
4 טראומטית עבורו (מענה לשאלה 35).
5
- 6 **פרופ' טיאנו אף העיד בבית המשפט על חוות דעתו** (5.3.2017), במהלך עדותו .258
7 המפורטת הרחיב את עמדתו והסביר אותה, ולהלן עיקרים מתוך עדותו. לדבריו,
8 בכל הפרעה פסיכיאטרית יש מרכיב גנטי, ובדרך כלל כ- 40% מן הסיבות להפרעה
9 מיוחסים לרכיב גנטי; אלא, שתורשה תבוא לידי ביטוי, או שלא תבוא לידי ביטוי,
10 כתלות בסביבה ההתפתחותית של האדם. הפרעה עם בסיס גנטי יכולה להתפרץ
11 בגילאים שונים של ההתפתחות ("גנטיקה רדומה"). המומחה הוסיף כי מן החומר
12 עלה שבעת היות התובע בן 6 שנים, היו התסמינים שמהם סבל כה חמורים,
13 שלהערכתו אין אפשרות שבגיל 3 היה ללא תסמינים כלל (עמ' 97) (אזכיר שגיל 3
14 הוא גיל יציאתו מבית הוריו הביולוגיים, כפי שסבר המומחה, ולפיכך התייחסותו
15 למועד זה – ועל כך להלן), ומכאן שחלק מההתנהגות של התובע נובע מן היחס
16 שקיבל בבית הוריו הביולוגיים (עמ' 98).
17
- 18 ביחס להורים הביולוגיים הסביר המומחה כי אלימות פיזית שהיתה בין ההורים .259
19 בנוכחות הילדים נחשבת מבחינתו כאלימות כלפי הילד עצמו (עמ' 119). המומחה
20 הוסיף כי אילו שהה התובע לאחר יציאתו מביתו הביולוגי בסביבה נורמטיבית
21 ומיטיבה, הפרעת ההתקשרות הלא-בטוחה, שממנה סבל בשנות חייו הראשונות,
22 היתה עשויה להשתפר שכן הפרעת התקשרות פגומה ניתנת לתיקון באמצעות
23 סביבה מיטיבה ונורמטיבית. אבל הסביבה שאליה הוא הגיע - בית א"ד- **דווקא**
24 **החמירה את הפרעת ההתקשרות הראשונית** שממנה סבל. לדבריו התובע הגיע
25 למשפחת א"ד במצב של הזנחה קשה, אך ההתנהלות במשפחת א"ד החמירה את
26 מצבו (עמ' 105). חוסר יכולתו של התובע ליצור יחסי התקשרות עם אנשים
27 בסביבתו, בעיקר עם מבוגרים, והדחיות שקיבל ממשפחות שניסו לקבלו, נובעים
28 כולם מהפרעת ההתקשרות הלא בטוחה.
29

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

- 1 לדבריו, הדרך לטפל בכך היא בגילוי הבנה, אמפתיה, חום ומגע, בסביבה שמוכנה
2 לשמור על גישה חיובית גם לנוכח תסמינים שליליים (עמ' 103). הקשיים הנובעים
3 מהפרעת התקשרות עלולים להימשך לכל החיים אם לא ניתן טיפול מתאים, ולכן,
4 גם הוא מניח שגם אלמלא הגיע למשפחת א"ד היתה נותרת אצל אי נכות בשל
5 הפרעת ההתקשרות (108-109). לצד זאת, המומחה הבהיר שאין לתובע הפרעה
6 בדימוי העצמי (עמ' 105).
- 7
- 8 260. המומחה הרחיב בעדותו גם ביחס למספר היבטים נוספים. הוא ציין כי אינו סבור
9 שנתבעת 1 פעלה מתוך מניע סאדיסטי, להערכתו, היא חשבה שהיא עושה את הדבר
10 הנכון כדי לקבוע לילד גבולות, אך ההבנה שלה הייתה מעוותת, ובמקום להועיל
11 היא רק החמירה את המצב, והיא התקשתה להכיל את חוסר ההצלחה שלה בשיפור
12 המצב (עמ' 99).
- 13
- 14 261. לדבריו, נתבעת 1 נקטה צורת חינוך "התנהגותית" באמצעות הטלת עונשים
15 מכאיבים או שגורמים סבל לצורך כיוון התנהגותו של התובע, ובכך נתבעת 1 ביצעה
16 טעויות והזיקה לתובע. כך למשל טבילת המוצץ בפלפל על מנת לגמול את התובע
17 ממוצץ היא עונש העולה כדי התעללות, לדבריו, כיוון שזו שיטה של שימוש בכלי
18 מכאיב פיזית כדי לשנות התנהגות (עמ' 114). העובדה שהתובע אמנם נפטר ממוצץ
19 והפסיק לעשות צרכים בתנאים של התנייה אינה מלמדת על "טיפול" בתובע, אלא
20 על "אילוף" התובע, היות שהתובע נאלץ לבחור איזו מבין האפשרויות פחות
21 מכאיבה לו – להשתמש או שלא להשתמש במוצץ [עמ' 132]. באשר לנעילת התובע
22 בחדר, המומחה מצא בכך קושי רב. הוא ציין כי ילדים מאיימים להתאבד מדי יום,
23 אך הוא מעולם לא שמע על "טיפול" באמצעות נעילת ילד במקלט. לדבריו, ככל
24 שנתבעת 1 נותרה ללא פתרונות היה עליה להגיע מייד לחדר מיון של בית חולים,
25 להתייעץ עם פסיכיאטר או לפנות לתחנה לבריאות הנפש, או אז היתה מקבלת ייעוץ
26 מקצועי ראוי, אבל לא היה מקום שתחליט על דעת עצמה על דרך חריגה זו [עמ'
27 133].
- 28
- 29 262. המומחה הסביר שהוא כיהן כיו"ר האגוד הפסיכיאטרי של הילד בישראל ומתוקף
30 תפקידו ידוע לו כי בעת הרלבנטית הנוהג היה שמוסרים ילדים לאימוץ ללא מסירת

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

1 נתונים פסיכיאטריים על ההורים הביולוגיים. הוא הוסיף כי התנגד לגישה הזו וכי
2 היום הגישה שונתה [עמ' 122]. עם זאת, גם ללא מידע זה, כאשר נתבעת 1 קיבלה
3 את התובע היא היתה יכולה לראות בעין בלתי מקצועית שמדובר בילד עם הפרעה
4 התפתחותית ברורה והיא היתה יכולה להגיד שהיא איננה מעוניינת בו, כפי שעשו
5 המשפחות שקדמו לה. היה ברור וגלוי לעין שהתובע באותו זמן היה מצוי בפיגור
6 התפתחותי של מספר שנים, ולא נדרש לשם כך ידע בפסיכולוגיה או אבחנה
7 מקצועית בכתב [עמ' 123-124].
8

263.

9 נשוב לסוגיית הנזק. לעניין שיקומו של התובע, הסביר המומחה כי תפקידו של
10 מטפל שיקומי לסייע למטופל להשתלב בחברה הרגילה והוא מלווה אותו. במקרה
11 של התובע - הזמן לבדו לא "יעשה את שלו", והוא זקוק לליווי של מטפל שיקומי
12 למשך לפחות 6 חודשים על מנת שיצליח להגיע לרמת תפקוד יותר גבוהה [עמ' 107]
13 בעוד שטיפול אידיאלי עשוי להימשך אפילו כמה שנים. התובע סובל מחוסר תפקוד
14 במובן של העדר יכולת להחזיק בעבודות (ויצויין כי המומחה הסתמך על מידע
15 שאותו קיבל מן התובע עצמו ולא ממסמכים, עמ' 141), כמו כן הוא סובל מפגם
16 בתפקוד בהיבט הרגשי, פגם בתקשורת עם הזולת וחוסר אמון, וכן פגם בתפקוד
17 בהיבט החברתי בהינתן שיש מצדו תוקפנות ואי עמידה בנורמות (אך הבהיר כי
18 התובע איננו עבריון) [עמ' 138]. בהתייחס לעובדת נישואיו של התובע, בהיבט
19 התפקודי, הסביר המומחה כי לא די בעצם הנישואים כעובדה המפריכה לבדה את
20 קשיי התפקוד, וצריך לבחון את התוכן והאיכות של הנישואים, וכי הוא לא יתפלא
21 אם דפוסי ההתנהגות שהיו לתובע בנעוריו חוזרים על עצמם גם בנישואים שלו
22 ובהורות שלו.
23
24

דיון

264.

25
26 הבסיס העובדתי שעליו מתבססת חוות הדעת אינו מדויק עד תומו, באופן שיש בו
27 להשליך על כמה מקביעותיו של המומחה, ומצדיקות סטייה מסויימת מהיבטים
28 בחוות דעתו, בפרט בסוגיה הנוגעת לחלוקת האחריות בין הגורמים השונים. יש
29 קושי בעובדה שלצורך הכנת חוות הדעת המומחה לא שוחח עם נתבעת 1 ולא עיין
30 בחומר של נתבעת 3, היבטים הפוגמים בתוקפם של היבטים מתוך חוות הדעת,

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

1 בפרט אלו הנוגעים לאחריות של נתבעת 1 ושל נתבעת 3, ואילו שוחח עימם ייתכן
2 שהיו נפרשים בפניו נתונים עובדתיים נוספים שהיו עשויים להוביל להערכה מעט
3 שונה מטעמו ומפחיתים ממידת האחריות שסבר שיש לייחס לנתבעות אלו.
4
5 מבין העובדות שהיו עשויות לשנות את ההערכה אזכיר עובדה אחת שעשויה להיות
6 רבת משמעות לעניינו של התובע ובפרט לאחריותה של נתבעת 1: המועד שבו הוצא
7 התובע מבית הוריו הביולוגיים. בעוד שהמומחה מתייחס בחוות הדעת לכך
8 שהתובע הוצא מבית הוריו הביולוגיים בגיל שלוש שנים, הרי שלאמיתו של דבר
9 הוא הוצא מבית הוריו בגיל 5.5 שנים (ינואר 1988) – הבדל שמשמעותו שנתיים וחצי
10 נוספות בבית הוריו מתוך שנות חייו הראשונות של התובע. לא יכול להיות חולק על
11 חשיבותן של שנים אלו בעיצוב אישיותו והתפתחותו של התובע כתינוק וכפעוט בגיל
12 הרך, והדברים אף עולים מתוך עדות המומחה עצמו. יש להניח ולצפות כי ככל
13 שמשך שהייתו בסביבת הוריו הביולוגיים ארוכה יותר, בתקופת חיים כה
14 משמעותית לעיצוב אישיותו של התובע, כך כי השפעתה של סביבה פוגענית זו על
15 התובע היא עמוקה ושורשית יותר. על כן, העובדה כי התובע שהה בבית הוריו
16 הביולוגיים עד גיל 5.5 שנים, ולא רק עד גיל 3 שנים, תקופת זמן כמעט כפולה לעומת
17 סברתו של המומחה, בסביבה קשה ופוגענית ביותר, צריכה להשליך על אופן חלוקת
18 האחריות שמצא המומחה, תוך ייחוס משקל גדול על הגורם הסיבתי שמקורו
19 בהזנחתו הקשה של התובע בבית הוריו הביולוגיים, בהשוואה לגורמים שבאו לאחר
20 מכן והחריפו את מצבו, לרבות אצל משפחת א"ד.
21
22 הסבל הרב שחוה בבית הוריו הביולוגיים והפרעת ההתקשרות הלקויה אשר
23 עיצבה את אישיותו של התובע בשנות חייו הראשונות, עת גדל כפעוט רך בשנים
24 בבית לא מיטיב, שבו לא זכה לאהבה, לא זכה לחום, לא סופקו לו צרכיו הבסיסיים,
25 הוא היה רעב, מלוכלך ומוזנח עד מאוד, והתיאורים שעלו מחומר הראיות - מסמרי
26 שיער ונוראיים ממש, חש כילד רע וראה עצמו "מפגר" ו"מטומטם" (ר' לעיל), סבל
27 מפיגור התפתחותי ומהתעללות פיזית ונפשית (עדות אורנה הירשפלד עמוד 106-
28 107, 110), והיה עד לאלימות קשה בין הוריו לרבות אלימות מינית שבוצעה לנגד
29 עיניו. תמונת מצב עגומה עד מאוד זו היא אשר עיצבה את ליבת אישיותו בשנות
30 חייו הראשונות, השנים הקריטיות, שבהן חווה האדם הצעיר את סביבתו דרך
108 מתוך 121

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

- 1 חווית ההתקשרות עם הדמות המטפלת בו. כפי שפורט, מציאות החיים שדרכה
2 חווה את העולם והסביבה היתה מציאות של חוסר אמון, זעם וחרדה קיומית
3 שהכנתה שורשים בנשמתו, וכשזהו גורלו - התפתחה אצלו הפרעת התקשרות לא
4 בטוחה ולא מאורגנת.
5
6 כפי שפירט המומחה, נמצא שילדים בעלי הפרעת התקשרות מסוג זה מפגינים
7 מאוחר יותר, בגיל ההתבגרות, הפרעת אישיות גבולית, על מאפייניה והיבטיה של
8 הפרעת אישיות זו. בעדותו הסביר המומחה כי חוסר יכולתו של התובע ליצור יחסי
9 התקשרות עם אנשים בסביבה, והדחיות שחווה ממשפחות שניסה להיקלט אצלן
10 נובע מהפרעת ההתקשרות הבלתי בטוחה (עמ' 103), לקות שעיצבה את אישיותו
11 במשך 5.5 שנותיו הראשונות, ולא 3 שנים בלבד כפי שהניח המומחה.
12
13 אלא שלצד האחריות של ההורים הביולוגיים, גם לבית א"ד תרומה ממשית לנזק 265.
14 האישיותי. כפי שהסביר המומחה היה מקום ליתן מענה שונה לצרכיו הנפשיים
15 והאישיותיים של התובע, ובכך היתה יכולה נתבעת 1 לשפר את מצבו ולהיטיב עמו.
16 אלא, שנתבעת 1 נהגה בתובע באופן שלא זו בלבד שלא שיפר את מצבו, אלא באופן
17 ששימר ואף החמיר את הלקות, והעצים את חוסר האמון, הזעם והחרדות שמהן
18 סבל עוד קודם לכן. לדבריו מצבו של התובע היה בר-שיפור אך נתבעת 1 לא נתנה
19 לו את המרחב הסבלני האוהב והמכיל הדרוש לו, ובמקום זאת גילתה נוקשות
20 וחוסר הבנה תוך נקיטת עונשים ששברו עוד יותר את רוחו ואת נפשו. בכך החמירה
21 את מצבו והעמיקה את הפגיעה, ובכך נמצאה אף היא אחראית לנכותו הנפשית,
22 ושהות בבית א"ד הסתיימה כזכור בבית החולים הפסיכיאטרי איתנים לאחר מספר
23 חודשים שבהם היה נעול בחדר ביתו.
24
25 על כן, במקרה הנדון אני מוצאת לייחס להשפעת הסביבה בבית המשפחה 266.
26 הביולוגית אחריות גדולה יותר - 50% מתוך מרכיב ההשפעה הסביבתית, בשונה
27 מהערכת המומחה, ולמרכיב ה"שניוני" – קרי קורות התובע לאחר שהוצא מבית
28 הוריו – אחריות ל-50% הנותרים.
29

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

- 1 267. בניגוד לטענת נתבעת 1, לא מצאתי כי השהות בבית המעבר, קרוב לשנתיים לפני
2 שעבר אל בית א"ד, גרמה נזק לתובע, ואולי ההיפך הוא נכון – שם התייצב מצבו
3 והוא נכנס לראשונה בחייו למקום מסודר המספק לו את צרכיו.
4
- 5 268. אציין כי המומחה הסתמך על עובדה שגויה נוספת (אך מהותית מעט פחות), ולפיה
6 בטרם הגיע למשפחת א"ד התובע נדחה **משתי** משפחות אומנה שהתכוונו לאמצו;
7 בפועל התובע נדחה ממשפחה אחת בלבד שביקשה לאמצו, ולא נמצאה ראייה
8 לטענה כי נדחה ממשפחה נוספת שביקשה לאמצו. ובנוסף שהה תקופה קצרה
9 נוספת בבית אומנה נוסף ללא כוונת אימוץ. עובדה זו דווקא מפחיתה במידת מה
10 מן המשקל שיש ליתן להשלכות שיש לתקופה שקדמה למשפחת א"ד על אישיותו,
11 אך כאמור, לא מצאתי לייחס להבדל העובדתי הזה משקל משמעותי, בהיותו נתון
12 בעל חשיבות פחותה ביחס ליתר הנתונים.
13
- 14 269. בנוסף, וכאמור לעיל, אף לא מצאתי לקבל את הערכת המומחה אשר לאחריות של
15 נתבעת 3 הנובעת מעצם תהליך האימוץ והפקדת התובע בידיים "לא נכונות" –
16 אימוץ אשר להערכתו היה חסר סיכוי מלכתחילה, ובנושא זה הורחב לעיל ונמצא
17 כי הליך האימוץ היה תקין. אדגיש, המומחה אינו טוען כי כלל לא ניתן לאמץ את
18 התובע, בשל אישיותו והתנהגותו של התובע, אלא כי המשפחה הספציפית שנבחרה
19 עבורו – לא היתה מתאימה לו, ובנושא זה מסקנתי לעיל היתה כי מבחינת נתבעת
20 3 לא נפל פגם באיתור משפחת א"ד כמתאימה, והקושי הוא בהתנהלות של נתבעת
21 1 ושל נתבעת 2 לאחר שהתובע עבר לחזקתה של נתבעת 1. משכך, אני מוצאת כי
22 לקורותיו של התובע לאחר שהוצא מבית הוריו הביולוגיים ועבר לבית א"ד – הרכיב
23 השניוני – אחריות ל-50% ממצבו הנוכחי, וכפי שצינתי לעיל – מתוך זה מיוחסים
24 כשני שלישים לנתבעת 1, ושליש – למחדליה של נתבעת 2.
25
- 26 בשל נימוקים אלו, מצאתי אפוא לאמץ את חוות הדעת אולם לסטות בהיבטים
27 מסויימים מחוות הדעת של המומחה הנוגעים לחלוקת האחריות בין הגורמים
28 השונים, וזו חלוקת האחריות שאותה אני מוצאת כמתאימה על בסיס עובדות
29 המקרה:

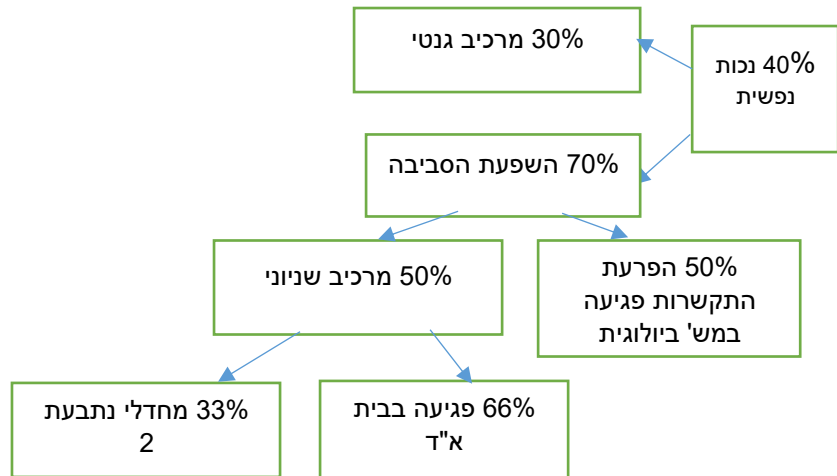

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10

11

12 מכאן שסה"כ מיוחסים 13.82% (14% במעוגל) מנכותו של התובע למרכיב השניוני
 13 – שהוא הנכות הקשורה לאירועים שלאחר הוצאתו מבית הוריו הביולוגיים, ואשר,
 14 כאמור לעיל, מצאתי כי נגרמה לתובע כתוצאה ממעשיהן ומחדליהן של נתבעת 1
 15 ונתבעת 2 – על פי חלוקה פנימית ביניהן לפי הפירוט הנ"ל.

16

17 מדובר אפוא במסכת סיבתית מורכבת, ובה מספר גורמים כבדי משקל נמצאו .270
 18 כבעלי תרומה למצבו הנפשי של התובע, חלקם מן המועד שקדם למגוריו בבית א"ד
 19 – דהיינו מגוריו בבית הוריו הביולוגיים וחוויותיו בבית המעבר; חלקם נעוצים
 20 לאחר תקופת מגוריו בבית א"ד.

21

22 טרם סיום הדיון בנקודה זו, יש מקום להעיר, כי ניתן היה, אולי, לשער כי גם .271
 23 לקורותיו של התובע **לאחר** שעזב את בית א"ד היתה תרומה למצבו, ובעיקר הציפיה
 24 שהכזיבה מניסיון חידוש הקשר עם משפחתו הביולוגית: הניסיון הכושל גדע אצל
 25 התובע את התקווה האחרונה שעוד קיננה בליבו למשפחה, והטביע חותם-עד על
 26 בדידותו המשפחתית, והוא עודנו נער. אלא שהמומחה בעדותו התייחס להיבט זה,
 27 והוא הבהיר כי ניסיון חידוש הקשר עם המשפחה הביולוגית לא תרם לתובע ולא
 28 הזיק לו או החמיר את מצבו, אלא בעיקר המחיש לו את המציאות שכבר היתה

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

1 קיימת, וחיזק אצל התובע את ההבנה כי הוא עומד לבדו בעולם (עמ' 136, 138
2 לעדות המומחה). דברי המומחה לא הופרכו או הוכחו, והם מתקבלים.

3

4

ראשי הנזק ופסיקת פיצויים

5

6 272. כידוע עיקרון הפיצוי בדיני הנזיקין מיועד להביא את הנפגע במידת האפשר למצב
7 שבו עשוי היה להימצא אלמלא בוצעה העוולה כנגדו.

8

9 אלו הם ראשי הנזק אשר התובע עתר לפצותו בגינם (סעיף 30 לכתב התביעה) –

10 הפסד שכר בעבר – 516,841 ₪ מגיל 18 ועד הגשת התביעה לפי שכר ממוצע במשק.

11 מימון "צרכים מיוחדים בעבר" – הערכה – 50,000 ₪.

12 הפסד שכר בעתיד – 1,302,349 ₪, עד גיל 67 שנים.

13 מימון צרכים מיוחדים לעתיד – טיפול פסיכולוגי בעלות 350 ₪ בתדירות של

14 פעמיים בשבוע עד גיל 67 – 936,934 ₪

15 הוצאות מחיה מיוחדות בגין העדר יכולת לחיות עם שותף או בת זוג – 429,319 ₪

16 עד גיל 67.

17 כאב וסבל ועגמת נפש – עבר ועתיד – 1,000,000 ₪.

18

19 נדון ברכיבים אלו כסדרם.

20

21

22

23

נזקים מיוחדים – בזמן עבר

24

25 273. ראשית יצויין כי ביחס לראשי הנזק המיוחדים, שאירעו טרם הגשת התביעה, לא

26 הובאו ראיות מטעם התובע, והנושא נותר במידה רבה מאוד "תלוי באויר" ללא

27 ביסוס ראוי בחומר הראיות ואף ללא פירוט נדרש. נזק מיוחד טעון פירוט והוכחה,

28 ואין לפסוק בגינו על דרך של אומדנא – יש להציג קבלות, תלושי שכר ואסמכתאות

29 אחרות, ובפרט כשלא הוצג קושי אובייקטיבי להציג מסמכים כאלה, בין באמצעות

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

1 פניה למעסיקים או למוסד לביטוח לאומי ובין באמצעות קבלת נתונים מכל גורם
2 רלבנטי אחר. אף הצגה ראויה של הנתונים - לא הובאה בפניי.

3

4

הפסד שכר בעבר

5

6 274. לטענת התובע נוכח מצבו עלה בידי לעבוד רק בעבודות מזדמנות וזמניות, ללא
7 יכולת להחזיק ולהתמיד בעבודה יציבה. מכאן שמאז גיל 18 ועד למועד הגשת
8 התביעה השתכר רק סכומים זעומים ובממוצע לחודש כ- 1400 ₪ בלבד, בעוד
9 שאלמלא נכותו הנפשית היה יכול להשתכר משכורת חודשית בגובה השכר הממוצע
10 במשק דהיינו סכום של 7627 ₪ במועד הגשת התביעה. בגין ההפרש תבע פיצוי
11 בגובה 516,841 ₪.

12

13 275. מאחר שמדובר בפיצוי בגין נזק ממון שהושלם לכאורה בעבר, אזי אין מדובר
14 בהערכה או אומדן כי אם בנתונים מוגמרים ובעובדות קיימות - והיה על התובע
15 להציג נתונים מלאים ואסמכתאות לשם ביסוס חלק זה של תביעתו, לרבות פירוט
16 מקומות עבודתו והכנסתו ממקומות אלו בפועל, הזמנים בהם עבד לעומת הזמנים
17 שבהם לא עבד, הצגת תלושי שכר וכדומה, ולא להסתפק בהצגת נתון מספרי סתמי
18 נעדר כל בסיס בחומר הראיות, וללא סקירה מלאה של רצף חייו התעסוקתי עד כה.

19

20 276. משכך, בהעדר כל נתונים ובהעדר כל ראיות אין בידי לקבוע כי התובע הוכיח הפסד
21 שכר בזמן עבר, ואין מנוס מדחיית תביעתו לפיצוי בגין ראש נזק זה.

22

23

מימון "צרכים מיוחדים" בעבר

24

25 277. בעניין ראש נזק זה, לא זו בלבד שלא הוצגו כל ראיות, אף אין ולו ראשית פירוט
26 בגין אילו הוצאות נתבע הפיצוי, ומהם אותם "צרכים מיוחדים", שאותם העריך
27 התובע ב-50,000 ₪ (טיפולים? אילו טיפולים? מה עלותם? מה היה משכם? נסיעות?
28 עזרת צד שלישי? על כל אלו לא בא פירוט כלשהו ולא הוצגו ראיות). על כן, לא הוצגו

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

1 אפילו נתונים מינימאליים כלשהם לשם ביצוע הערכה כוללת בעניין זה, ואין מנוס
2 מדחיית תביעתו הסתמית בגין ראש נזק זה מכל וכל.

אובדן השתכרות לעתיד

3
4
5 278. בהינתן שהמומחה העריך את נכותו הרפואית של התובע ב-40%, בהעדר נתונים
6 מיוחדים, את נכותו התפקודית של התובע מצאתי להעמיד בשיעור דומה (רע"א
7 4681/17 אבו זאיד נגד אלקאדי (31.07.2017)).

בסיס השכר לחישוב:

8
9
10
11 לטענת התובע בסיס השכר צריך להיות השכר הממוצע במשק (כ 10,428 ₪ נכון
12 לחודש 01.2020), שהוא בסיס השכר המקובל במקרה של נכות שנגרמת לקטינים
13 וצעירים בטרם גיבשו מסלול השתכרות בפועל.
14 לעומת זאת, לטענת הנתבעים, בסיס השכר הינו לכל היותר שכר מינימום (5300 ₪)
15 היות שהתובע כבר איננו קטין מזה שנים רבות וכבר החל את מסלול חייו
16 התעסוקתי והיה עליו להמציא נתוני שכר בפועל שיש להעדיףם היות שהתובע כבר
17 נמצא במעגל העבודה.

18
19 אכן, כאשר מדובר בפגיעה שנגרמת לאדם בהיותו קטין, בטרם החל במסלול חייו
20 התעסוקתי, כי אז ההשערה הראשונית הינה שבסיס השכר לחישוב אובדן כושר
21 העבודה העתידי הוא השכר הממוצע במשק (ע"א 3751/17 המאגר הישראלי
22 לביטוח רכב נ' פלוני (08.08.2019)), בגין אי הוודאות הנובעת מניסיון לנחש ולהעריך
23 לאיזה שכר יכול היה להגיע קטין בבגרותו אלמלא נפגע ומדובר למעשה בכלי
24 סטטיסטי. לצד זאת, במקרה הספציפי הנדון, יש טעם גם בטענת הנתבעות ולפיהן,
25 כפי שעלה לעיל, חלק ניכר מנכותו הרפואית של התובע מיוחס לגורמים ולאירועים
26 שהתרחשו בטרם קרות האירועים נושא תביעה זו. בנסיבות המתוארות קיים ספק
27 ממשי לגבי יכולתו של התובע להגיע ליכולת השתכרות בגובה שכר ממוצע במשק
28 אף אלמלא הובילו אותו הדרכים אל בית א"ד נוכח הפגיעה המשמעותית בו עוד
29 קודם לכן. בנוסף, טענותיו של התובע (שלא הובאה עליהן ראייה) ולפיהן שכרו
30 הממוצע עובר להגשת התביעה עמד על כ 1,400 ₪ לחודש בלבד, מלמדות אף הן

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

1 במידה מסוימת על ריחוק משמעותי מן השכר הממוצע במשק, בהינתן הנכות
2 הכוללת שיוחסה לתובע.
3 בהתחשב בהיבטים אלו, לכאן ולכאן, סבורתני כי בסיס השכר הראוי במקרה הנדון
4 יעמוד על 7,500 ₪ לחודש שהוא סכום המצוי בין הסכומים הנטענים.
5
6 על בסיס שכר זה יש לגזור את אחוזי הנכות אשר יוחסו לנתבעות 1-2 (14%),
7 לחשבם על פני ייתרת שנות העבודה הצפויות לתובע עד ליציאתו לפנסיה בגיל 67
8 שנים (29 שנים) ולאחר מכן יש לבצע היוון בהתאם למקדם היוון המתאים לנתונים
9 (232.2373).

10
11 בנסיבות העניין המונח בפני מצאתי אף להפחית מתוך הסכום הכולל שמתקבל מן
12 החישוב הנ"ל 30%, כהערכה כוללת המצויה בשיקול דעתו של בית המשפט,
13 המתחשבת בין היתר בהעדר הבאת נתונים בדבר השתכרותו ועבודתו של התובע -
14 שהינו בן 38 שנים (ובן 25 שנים בעת הגשת התביעה), וכבר מצוי בתוך מסלול חייו
15 התעסוקתיים ואף על פי כן לא הגיש לתיק כל נתונים על אודות שכרו ועבודתו
16 שמהם ניתן היה ללמוד על גובה השתכרותו ויכולותיו בפועל; נוכח ציפיה כי הטיפול
17 של הפסיכולוג השיקומי יביא בשלב כל שהוא בעתיד לשיפור ביכולת התפקודית
18 של התובע באופן שעשוי להשליך לטובה גם על כושר השתכרותו; וכן בשל אי הבאת
19 נתונים בדבר זכאותו לקבלת קצבאות כלשהן מאת המוסד לביטוח לאומי.

20
21 על כן בנסיבות העניין התחשיב הינו כדלקמן:
22 $1,050 = 14\% * 7500$
23 $243,849 = 232.2373 * 1050$
24 ובמעוגל 170,000 ₪ $170,694 = 70\% * 243,849$

25
26
27
28
29

צרכים מיוחדים/טיפולים בעתיד

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

- 1 לעניין זה ביסס התובע את ראש הנזק בגין טיפול פסיכולוגי שיקומי, אשר להערכתו
2 יצטרך לקבל בתדירות של פעמיים בשבוע עד גיל 67 שנים. על פי החישוב של התובע,
3 עלות פגישה אחת עם פסיכולוג הינה 350 ₪ בתוספת מע"מ, ופחות רכיב היוון, הגיע
4 התובע לסכום כולל של 936,934 ₪.
5
6 280. אלא, שהבסיס לחישוב אינו עולה בקנה אחד עם הערכת המומחה אשר אמנם ציין
7 כי התובע יזדקק לפסיכולוג שיקומי, אך אין מדובר בטיפול כרוני, והוא יוכל
8 להיעזר בסיוע למשך 6 חודשים, כ- 32 פגישות, על חשבון קופת החולים. עם זאת
9 במקום אחר ציין כי טיפול אידיאלי לתובע יימשך מספר שנים (עמ' 108).
10
11 281. בחישוב נתונים אלו, יש מקום להעריך את משך הטיפול לשלוש שנים, מתוכם חצי
12 שנה במימון קופת החולים ויתרת הזמן - שנתיים וחצי - במימון פרטי. לא הובאה
13 ראיה על עלות הטיפול, אך הסכום שצויין סביר. לא הובאה ראיה על מספר
14 טיפולים שבועיים נדרשים ולכן בהעדר ראיה אניח שנדרשים ארבעה טיפולים
15 בחודש בממוצע, מתוך הנחה שגם אם בתחילה יהיו מספר טיפולים שבועיים הרי
16 שהטיפול יועיל וההיזקות לו תלך ותפחת באופן שיפחית את תדירות הפגישות.
17
18 282. לפיכך, יילקחו בחשבון טיפולים של פסיכולוג שיקומי בעלות 350 ₪ בתוספת מע"מ
19 (410 ₪ במעוגל) שהם 1640 ₪ בחודש, למשך שנתיים וחצי במימון פרטי (30
20 חודשים) ובמכפלת מקדם ההיוון המתאים לנתונים (28.8679) מדובר בסך של
21 47,343 ₪. מתוך סכום זה, על נתבעות 1-2 לשאת בחלקן היחסי מתוך הנכות
22 הכוללת של התובע, קרי 35% שהם סך של 16,570 ₪.
23
24

הוצאות כספיות שייגרמו לו בשל העדר יכולת להתגורר עם שותף או בת זוג

- 25
26
27 283. בגין ראש נזק זה תבע סך של 429,319 ₪ עבור הוצאות דיור ומחיה עד גיל 67 שנים.
28 לטענת התובע, בגין מצבו ונכותו הנפשית, אין לו יכולת להתגורר עם שותף או בת
29 זוג, מכאן שהוצאות המחיה והדיור הצפויות לו עד גיל 67 הן כפולות לעומת אדם
30 שיכול לגור עם בת זוג או אדם נוסף.

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

1
2 284. אלא, לא זו בלבד שכלל לא הוכח העדר יכולת לחיות עם בת זוג או שותף, הרי
3 שהתובע בפועל גר עם אשתו ועם בנו, באופן המפריך כמובן את הטענה בדבר העדר
4 יכולת עתידית לחיות או לגור עם בני אדם נוספים, באופן המביא לדחיית ראש נזק
5 זה.
6

נזק לא ממוני: עוגמת נפש כאב וסבל –

7
8
9 285. "שום כסף שבעולם אינו מפצה על ייסורי גוף ונפש, על הפחתת הסיכויים להקים
10 קן משפחתי, או על אבדן הנאות חיים נורמליים. ברם, כיון שמה שנלקח – נלקח,
11 ומה שאבד – אבד, ואין להחזיר את המצב לקדמותו, והפיצוי צריך להתבטא בכסף,
12 הרי שהכסף צריך איך שהוא לענות על השאלה הסכום צריך לעמוד בהתאמה עם
13 הכאב, הנזק והסבל שנגרמו, לפי קנה מידה מקובל" (ע"א 541/63 רכס נ' הרצברג,
14 פ"ד יח(2) 120).

15
16 את ייסורי הסבל לא ניתן לשנות. את ההשפלה שחש התובע כשנשלח לבית הספר
17 בשרוולים תפורים אין דרך להשיב. אין כסף שילטף וירפא את הכאב הפיזי והנפשי
18 שסבל מנחת הזרוע לאורך שנים, ושום ממון לא ישיב לתובע את החירות שניטלה
19 ממנו עת ננעל בחדר ביתו למשך ארבעה חודשים, כל זאת בהיותו ילד צעיר, עול
20 ימים, ילד מאומץ, חסר ישע התלוי באופן מוחלט בחסדיה של נתבעת 1
21 ובהחלטותיה. מעשים שהיו מנת חלקו של התובע לאורך מספר שנים בבית א"ד,
22 ואשר בסופו של דבר הביאו אותו לכדי "מצב דכאוני עם משאלת מוות" (ר' לעיל).

23
24 286. מסכת הכאב הנפשי, ההשפלות, העונשים, ההכאות, נעילתו הממושכת בחדר ביתו,
25 וכל יתר המעשים הפוגעניים שהיו צבע ימיו ולילותיו במשך מספר שנים, ותוארו
26 לעיל, הם המצויים בגרעינו הקשה של תיק זה, ואשר מצדיקים חיוב הפוגעות –
27 נתבעת 1 במעשיה, ונתבעת 2 במחדליה – בפיצוי כספי שיעשה עמו צדק וישיב
28 האיזון על מכונו.
29

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

287. נתבעת 2 ביקשה לגזור מחוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים את הסכום הראוי לפיצוי בגין רכיב זה; עמדתה אינה מקובלת, שבידוע מדובר במנגנון המיוחד לנפגעי תאונות דרכים ונובע מן הרציונאלים הייחודיים הנוגעים לחוק זה ואין מקום לקשור בין אותו מנגנון ייחודי לבין אדם שאיננו נפגע תאונת דרכים ע"א 9927/06 פלוני נ' מ"י (18.1.2015). את הפיצוי יש לקבוע אפוא בהתאם לנסיבות המקרה הנדון אך תוך היעזרות במקרים דומים, במידה זו או אחרת, שנדונו.
288. בבע"מ 7073/13 (31.12.2013) אישר בית המשפט העליון פיצוי בסך 500,000 ₪ בגין התעללות מתמשכת, פיזית ונפשית, שביצע בעל באשתו במשך מספר שנים. בית המשפט ציין כי לא מצא חריגה בקביעת הסכום, הגם שניתן למצוא בפסיקת בתי המשפט סכומי פיצויי נמוכים יותר, וכי ככלל, רף סכומי הפיצוי בגין נזק בלתי ממוני עלה – ומאשר זאת. מתוך פסיקת בתי המשפט למשפחה מן השנים האחרונות אוכל להזכיר כדוגמה את תמ"ש 40351-10-12 (4.12.2016) בגדרו נפסק סך של 350,000 ₪ כפיצוי עבור רכיב כאב וסבל בשל מעשים מגוונים שביצע אב בבתו במשך שנתיים וחצי; בתמ"ש 46489-12-14 (18.4.2018) פסק בית המשפט סך 250,000 ₪ כפיצוי בגין כאב וסבל לאישה שסבלה מהתעמרות נפשית ופגיעה פיזית מבעלה על פני מספר שנים; בתמ"ש 56762-03-18 (21.11.2018) דובר באירוע של אלימות פיזית חד-פעמי אך ממשי וחמור כנגד אישה מידי בעלה, ובגין אותו אירוע, ותוך ציון כי הרף לפיצוי בגין נזק בלתי ממוני עלה, נפסק סך של 100,000 ₪ בגין כאב וסבל.
289. בעת קביעת סכום הפיצוי יש להתחשב אפוא במשך הפגיעה, חומרתה, הישנותה, טיבה השלכותיה ויתר הנתונים הרלבנטיים העולים מן הנסיבות הקונקרטיות. במקרה הנדון מדובר בפגיעה מתמשכת על פני מספר שנים, באמצעות מגוון דרכי ענישה אשר ברובם וכאמירה כללית ניתן לקבוע כי אינם בדרגת חומרה גבוהה במיוחד, אלא בינונית, ובכך התחשבת גם בהכאת התובע באמצעות חפצים. עם זאת, המעשים הצטברו זה לזה לאורך זמן, באופן שמעלה את חומרתם המצטברת, ואף לוו בפגיעה בכבודו של התובע. רכיב התייחסות מיוחד הוא כליאתו של התובע בחדר במשך מספר חודשים, רכיב בעל חומרה גבוהה, שהסב לתובע סבל רב מאוד, ובסופו היה התובע במצב נפשי כה ירוד עד כי נזקק לאשפוז בבית חולים

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

1 פסיכיאטרי. עוד נלקחה בחשבון, כי בין התובע לבין נתבעת 1 היו יחסי תלות מלאה,
2 גילו הצעיר של התובע בעת קרות המעשים, נתונים שיש בהם רכיב מחמיר לעומת
3 פסקי הדין הדנים ביחסי איש ואשתו.

4
5 **290.** בהתחשב במכלול הנתונים, ובמגמת הפסיקה בסוגיה זו, מסקנתי כי התובע זכאי
6 לפיצוי בגין רכיב כאב וסבל בסך 250,000 ₪. מצאתי לעיל כי נתבעת 1 ביצעה עוולות
7 כנגד התובע, ולה אחריות ישירה לרכיב כאב וסבל; אך גם לנתבעת 2 אחריות לנוק
8 זה, בשל העדר טיפול ראוי וסביר שהיה עשוי למנוע למצער חלק מן הפגיעה בתובע.
9 על כן, בפיצוי זה ישאו נתבעת 1 ונתבעת 2 יחד ולחוד, כפוף לחלוקת האחריות
10 הפנימית בינן לבין עצמן וכפי שנקבע לעיל.

11

12

13

טרם סיום - טענת שיהוי

14

15 **291.** לא ראיתי לקבל את טענות הצדדים בגין שיהוי. אף אם התביעה הוגשה זמן רב
16 לאחר שכל העובדות הרלבנטיות כבר היו בידיעתו של התובע, לא שוכנעתי כי הגשת
17 התביעה לפני כן היתה משנה את אופן ההתגוננות מטעם מי מהנתבעות, או כי
18 זיכרוןן של העובדות הסוציאליות היה רענן הרבה יותר, שהרי ממילא דובר
19 באירועים שהתרחשו זמן רב קודם לכן וכולן הסתמכו במידה משמעותית על
20 המסמכים והתרשומות. אכן אפשר כי אילו הוגשה התביעה קודם לכך ניתן היה
21 להציג עדות של עו"ס שרי בן נתן, ז"ל, אך לא שוכנעתי כי עדותה היתה משנה את
22 פני הדברים, ובפרט שמכתבים שכתבה נכללו בחומר הראיות ושימשו בסיס
23 להכרעה. לא שוכנעתי כי חסר מידע או מסמכים, התיק גדוש מסמכים רבים, ולא
24 מצאתי כי אילו הוגשה התביעה קודם לכן ניתן היה למצוא מסמכים נוספים. מנגד,
25 יש להתחשב בכך שמדובר בתקופת התיישנות שנועדה לקטינים, ובמקרה הנדון –
26 ביתר שאת, בתקופה שהתובע חיפש את דרכו בעולם לאחר שנות ילדות ונערות
27 עמוסות קשיים, ובהעדר פניות נפשית ממשית להגשת תובענה.

28

29

בשל כל אלו, הטענה נדחית.

30

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

1

2

3

סוף דבר

4 292. אימוץ הינו הליך שאליו מתנקזות תקוות גדולות וציפיות של הורים מזה ושל ילד
5 מזה, לשם יצירת קשר משפחה אמיתי ביניהם, הגם שהילד נולד להורים אחרים.
6 תיקי אימוץ מלווים תמיד בנסיבות חיים לא פשוטות ומורכבות, כה מורכבות עד
7 כי לא נמצא מנוס מלבד הוצאת ילד מביתו, ניתוקו מהוריו מולידיו, העברתו
8 למשפחה אחרת, שבה ייקלט לחיקם ובה יהיה מעתה – ילדם. ההליך כאמור, מלווה
9 תקווה והתרגשות כי החיבור יצלח, כי ההורים המאמצים יזכו לילד לו פיללו וירו
10 ממנו נחת, לצד תקווה כי הילד ימצא במשפחתו החדשה שלווה לחייו ויסופקו לו
11 צרכיו, הזדמנות לחיים טובים בהרבה מאלו שזכה להם בבית הוריו הביולוגיים.
12 אימוץ הוא מהלך חברתי נעלה, רגיש ביותר ומיוחד, המקנה לשני הצדדים הזדמנות
13 לדרך חדשה להגשמה, ולחיים.

14

15 293. אלא, וכפי שמלמד התיק שבפניי, יש והחיבור שבין ההורים המאמצים לבין הילד
16 המאומץ אינו צולח, התקווה - מכזיבה, והציפיות לחיבור משפחתי עמוק ואמיתי
17 אינן מתממשות.

18

19

20

סיכום

21 294. על נתבעות 1-2 לשלם לתובע פיצויים כדלקמן:
22 בגין הפסד השתכרות לעתיד 170,000 ₪
23 בגין צרכים מיוחדים/טיפולים בעתיד – 16,570 ₪.
24 בגין כאב וסבל – 250,000 ₪.

25

26 295. סה"כ 436,570 ₪ שישולמו לתובע בתוך 45 ימים. הסכום יישא הפרשי הצמדה
27 וריבית כחוק החל ממועד פסק דין זה ועד למועד התשלום בפועל.

28

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

15 מרץ 2020

תמ"ש 18770-07 א' ואח' נ' ח. א"ד ואח'

- 1 הנתבעות 1-2 חבות בתשלום יחד ולחוד, אך תוך חלוקת אחריות פנימית בינן לבין
2 עצמן בשיעור 2/3 לחובת נתבעת 1 ו-1/3 לחובת נתבעת 2.
3
4
5 296. בגין התוצאה אליה הגעתי מצאתי לפסוק הוצאות משפט ושכ"ט עו"ד בסכום כולל
6 כדלקמן:
7 נתבעת 1 תשא בתשלום הוצאות משפט לזכות התובע בסך 25,000 ₪.
8 נתבעת 2 תשא בתשלום הוצאות משפט לזכות התובע בסך 25,000 ₪.
9
10 בגין דחיית כלל התביעות כנגד נתבעת 3 יישאו התובע, נתבעת 1 ונתבעת 2
11 בהוצאותיה של נתבעת 3 בסך 30,000 ₪ בסה"כ שיתחלקו ביניהם בחלקים שווים
12 (10,000 ₪ לכל אחד מהם לחוד).
13
14 297. תם ונשלם. פסק הדין מותר בפרסום לאחר השמטת פרטים מזהים.
15
16
17 ניתן היום, י"ט אדר תש"פ, 15 מרץ 2020, בהעדר הצדדים.
18

מיכל דבירי-רוזנבלט, שופטת

19
20
21
22